

ISSN 0125-0957

รัฐสภาสาร

ปีที่ ๕๕ ฉบับที่ ๑๒ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

THE SECRETARIAT OF THE HOUSE OF REPRESENTATIVES

Legislative Institutional Repository of Thailand

LIRT

๕๐.-

ผังรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา

เวลา	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	อาทิตย์	เวลา
05.00	รายการเผยแพร่ศาสนาพุทธ				รายการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม		รายการเผยแพร่ศาสนาคริสต์	05.00
06.00	สนง.ศาลรธน.	กก.สิทธิฯ	ปปช.	สตง.	ผู้ตรวจการฯ	เข้าניתสภา		06.00
06.30	เก็บข่าวเล่าขาน							07.00
07.00	ถ่ายทอดข่าว สวท.							07.30
07.30	การเมืองเรื่องของประชาชน					วิจัยก้าวไกล	สภาที่ปรึกษา สก.ฯ	08.00
08.30	สภาปริทัศน์					บันทึกประชุมสภา		09.00
09.00	มองรัฐสภา (ถ่ายทอดสัญญาณจาก NBT 15 / สทท.11)				รัฐสภาของปชช. (NBT 15 / สทท.11)	ร้อยเรื่องเมืองไทย/ ชีวิตกับการเรียนรู้	ร้อยเรื่องเมืองไทย/ ตามรอยรัฐสภา	10.00
10.00	สภาสู่ประชาชน					สภาน่ารู้	สังคมประชาธิปไตย	11.00
11.00	เสียงจากสภา					เที่ยวทั่วไทย ไปกับรัฐสภา	คุยกันนอกศาล	12.00
12.00	เพลงยามเที่ยง	เปิดประตู สู่ กกต.	เพลงยามเที่ยง			เพลงเก่าวันก่อน		13.00
13.00	รอบรู้กรม.ไทย	สภาสนทนา	สภาสนทนา	รอบรู้กรม.ไทย		ห้องถิ่นบ้านเรา		14.00
13.30	ได้ร่มพระบารมี	ประชุมสภา นิติบัญญัติ แห่งชาติ	ประชุมสภา นิติบัญญัติ แห่งชาติ	ได้ร่มพระบารมี		สภาสุดสัปดาห์		15.00
14.00	สภาชาวบ้าน			สภาชาวบ้าน				16.00
15.00	ป้ายสามตามประเด็น			ป้ายสามตาม ประเด็น				17.00
16.00	ชั่วโมงประชาธิปไตย	ชั่วโมง ประชาธิปไตย		สืบลายลายไทย เพื่อนใจเยาวชน		สบาย สบาย ยามเย็น		18.00
17.00	รายการห้องข่าวห้าโมงเย็น					เพลงไทย จากรัฐสภา		19.00
17.30	รายการแค้นสี่เต๋มรัก					เพลงดีศรีแผ่นดิน		19.30
18.00	รัฐสภา ต่างประเทศ	รัฐธรรมนูญกับชีวิต นานาสาระ	บ้านสุขภาพ	ห้องโลกไปกับ รัฐสภา				20.00
18.30	ถ่ายทอดข่าว สวท.							21.00
19.00	ภาษาพาสาร	ข่าวสารจากสำนักประชาสัมพันธ์			กระทุ้งสภา	เสียงสังคม		22.00
19.30	มุ่งสู่ประชาธิปไตยไปกับสถาบันพระปกเกล้า					ก้าวไปกับการเมืองไทย		
20.00	กาแพก่อนนอน							
21.00								
22.00								

หมายเหตุ

- การถ่ายทอดเสียงการประชุมสภาฯ สถานีจะดำเนินการถ่ายทอดจนเสร็จสิ้นการประชุม เมื่อเสร็จการประชุมหรือหากวันใดไม่มีการประชุมสภา สถานีจะมีรายการอื่นๆ ตามปกติ
- มีการถ่ายทอดเสียงการประชุม / สัมมนาของกรรมาธิการคณะต่างๆ เป็นกรณีพิเศษในบางเวลา
- เสนอข่าวทุกต้นชั่วโมง กรณีมีข่าวด่วน ข่าวสำคัญ สามารถนำเสนอแทรกได้ทุกรายการ
- เวลา 08.00 น. และ 18.00 น. เทียบเวลาเคารพธงชาติ

รัฐสภาไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ที่ปรึกษา

นายพิบูล หุ้มนิรันดร

นายคัมภีร์ ศิริสุภากรณ์

บรรณาธิการ

นางสาวอังฉวี นิมศิริ

ผู้จัดการ

นางบุษราคัม เขาวนศิริ

เหรียญกษาปณ์

นางสาวสุพัตรา กบิลคาม

กองบรรณาธิการ

นางพรรณพร สิ้นสวัสดิ์

นางสาวอรทัย แสนบุตร

นางสาวอารีย์วราภรณ์ พูลทรัพย์

นางสาวจุฬารัตน์ เต็มผล

นายวิโรจน์ นุ่นสุวรรณ

นายพรชัย แว่นแคว้น

ฝ่ายศิลปกรรม

นายมานะ เรืองสอน

นายนิทัศน์ องค์กรชัย

นางสาวทิพย์วิมล อ่อนกลิ่น

ฝ่ายธุรการ

นางอำไพ กันเกษแก้ว

นางเสาวลักษณ์ สอนเศรษฐ

นางภัทราภรณ์ ทับทิมศรี

นางสาวอาภรณ์ เนื่องเศรษฐ์

พิมพ์

สำนักการพิมพ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้พิมพ์/ผู้โฆษณา

นายสมพงษ์ ปรีชาธนพนธ์

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตย และ
เพื่อเสนอข่าวสารวิชาการในวงงานรัฐสภา และอื่นๆ
ทั้งภายในและต่างประเทศ

การส่งเรื่องลงรัฐสภาสาร

ที่บรรณาธิการหนังสือรัฐสภาสาร
สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
๓๔ อาคารธนาการทหารไทย สาขาพญาไท (ชั้น ๕ c) ถนนพญาไท
แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทร. ๐ ๒๓๕๔ ๕๐๑๘-๒๐, ๐ ๒๓๕๔ ๕๐๒๒
โทรสาร ๐ ๒๓๕๔ ๕๐๒๑
e-mail : rattasapasarn@yahoo.com

การสมัครเป็นสมาชิก

ค่าสมัครสมาชิก ปีละ ๕๐๐ บาท (๑๒ เล่ม)
ราคาจำหน่ายเล่มละ ๕๐ บาท (รวมค่าจัดส่ง)
กำหนดออกเดือนละ ๑ ฉบับ

การส่งบทความลงเผยแพร่ในหนังสือรัฐสภาสารจะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยลงพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน การพิจารณาอนุมัติบทความที่นำลงพิมพ์ดำเนินการโดยกองบรรณาธิการและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ บทความ ข้อความ ความคิดเห็น หรือข้อเขียนใดที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้เป็นความเห็นส่วนตัว ไม่ผูกพันกับทางราชการแต่ประการใด

Unบรรณารักษ์การ

หลังจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บังคับใช้ และได้มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง ในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ประเทศไทยก็จะเข้าสู่ครรลองของประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ต่างประเทศมีความเชื่อมั่นเพิ่มมากขึ้นที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศ เศรษฐกิจของประเทศก็จะเจริญก้าวหน้าไปตามระบบที่สมควรจะเป็น จะเห็นได้ว่าถ้าหากการเมืองในประเทศมีความวุ่นวาย เศรษฐกิจของประเทศก็หยุดนิ่งไปด้วย ก็หวังว่าการเมืองไทยจะเดินหน้าต่อไป

ในรัฐสภาสารฉบับเดือนธันวาคมนี้ มีบทความที่น่าสนใจอยู่หลายบทความด้วยกัน บทความแรกขอแนะนำบทความเรื่อง **“หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ”** การขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interests) เป็นรูปแบบการคอร์รัปชันที่มีพัฒนาการที่ซับซ้อนกว่าการคอร์รัปชันธรรมดา การขัดกันแห่งผลประโยชน์เป็นการคอร์รัปชันที่เกิดจากการทับซ้อนของผลประโยชน์ การคอร์รัปชันรูปแบบนี้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมโดยรวม ด้วยเหตุนี้ มาตรการในการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงได้ถูกกำหนดขึ้นโดยผ่านกระบวนการในรูปแบบของบทบัญญัติของกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุด

“ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย : กรณีศึกษาการตีความกฎหมายย้อนหลังการตัดสินใจเลือกตั้ง (สมัครรับเลือกตั้ง) กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย” การตีความกฎหมายเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะการตีความกฎหมายจะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในทางกฎหมายต่าง ๆ ดังนั้นการตีความกฎหมาย จึงหมายถึง การขบคิดค้นหาจากบทบัญญัติของกฎหมายโดยวิธีการใช้เหตุผลตามหลักตรรกวิทยาและสามัญสำนึก เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อความของกฎหมายที่จะไปใช้วินิจฉัยคดีข้อพิพาทได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและเป็นธรรม

“ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการแก้ปัญหาค่าเงินบาทแข็ง”

สถานการณ์ค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นอย่างต่อเนื่องได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะอุตสาหกรรมส่งออกที่ใช้แรงงานและใช้วัตถุดิบในประเทศเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่ภาวะเศรษฐกิจในประเทศชะลอตัวลงโดยเฉพาะการลงทุนและการบริโภคของประชาชน ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกมาตรการแก้ปัญหาการแข่งขันของค่าเงินบาทโดยการเข้าแทรกแซงตลาดอัตราแลกเปลี่ยนอย่างไรก็ตามมาตรการนี้สามารถช่วยชะลอความต้องการเงินบาทได้บ้าง แต่อาจไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอสำหรับการแก้ปัญหาค่าเงินบาทในระยะต่อไป

“การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์” ในระยะหลัง ๆ สังคมไทยและในวงการกระบวนการยุติธรรมและอาชีวศึกษาได้ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนมากขึ้น แต่สำหรับผู้ต้องขังและผู้ต้องโทษแล้วสังคมมักไม่ทราบข้อมูลที่กระจ่างนักว่าเขาเหล่านั้นได้รับการปฏิบัติในขณะที่ถูกคุมขังอย่างไร นอกจากนี้การพัฒนาการจัดการปฏิบัติผู้ต้องโทษของกรมราชทัณฑ์ให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังมากขึ้นก็เป็นภารกิจสำคัญอีกประการหนึ่งของกรมราชทัณฑ์อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานต่อการกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติทางสิทธิมนุษยชนต่อผู้ต้องขังของรัฐบาลในอนาคต

“การเยียวยาความเสียหาย : หน้าที่หรือความสงสาร (Duty or Pity)” ทุกวันนี้เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้น คู่กรณีหรือทั้งสองฝ่ายมักจะถูกดำเนินคดี สิ่งที่ตามมาคือการเรียกร้องค่าเสียหาย การเจรจาต่อรอง หากมีการเจรจาต่อรองกันได้ก็จะบันทึกข้อตกลงว่า การให้เงินดังกล่าวเป็นการให้เพื่อมนุษยธรรม หรือความสงสาร มิใช่เพื่อความรับผิดชอบหรือหน้าที่ และคู่กรณีก็จะดำเนินการให้มีการนำบันทึกข้อตกลงดังกล่าวแสดงต่อศาลเพื่อเป็นเหตุผลหย่อนบรรเทาโทษ ปัญหาน่าสงสัย คือ การเยียวยาความเสียหายเช่นนี้ เป็นเรื่องหน้าที่ หรือความสงสาร

นอกจากบทความดังกล่าวมาแล้ว รัฐสภาสารฉบับนี้ยังมีคำศัพท์รัฐสภาภาษาอังกฤษที่น่าสนใจอีกบทความหนึ่ง หวังว่าบทความและคำศัพท์รัฐสภาภาษาอังกฤษดังกล่าวจะเป็นประโยชน์กับท่านผู้อ่านทุกท่าน

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ
กิตติพจน์ กำเหนิดฤทธิ์ ๙

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตีความหมาย : กรณีศึกษาการตีความกฎหมาย
ย้อนหลังการตัดสิทธิเลือกตั้ง (สมัครรับเลือกตั้ง) กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย
สิทธิกร ศักดิ์แสง ๔๕

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการแก้ปัญหาค่าเงินบาทแข็ง
ศ.ดร. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ๖๔

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์
ดร. ไชยชัย สุทธาเวช ๘๐

การเยียวยาความเสียหาย : หน้าทีหรือความสงสาร : (Duty or Pity)
ดร. วิชัช จีรแพทย์ ๑๑๘

คำศัพท์รัฐสภาภาษาอังกฤษ ๑๔๔

- Promulgation “การประกาศใช้”
- Declace “ประกาศ”
- Organic Law “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ”

แทบฝ่าละอองธุลีพระบาท

ทกลีบล้านหัวใจไทยวันนี้
เป็นบุญชาติบุญประเทศเป็นบุญตัว
ด้วยพระเดชพระมหาธรรมมิกราช
ทศพิธราชธรรมนำครรลอง
อุปนิสัยพระชนม์ทนางานหนัก
กว่าสามพันโครงการสานทั่วไทย
เป็นหนึ่งในดวงพระองค์นี้มีในหล้า
ทรงครองราชย์นานยาวกว่าภูบดิน
ทรงค้นคว้าเรื่องดิน-ฟ้า-น้ำ-อากาศ
เป็นรูปธรรมสำแดงแห่งปรัชญา
ทลากรางวัลนาชาติประกาศศักดิ์
โลกแซ่ซ้องพระปรีชาญาณพิพัฒน์
กาลมงคลเฉลิมพระชนมพรรษา
พระสยามเทวาราชบุรพกาล
จุงพิชิตปลิดประกาศโรคาพาธ
เป็นจักรแก้วปกเกล้าผองเผ่าไทย

พร้อมชีพพลีพระผ่านเผ่าเจ้าอยู่หัว
ร่วมเย็นทั่วพื้นดินผ่านดินทอง
พระครองชาติอธิปไตยแสงส่อง
ทกลีบเอ็ดปีครองคุ้มผองภัย
พระเสโทท่วมพระพักตร์ประจักษ์โชน
ครุฑในพระเมตตาพระบารมี
ทรงศักดิ์ประจักษ์มั่นศักดิ์ศรี
ทุกธานีทุกปีกาลที่ผ่านมา
ประกาศมาตรฐานทฤษฎีอันมีค่า
เยี่ยงยอดคนพัฒนาโลกาภิวัตน์
ด้วยครุฑประจักษ์พระประวัติดี
เลิศล้ำในวิสัยทัศน์สามารถญาณ
กราบพระไตรรัตน์อธิษฐาน
คลับันศาลานวมินทร์ปิ่นทรงไชย
จัดพิพิธพลาสนิรัตติสัย
นรินทร์ในไอศวรรย์ตราบกล่า

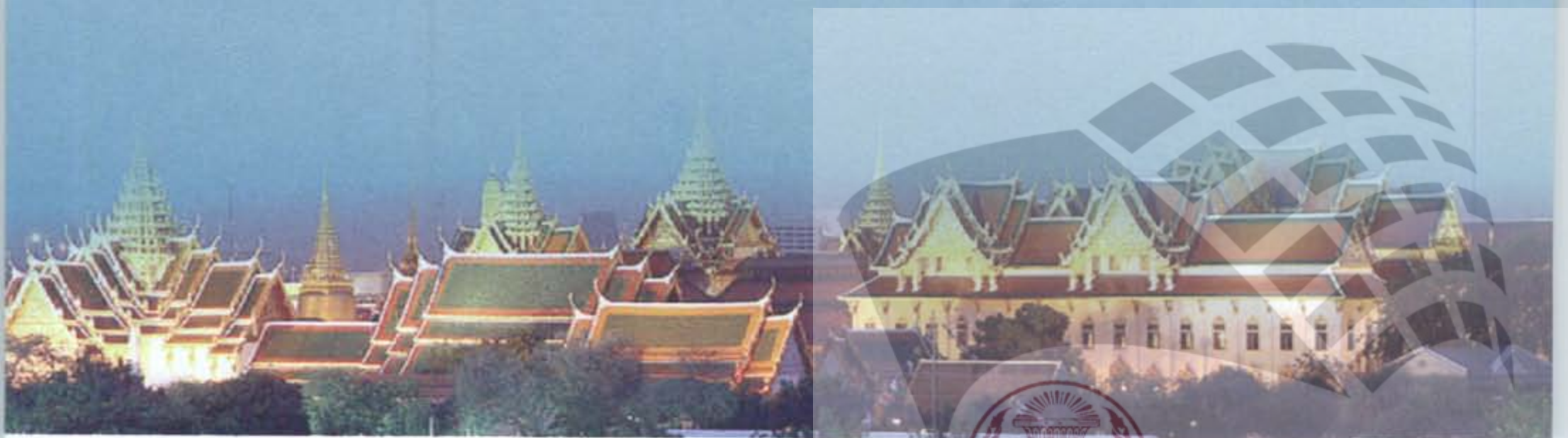
ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำหนังสือรัฐสภาสาร
(นายประยอม ชองทอง ร้อยกรอง)

LI RT

ทรงพระเจริญ

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติ ในรัฐธรรมนูญ

กิตติพศ กำเหนิดฤทธิ์ *

๑. บทนำ

การขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interests) เป็นรูปแบบการคอร์รัปชันที่มีพัฒนาการที่ซับซ้อนกว่าการคอร์รัปชันธรรมดาที่สังคมรับรู้กันโดยทั่วไปมาเป็นระยะเวลานาน เช่น การเก็บส่วย ค่าคอมมิชชั่น หรือการหักเปอร์เซ็นต์ที่ผู้มีอำนาจทางการเมืองเรียกเก็บจากองค์กรธุรกิจของเอกชนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นคู่สัญญาในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ตามนโยบายหรือแผนงานของรัฐ เป็นต้น เนื่องจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์เป็นการคอร์รัปชันที่เกิดจากการทับซ้อนของผลประโยชน์ หรือเป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ของสาธารณะอันเป็นส่วนรวมกับผลประโยชน์ส่วนบุคคลของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การคอร์รัปชันรูปแบบนี้หากจะกล่าวถึงความเสียหายย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมโดยรวมมากกว่าการคอร์รัปชันแบบ

* นิตินกร สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

LIIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ธรรมดาทั่วไป เนื่องจากบุคคลที่มีโอกาสกระทำการดังกล่าวได้นั้น มักจะเป็น ผู้ที่มีหน้าที่ในการบริหารประเทศหรือกำกับการบริหารประเทศซึ่งสังคมโดย รวมมอบความไว้วางใจในการให้เข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าวเพื่อประโยชน์สุข ของประเทศ มากกว่าการมอบอำนาจเพื่อให้เข้ามาแสวงหาประโยชน์ส่วนตน นอกจากนี้การขัดกันแห่งผลประโยชน์ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องของคุณธรรมและ จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ประชาชนได้มอบความไว้วางใจให้ อีกด้วย

ด้วยเหตุนี้มาตรการในการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงได้ถูกกำหนดขึ้นโดยผ่านกระบวนการในรูป แบบของบทบัญญัติของกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการวางรูปแบบกลไกในการปกครองประเทศทั้งหลาย ในระบบนิติรัฐ สำหรับประเทศไทยนั้น กลไกดังกล่าวได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่นกัน โดยปรากฏเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ ต่อจากนั้นจึงถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มา อีกหลายฉบับ จวบจนฉบับล่าสุดคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และด้วยเหตุที่การป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองเป็นมาตรการสำคัญมาตรการหนึ่งในการปฏิรูปการเมือง ดังนั้น บทความนี้จึงจะนำเสนอถึงรายละเอียดเกี่ยวกับหลักการดังกล่าวทั้งในแง่ของ ความหมาย แนวคิดและทฤษฎี รูปแบบของการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่ง ผลประโยชน์ตลอดจนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญทั้งอดีตและปัจจุบันที่วางหลัก ในเรื่องดังกล่าวไว้

๒. ความหมาย

ก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับ การป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interests) ควรที่จะ

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIRT

ทำความเข้าใจในความหมายของคำว่า “Conflict of Interests” เสียก่อนซึ่ง คำดังกล่าวมีการให้ความหมายโดยการแปลศัพท์เป็นภาษาไทยอยู่หลายคำ ต่าง ๆ กัน ได้แก่

๑. ผลประโยชน์ทับซ้อน
๒. การขัดกันแห่งผลประโยชน์
๓. คอร์รัปชันเชิงนโยบาย
๔. การที่ผู้ที่ต้องตัดสินใจมีประโยชน์หลายทางซึ่งขัดกัน
๕. การที่บุคคลปฏิบัติหน้าที่เอาผลประโยชน์ส่วนตัวไปพัวพันในการตัดสินใจเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเองและเป็นการเสียประโยชน์ของทางการ*

ในส่วนของความหมายหรือคำอธิบายนั้นองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทยได้ทำการสำรวจความเห็นของบุคคลต่าง ๆ ต่อความหมายของคำว่า “Conflict of Interests” ดังนี้

๑) ดร. สมชาย ปรีชาศิลปกุล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การมีผลประโยชน์ขัดแย้งของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่วนรวม กับการมีผลประโยชน์ส่วนตัว กล่าวคือ เมื่อบุคคลหนึ่งดำรงฐานะหรือตำแหน่งบางอย่างอยู่ ๒ ฐานะหรือมากกว่าการมีฐานะใดฐานะหนึ่งอาจนำไปสู่การเอื้อผลประโยชน์แก่ตนเองในอีกฐานะหนึ่งด้วยอำนาจที่มีอยู่”

๒) นายมีชัย วีระไวทยะ อดีตสมาชิกวุฒิสภา ได้ให้ความหมายไว้ว่า “Conflict of Interests” เป็นพื้นที่สีเทาที่หลายคนอาจไม่เห็นเส้นแบ่งที่ชัดเจนระหว่างความถูกต้องหรือสิ่งที่ควรเป็นกับพฤติกรรมคอร์รัปชันที่ชัดเจน ซึ่งในพื้นที่สีเทานี้เองที่เป็นบุ่ยหลอเลียงให้ต้นไม้ที่ชื่อว่าคอร์รัปชันได้เติบโตต่อไป

* ชมนาด พงศ์พนรัตน์, “ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม”, (ออนไลน์) แหล่งที่มา : http://www.tph.go.th/tph001/TPH_OFFICE (๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐)

หลักสูตรป้องกันและการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIIRT

ประเด็น “Conflict of Interests” จึงเป็นประเด็นการตั้งคำถามต่อการใช้อำนาจที่ต้องเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมว่าอาจเป็นไปในทิศทางที่เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง เช่น ผู้มีหน้าที่กำหนดนโยบายด้านการลงทุนของประเทศ ขณะเดียวกันก็ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง และแม้ว่ายังไม่มีการกระทำทุจริตใดใดเกิดขึ้น แต่เกิดประเด็นคำถามต่อความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวอาจกำหนดนโยบายในทิศทางที่เอื้อประโยชน์แก่บริษัทที่เป็นลูกค้าของธนาคารพาณิชย์แห่งนั้น

๓) ดร. จุรี วิจิตรวาทการ เลขาธิการองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การที่บุคคลที่ดำรงตำแหน่งสาธารณะหรือตำแหน่งในองค์กรนั้น มีอีกสถานภาพหนึ่งที่สามารถแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือพวกพ้องจากการมีสถานภาพแรกได้ เช่น การที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีอำนาจพิจารณาให้ประมูลงานก่อสร้าง แต่ในเวลาเดียวกันครอบครัวก็มีอาชีพเป็นผู้รับเหมา”

๔) นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การที่บุคคลที่ไปดำรงตำแหน่งต่าง ๆ มีผลประโยชน์ส่วนตัวที่ขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนั้น ๆ แม้ว่าผลประโยชน์ที่ขัดกัน ยังไม่ได้ไปบ่งบอกถึงการกระทำผิดหรือทุจริตใดใด แต่การที่มีสถานะที่ทำให้เกิดผลประโยชน์ที่ขัดกันทำให้สังคมไม่อาจที่จะไว้วางใจได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณะของบุคคลดังกล่าว จะเป็นไปเพื่อส่วนรวม เนื่องจากมีผลประโยชน์ขัดแย้งกันอยู่”^๒

^๒ กนกกาญจน์ อนุแก่นทนาย, “ผลประโยชน์ทับซ้อน”, (ออนไลน์) แหล่งที่มา : <http://www.transparency - Thailand.org> (๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐)

หลักการป้องกันการจัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIERT

และดร.ผาสุก พงศ์ไพจิตร ได้อธิบายความหมายไว้ว่า คือการทับซ้อนของผลประโยชน์ของบุคคลที่มี ๒ ลักษณะหรือมากกว่าในเวลาเดียวกันคือตำแหน่งสาธารณะ (นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ฯลฯ) และตำแหน่งในบริษัทเอกชน ซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจมีความโน้มเอียงใช้อำนาจและตำแหน่งสาธารณะหาผลประโยชน์ส่วนตัว หรือแสวงหาประโยชน์ให้แก่กลุ่มพวกพ้องของตนเอง ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้อย่างง่ายดาย เช่น กรณีของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมีหุ้น หรือครอบครัวยึดถือเป็นเจ้าของกิจการ ซึ่งได้รับสัมปทานหรืออยู่ในฐานะจะได้รับสัมปทานธุรกิจจากรัฐ ขณะเดียวกันก็อยู่ในตำแหน่งสาธารณะที่เป็นผู้มีอำนาจอนุมัติการให้สัมปทานธุรกิจดังกล่าวด้วยตัวอย่างที่พบคือ การได้ชนะประมูลโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่จากภาครัฐ เพราะผู้ชนะประมูลมีพรรคพวกเป็นนักการเมือง หรือบริษัทที่ชนะประมูลมีนักการเมืองร่วมหุ้นอยู่เป็นหุ้นลม การชนะประมูลดังกล่าวด้วยอิทธิพลทางการเมืองจะส่งผลให้บริษัทผู้ชนะประมูลสามารถหากำไรเกินควรได้ การคอร์รัปชันในโครงการขนาดใหญ่ภาครัฐได้กลายเป็นแหล่งรายได้จากการคอร์รัปชันที่สำคัญของนักการเมืองและข้าราชการที่เกี่ยวข้อง

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยรัฐธรรมนูญ

LIIRT

ตัวอย่างของผลประโยชน์ทับซ้อนอื่น ๆ ได้แก่อภิสิทธิ์กรรมแห่งหนึ่ง เป็นหุ้นส่วนของบริษัทที่ปรึกษาโครงการซึ่งดูแลโครงการที่ชนะประมูลจากกรม นั้น ๆ หรือกรณีรัฐมนตรีตั้งบริษัทซื้อขายที่ดินร่วมกับนักธุรกิจอื่น ๆ ขายที่ดิน เพื่อเป็นที่ตั้งโครงการก่อสร้างที่อนุมัติโดยรัฐบาลที่รัฐมนตรีผู้นั้นร่วมเป็น รัฐบาลด้วย การทับซ้อนของผลประโยชน์ยังเกิดขึ้นได้ในกรณีที่ข้าราชการที่ เคยดำรงตำแหน่งสำคัญลาออกไปทำงานให้กับบริษัทซึ่งมีสัญญาทำธุรกิจกับรัฐ หรืออยู่ในฐานะจัดทำสัญญา หรือมีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการกับภาครัฐ ผลประโยชน์ทับซ้อนแม้จะไม่เป็นการกระทำความผิดกฎหมายโดยตรงแต่ถือ เป็นการทุจริตคอร์รัปชันอย่างหนึ่งซึ่งรู้จักกันทั่วไปว่า “คอร์รัปชันเชิงนโยบาย”^๑

กล่าวโดยสรุปความหมายของ “Conflict of Interests” อาจแปล ได้ว่า หมายถึงสถานการณ์ที่บุคคลในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหรือ อำนาจหน้าที่ในการแสวงประโยชน์แก่ตนเอง แก่กลุ่มหรือแก่พวกพ้อง ซึ่ง เป็นการละเมิดทางจริยธรรมและส่งผลกระทบต่อประโยชน์ ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ โดยเป็นการใช้อำนาจที่เป็นทางการเชื่อมโยง กับกฎหมาย ระเบียบการปฏิบัติและส่วนที่ไม่เป็นทางการซึ่งเป็นความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลขยายไปถึงเรื่องครอบครัวโดยต้องพิจารณาความสัมพันธ์เช่น คู่สมรสและคนในเครือญาติ^๒

^๑ สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, “คอร์รัปชัน ธรรมชาติและจริยธรรมในสังคมไทย”, ในเอกสารการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๔๗, หน้า ๒๔๐.

^๒ ชมนาด พงศ์พนรัตน์, อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ ๑.

หลักการป้องกันการจัดทำผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

๓. แนวคิดและทฤษฎี

ทฤษฎีการขัดกันแห่งผลประโยชน์เกิดจากแนวความคิดเรื่องหน่วยงานราชการสมัยใหม่ หรือองค์กรทางการปกครองสมัยใหม่ (Public Office) และแนวความคิดเรื่องผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interests) ที่เห็นว่าหน่วยงานราชการสมัยใหม่มีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งก็คือผลประโยชน์ของประชาชนจำนวนมากที่สุด ไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ส่วนบุคคลสาธารณะ (Public person) ซึ่งได้แก่ นักการเมืองและข้าราชการที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่จากประชาชนจะต้องเป็นผู้ที่มีหลักจริยธรรมในการทำงาน คือปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนมิใช่เพื่อมุ่งแสวงหาความร่ำรวยส่วนตัว ในขณะที่เดียวกันบุคคลสาธารณะจะต้องปลอดพ้นจากอิทธิพล หรือสิ่งล่อใจอันไม่เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการตัดสินใจของบุคคลสาธารณะ ให้มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง เพราะฉะนั้นหลักการของการขัดกันแห่งผลประโยชน์ในหน่วยงานราชการสมัยใหม่ จึงมีไว้เพื่อบุคคลสาธารณะสามารถใช้ดุลยพินิจในการวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรม ซึ่งเป็นการปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนและของรัฐในเวลาเดียวกัน^๔

สำหรับแนวความคิดในการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นเกิดจากแนวความคิด ๓ ประการด้วยกัน กล่าวคือ

ประการแรก แนวความคิดรากฐานของรัฐสมัยใหม่ ซึ่งแยกคนซึ่งเป็นผู้ปกครองออกจากรัฐที่เป็นสถาบัน ซึ่งแนวความคิดนี้ต้องการให้ผู้ปกครองรัฐมีสองสถานะคือ สถานะที่หนึ่งอยู่ในฐานะส่วนตัว โดยการกระทำใดที่ทำได้

^๔ สังคีต พิริยะรังสรรค์, “หมวกสองใบบนศีรษะท่าน (นายก) รัฐมนตรี”, กรุงเทพฯ: ธรรมาภิบาล, ๒๕๔๘.

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LI RT

ในฐานะส่วนตัว การกระทำนั้นไม่ผูกพันรัฐ สถานะที่สองอยู่ในฐานะตำแหน่งหน้าที่ของผู้ปกครองรัฐ ผู้ปกครองรัฐย่อมมีภาระหน้าที่ต้องปฏิบัติแทนรัฐและใช้อำนาจรัฐเหนือบุคคลทั่วไปได้

ประการที่สอง แนวความคิดเรื่องบทบาทและหน้าที่แห่งความเชื่อถือและไว้วางใจของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะ แนวความคิดนี้คือ เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบและต้องดำรงตนให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน ดังนั้น จึงเป็นผู้ที่จำเป็นต้องมีมาตรฐานจริยธรรมที่สูงกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป

ประการที่สาม แนวความคิดของความถูกต้องตามกฎหมายของการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งแนวความคิดนี้ กฎหมายจะเป็นผู้กำหนดบทบาทสำคัญในการวางมาตรฐานในการควบคุมไม่ให้คนในสังคมแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไปจนไปก้าวก่ายหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวของบุคคลอื่น โดยหลักการดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของคนในสังคมนั้น และในขณะเดียวกันก็ต้องป้องกันไม่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวด้วย จุดประสงค์ของการควบคุมการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะคือเพื่อลดทอนอิทธิพลอันไม่ถูกต้องของผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะที่อาจจะใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวและเพื่อป้องกันการทุจริตเชิงนโยบาย^๖

^๖ คริสฐา ดาราสร, “การแก้ไขปัญหากการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีการขัดกันระหว่างผลประโยชน์”, (ออนไลน์) แหล่งที่มา : <http://lawideaza.Exteen.com> (๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐)

หลักการป้องกันความขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIERT

๔. รูปแบบของการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์

หากจะจัดแบ่งรูปแบบของการคอร์รัปชันในปัจจุบันนั้น อาจจัดแบ่งออกได้เป็นหลายรูปแบบหลายวิธีการด้วยกัน ได้แก่

๑) การยักยอก (Embezzlement) ได้แก่ การแอบเอางบประมาณหรือทรัพย์สินของรัฐไปเป็นของตน

๒) การที่เจ้าหน้าที่รัฐเรียกร้องเงินจากรุรกิจเอกชน (Extortion) หรือการที่รุรกิจเอกชนให้สินบน (Bribery) หรือผลประโยชน์ภายหลัง (Kick-back) แก่เจ้าหน้าที่รัฐ ให้ตัดสินใจทำ หรือไม่ทำอะไรบางอย่างที่ทำให้ผู้ให้สินบนได้รับผลประโยชน์เหนือคู่แข่งรายอื่น

๓) การเลือกจ้างหรือแต่งตั้งญาติและพรรคพวกตน (Nepotism)

๔) การทำสัญญาจ้างหรือให้สัมปทานเฉพาะพรรคพวกผู้สนับสนุนตน (Cronyism)

๕) การใช้ข้อมูลภายใน เพื่อซื้อหรือขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ (Insider Trading) ซึ่งน่าจะหมายรวมถึงการใช้ข้อมูลภายในเพื่อซื้อขายเงินตราต่างประเทศด้วย เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงรู้ล่วงหน้าว่ารัฐบาลจะตัดสินใจประกาศลดค่าเงิน และมีการบอกข้อมูลนี้ให้นักธุรกิจและนักลงทุนสั่งซื้อขายเงินตราต่างประเทศ เพื่อทำกำไรภายหลังจากที่มีการประกาศข่าวต่อสาธารณะ

๖) การฟอกเงิน (Money Laundering) ได้แก่ การโยกย้ายถ่ายเทเงินที่ได้จากการทุจริต ฉ้อฉลหรือได้มาโดยผิดกฎหมายหรือศีลธรรม เช่น การพนัน การขายของเถื่อน กิจการโสเภณี การเป็นนายหน้าค้าแรงงาน ฯลฯ ไปเข้าธนาคาร สถาบันการเงิน หรือธุรกิจที่ถูกกฎหมาย เพื่อลบร่องรอยแหล่งที่มาที่ไม่ถูกต้องของเงิน มีทั้งการโยกย้ายไปต่างประเทศและภายในประเทศ

หลักการป้องกัน การขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและสมาชิกวุฒิสภาในประเทศไทย

LIIRT

๗) การใช้ตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเอื้อประโยชน์ให้บริษัทตนเองและพรรคพวก ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นผลประโยชน์ขัดแย้งหรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

๘) การเอื้อประโยชน์ (Trading Influence) ได้แก่ การที่บริษัทให้สัญญาจะให้ผลประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่รัฐในทางอ้อม เช่น ให้ตำแหน่งในบริษัทเมื่อเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้นปลดเกษียณหรือพ้นจากตำแหน่ง ให้ตำแหน่งงานแก่ญาติหรือให้ผลประโยชน์ทางอ้อมอื่น ๆ แก่เจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อแลกกับการที่เจ้าหน้าที่รัฐเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทธุรกิจ^๖

ดังนั้น การขัดกันแห่งผลประโยชน์จึงเป็นรูปแบบหนึ่งในหลายรูปแบบของการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนอกเหนือจากรูปแบบการคอร์รัปชันอื่น ๆ โดยวิธีการที่เจ้าหน้าที่รัฐและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำอันอยู่ในขอบข่ายการขัดกันแห่งผลประโยชน์ประกอบด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

๑) การรับผลประโยชน์ เช่น

๑.๑ การรับของขวัญหรือของกำนัลที่มีค่าอื่น ๆ ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่

๑.๒ การที่บริษัทสนับสนุนการเดินทางไปประชุม/ดูงานในต่างประเทศของผู้บริหารและอาจารย์รวมถึงครอบครัว

๑.๓ การที่หน่วยงานราชการรับเงินบริจาคสร้างสำนักงานจากบริษัทธุรกิจที่ติดต่อกับหน่วยงาน

๑.๔ เจ้าหน้าที่ของรัฐรับของแถมหรือผลประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง

^๖ สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, อ้างแล้ว เชียงอรรถที่ ๓.

- ๒) การทำธุรกิจกับตัวเองหรือการเป็นคู่สัญญา เช่น
 - ๒.๑ การเรียกผลตอบแทนในการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อส่งผลที่เป็นคุณแก่บริษัทหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม
 - ๒.๒ การจ้างบริษัทของตนหรือของครอบครัวให้ทำงานให้กับหน่วยงานที่ตนเองสังกัดอยู่
 - ๒.๓ การใช้อำนาจให้หน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ซื้อที่ดินของตนเองในการจัดสร้างสำนักงานใหม่
 - ๒.๔ การที่สมาชิกสภาฯรับมอบอำนาจจากบริษัทมาดำเนินการในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง
- ๓) การใช้ทรัพย์สินของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนตน เช่น
 - ๓.๑ การใช้รถยนต์ราชการเพื่องานส่วนตัว (บางกรณีเบิกค่าน้ำมัน)
 - ๓.๒ การนำเครื่องใช้สำนักงานไปใช้ที่บ้าน (เพื่องานส่วนตัว)
 - ๓.๓ การใช้โทรศัพท์ของทางราชการเพื่อธุรกิจส่วนตัว
- ๔) การใช้ข้อมูลลับ/ภายในของทางราชการ เช่น
 - ๔.๑ การที่ทราบว่าจะมีโครงการตัดถนนจึงไปซื้อที่ดินในละแวกนั้นไว้ก่อนโดยอาจใส่ชื่อคู่สมรสหรือคนในครอบครัว
 - ๔.๒ การที่ทราบว่าจะมีการจัดทำโครงการ จึงนำไปแจ้งให้แก่บริษัทของคนสนิทหรือของครอบครัวเตรียมการก่อน
 - ๔.๓ การที่ทราบว่าจะมีการซื้อที่ดินเพื่อดำเนินการโครงการของรัฐ ก็ส่งไปซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไรและขายให้กับรัฐในราคาที่สูงมาก
- ๕) การทำงานพิเศษ เช่น
 - ๕.๑ เจ้าหน้าที่ของรัฐในตำแหน่งนักบัญชีไปรับงานส่วนตัวจนไม่มีเวลาทำงานในหน้าที่ให้ราชการ

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยจริยธรรม

LIIRT

๕.๒ การรับจ้างเป็นที่ปรึกษาโครงการ โดยอาศัยตำแหน่ง
ในราชการสร้างความน่าเชื่อถือว่าโครงการจะไม่มีปัญหาติดขัดในการพิจารณา

๕.๓ การสอนพิเศษที่ให้ความรู้และแนวข้อสอบอย่างเต็มที่
ต่างกับการสอนในชั่วโมงปกติในเวลาราชการ

๖) การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์
ทางการเมือง เช่น

๖.๑ การที่ผู้บริหาร (รัฐมนตรี, คณะกรรมการ ฯลฯ) อนุมัติ
โครงการไปลงในพื้นที่ของตนเอง

๖.๒ การใส่ชื่อของนักการเมืองแสดงความเป็นเจ้าของสิ่ง
สาธารณะ เช่น ถนน ที่พักรถประจำทาง อ่างเก็บน้ำ สวนสาธารณะเพื่อ
ประโยชน์ทางการเมือง^๔

๕. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์

ด้วยเหตุที่การขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์
สาธารณะของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสร้างความเสียหายให้กับประเทศ
ชาติโดยรวมในอัตราที่มากกว่าการคอร์รัปชันของบุคคลโดยทั่วไปในสังคม
รวมทั้งเกี่ยวข้องกับเรื่องของความไว้วางใจของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจ
ในการปกครองประเทศที่แท้จริง ดังนั้น การสร้างมาตรการเพื่อป้องกันมิให้เหตุ
ดังกล่าวเกิดขึ้นจึงได้ถูกกำหนดขึ้นโดยเฉพาะการระบุแนวทางป้องกันไว้ใน
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญซึ่งในประเทศไทยนั้นปรากฏเป็นหลักฐานครั้งแรก
ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒
จากนั้น จึงได้ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับต่อมาคือฉบับปี
๒๕๑๗, ๒๕๑๙, ๒๕๒๐, ๒๕๒๑, ๒๕๓๔, ๒๕๔๐ รวมทั้งฉบับล่าสุด คือ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยแต่ละฉบับมี

^๔ ชมนาด พงศ์นพรัตน์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๑.

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIRT

รายละเอียดของบทบัญญัติที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นการวางหลักในการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังต่อไปนี้

๕.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๒

๕.๑.๑ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๗๙ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนจะเป็นข้าราชการประจำมิได้

มาตรา ๘๐ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน

(๑) ต้องไม่รับตำแหน่ง หรือหน้าที่ใดจากรัฐ หน่วยราชการของรัฐ หรือหน่วยงานใด ๆ ที่อยู่ในบังคับบัญชาของรัฐโดยมีประโยชน์ตอบแทนหรือดำรงอยู่ซึ่งตำแหน่งหน้าที่เช่นนั้น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น หรือตำแหน่งที่รัฐมนตรีต้องดำรงโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือตำแหน่งที่รัฐสภา วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนเป็นผู้แต่งตั้งหรือเจ้าหน้าที่เป็นผู้สอนในมหาวิทยาลัย หรือสถานศึกษาชั้นอุดมศึกษาอื่น

(๒) ต้องไม่เป็นผู้จัดการ กรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน หรือลูกจ้างของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รัฐหรือหน่วยราชการของรัฐเป็นผู้ลงทุนหรือถือหุ้นมากกว่าร้อยละห้าสิบของทุนหรือจำนวนหุ้นทั้งสิ้น

(๓) ต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการของรัฐ หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ หรือหน่วยราชการของรัฐอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยทางอ้อม

(๔) ต้องไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากรัฐหรือหน่วยราชการจากรัฐเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่รัฐหรือหน่วยราชการของรัฐปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติและนอกจากเงินหรือประโยชน์ที่พึงได้รับในฐานะเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน หรือในฐานะที่ได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ดำรงได้โดยไม่ต้องห้ามตามมาตรา

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIART

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนรับเบียดหัวัด บำเหน็จ บำนาญ หรือเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดที่ต้องจ่ายตามข้อผูกพันซึ่งมีระบุให้จ่ายในงบประมาณแผ่นดินประจำปี และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนหรือดำรงอยู่ซึ่งตำแหน่งกรรมการหรือกรรมการ ที่มีประโยชน์ตอบแทนตามอัตราที่กำหนดโดยกฎหมายหรือโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๐๑ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย

หมายเหตุ : ถ้อยคำตามมาตรา ๑๐๑ ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่ฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นฉบับแรกรวมทั้งฉบับต่อมาบัญญัติอยู่ในฉบับปี ๒๔๘๙, ๒๔๙๐, ๒๔๙๕ และ ๒๕๑๑ หลังจากนั้นไม่ปรากฏถ้อยคำตามมาตราข้างต้นอย่างครบถ้วนอีกเลย โดยฉบับต่อ ๆ มาจะตัดถ้อยคำที่ว่า “ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด” ออก

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIRT

๕.๑.๒ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับรัฐมนตรี

มาตรา ๑๔๒ รัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการประจำมิได้

มาตรา ๑๔๓ รัฐมนตรีจะกระทำการใด ๆ ที่ห้ามไว้มิให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนกระทำตามที่บัญญัติในมาตรา ๘๐ มิได้ และนอกจากนั้นรัฐมนตรีจะเป็นผู้จัดการ กรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน หรือลูกจ้างของบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัทหรือองค์การใด ๆ ซึ่งดำเนินการธุรกิจเพื่อค้ากำไรก็ได้ด้วย

๕.๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๗

๕.๒.๑ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๐๒ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นข้าราชการประจำซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ นอกจากข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๑๐๓ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๑) ต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น

(๒) ต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐ หรือหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้นหรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ หรือหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๓) ต้องไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LI RT

หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญหรือเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดลักษณะเดียวกันและมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา หรือวุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎร หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๕.๒.๒ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับรัฐมนตรี

มาตรา ๑๗๙ รัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๑๘๐ รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใด ๆ ที่ห้ามไว้มิให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงหรือกระทำตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๐๓ มิได้เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะเป็นผู้จัดการ กรรมการที่ปรึกษา ตัวแทนหรือลูกจ้างของบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การใด ๆ ซึ่งดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไรมิได้ด้วย

๕.๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑

๕.๓.๑ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกวุฒิสภา

- ไม่ปรากฏบทบัญญัติ

๕.๓.๒ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับรัฐมนตรี

มาตรา ๑๖ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอีกไม่เกินยี่สิบคน ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

หลักการป้องกันการจัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIRT

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี จะเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินมิได้ และจะเป็นข้าราชการประจำหรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำหรือดำรงตำแหน่งใดในกิจการที่ดำเนินธุรกิจเพื่อหากำไรมิได้...

๕.๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๕.๔.๑ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกรัฐสภา

- ไม่ปรากฏบทบัญญัติ

๕.๔.๒ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับรัฐมนตรี

มาตรา ๒๔ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติมิได้ และจะดำรงตำแหน่งใดในกิจการเอกชนที่ดำเนินธุรกิจเพื่อหากำไรมิได้...

๕.๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑

๕.๕.๑ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกรัฐสภา

มาตรา ๘๖ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๗ นอกจาก (๑) มาใช้บังคับแก่สมาชิกวุฒิสภาด้วยโดยอนุโลม

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับในกรณีสมาชิกวุฒิสภารับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดินหรือในรัฐวิสาหกิจ

มาตรา ๘๗ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้อง

(๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น

หลักการป้องกันความขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIIRT

(๒) ไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

ความใน (๒) มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญาอยู่ก่อนได้รับเลือกตั้ง

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ หรือเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดินกรณีที่ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง

หมายเหตุ : ในส่วนของสมาชิกวุฒิสภาบัญญัติไว้แตกต่างจากรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๑๗ ซึ่งรัฐธรรมนูญปี ๒๕๑๗ บัญญัติห้ามทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาด้วยมาตรฐานเดียวกันปรากฏตามมาตรา ๑๐๓ แต่รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๒๑ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกวุฒิสภาบัญญัติไว้เข้มงวดน้อยกว่ารัฐธรรมนูญปี ๒๕๑๗ ค่อนข้างมาก

หลักการป้องกันกรรโชกกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIART

๕.๕.๒ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับรัฐมนตรี

มาตรา ๑๔๘ รัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๑๔๙ รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใด ๆ ที่ห้ามไว้มิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงหรือกระทำตามที่บัญญัติในมาตรา ๙๗ มิได้ เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและจะเป็นผู้จัดการ กรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทนหรือลูกจ้างของบุคคลห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การใด ๆ ซึ่งดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไรก็ได้ด้วย

๕.๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔

๕.๖.๑ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๐๒ สมาชิกวุฒิสภาต้อง

(๑) ไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๒) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๔ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๑๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้อง

(๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหาร

หลักการป้องกันความขัดกันแห่งผลประโยชน์
ขอผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIART

ท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น

(๒) ไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ หรือเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา หรือสภาผู้แทนราษฎร หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดินในกรณีที่ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง

๕.๖.๒ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับรัฐมนตรี

มาตรา ๑๖๖ รัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๑๖๗ รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใด ๆ ที่ห้ามไว้มิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงหรือกระทำตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๑๔ มิได้ เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะเป็นผู้จัดการ กรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน หรือลูกจ้างของบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัทหรือองค์การใด ๆ ที่ดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไรก็ได้ด้วย

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

๕.๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๕.๗.๑ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๑๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้อง

(๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากข้าราชการการเมืองอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี

(๒) ไม่รับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว

(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการของวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดิน ในกรณีที่ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี

มาตรา ๑๑๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการบรรจุแต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่งและเลื่อนขึ้นเงินเดือนของข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมือง พนักงานหรือลูกจ้าง

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIIRT

ของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้บุคคล
ดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง

หมายเหตุ : หลักการตามบทบัญญัติมาตรา ๑๑๑ ได้บัญญัติ
ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก

มาตรา ๑๒๘ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๐ และมาตรา ๑๑๑
มาใช้บังคับกับการกระทำอันต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยอนุโลม

๕.๗.๒ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับรัฐมนตรี

มาตรา ๒๐๗ รัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือ
เงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๒๐๘ รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใด
ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๑๐ มิได้ เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติ
แห่งกฎหมาย และจะดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่
ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของ
บุคคลใดก็ได้ด้วย

มาตรา ๒๐๙ รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้าง
หุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้น
ส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่รัฐมนตรี
ผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้รัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้
ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายใน
สามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้รัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วน
หรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้
ตามที่กฎหมายบัญญัติ

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIART

ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว

หมายเหตุ : หลักการตามบทบัญญัติมาตรา ๒๐๙ ในส่วนที่ห้ามรัฐมนตรีเป็นผู้ถือหุ้นในธุรกิจเอกชนมาตรา ๑๑๐ ไม่ว่าจะธุรกิจเอกชนนั้นจะเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือไม่ก็ตามก็ห้ามทั้งสิ้นแตกต่างจากการบัญญัติห้ามสมาชิกวุฒิสภา เป็นผู้ถือหุ้นเฉพาะในบริษัทที่เป็นคู่สัญญากับรัฐโดยมิได้ห้ามถือหุ้นในธุรกิจเอกชนอื่น ๆ ด้วย โดยหากรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะคงความเป็นผู้ถือหุ้นต่อไปจะต้องโอนให้นิติบุคคลเป็นผู้จัดการและดูแลงานและต้องแจ้งต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก

๖. การเปรียบเทียบบทบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

จากการศึกษาบทบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่ละฉบับเริ่มจากฉบับที่ปรากฏเป็นหลักฐานครั้งแรกคือฉบับปี ๒๔๙๒ เรื่อยมาจนถึงปี ๒๕๔๐ พบว่า รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ นั้น มีบทบัญญัติอันเป็นการวางหลักในการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เข้มงวดและครอบคลุมที่สุดมากกว่าทุก ๆ ฉบับที่ผ่านมาทั้งหมด แต่เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้ถูกยกเลิกไปและเกิดกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาจบจนกระทั่งผ่านการลงประชามติ และประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุดคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงขอเสนอข้อมูลในเชิงเปรียบเทียบ บทบัญญัติอันว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระหว่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยจะนำเสนอเฉพาะในส่วนบทบัญญัติที่มีความแตกต่างกันเท่านั้น สำหรับบทบัญญัติที่มีหลักการคล้ายคลึงกันหรือที่มีได้มีการแก้ไขหลักการไปโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในที่นี้จะขออนุญาตไม่นำเสนอไว้เพื่อความกระชับของการนำเสนอ เนื่องจากผลจากการพิจารณาศึกษาพบว่าบทบัญญัติอันว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นั้นอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ เป็นพื้นฐานในการแก้ไขเพิ่มเติมโดยมิได้ตัดบทบัญญัติอันเป็นหลักการได้ออกเลย ดังนั้น หลักการอันว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ จึงยังคงอยู่ครบถ้วนเพียงแต่มีการนำบทบัญญัติเดิมมาแก้ไขเพิ่มเติมให้สมบูรณ์และครอบคลุมขึ้น ด้วยเหตุนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ทั้ง ๒ ฉบับแล้วจะเห็นชัดเจนว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้วางหลักการไว้ค่อนข้างเข้มงวดและครอบคลุมกว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยเฉพาะการระบุให้มีประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งมาตรการในการดำเนินการสำหรับผู้ฝ่าฝืนขึ้น ดังตารางเปรียบเทียบที่จะนำเสนอต่อไปนี้

หลักการป้องกันกัการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIIRT

ตารางเปรียบเทียบบทบัญญัติอันว่าด้วยการป้องกันการจัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	หลักการที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐
การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มาตรา ๔๘ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการหนึ่งสื่อฉิมพ์วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคมมิได้ ไม่ว่าในนามของตนเองหรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการ หรือถือหุ้นแทน หรือดำเนินการโดยวิธีการอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมที่สามารถบริหารกิจการดังกล่าวได้ ในทำนองเดียวกับการเป็นเจ้าของกิจการ หรือถือหุ้นในกิจการดังกล่าว	- ไม่ปรากฏบทบัญญัติ	กำหนดหลักการใหม่ในการห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการหนึ่งสื่อฉิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคมในนามตนเอง หรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการ หรือถือหุ้นแทน หรือดำเนินการอื่นที่สามารถบริหารกิจการดังกล่าวได้ ในทำนองเดียวกับการเป็นเจ้าของกิจการไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม รวมทั้งต้องมีมาตรการให้มีการครอบงำสื่อ เพื่อป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวเข้าแทรกแซงสื่อในการนำเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LI RT

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	หลักการที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐
มาตรา ๑๒๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย โดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการรั้งกันแห่งผลประโยชน์	มาตรา ๑๔๙ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย	เพิ่มกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาย่อมไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายหรือความครอบงำใด ๆ มติของพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปโดยอิสระ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมหรือประเทศเป็นหลัก
มาตรา ๑๖๒ วรรคสอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอิสระจากมติพรรคการเมืองในการตั้งกระทู้ถาม การอภิปราย และการลงมติในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ	- ไม่ปรากฏบทบัญญัติ	บัญญัติหลักการขึ้นเพื่อให้สมาชิก สภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่ผู้แทนปวงชนเพื่อประโยชน์ของประเทศ โดยปราศจากการครอบงำจากพรรคการเมืองที่ตนสังกัด
มาตรา ๑๒๔ วรรคห้า ในระหว่างการดำรงตำแหน่ง ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นกรรมการบริหารหรือดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองขณะเดียวกันก็ได้	- ไม่ปรากฏบทบัญญัติ	กำหนดหลักการใหม่เพื่อประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภาและรองประธานสภา โดยมีให้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองขณะปฏิบัติหน้าที่

ชุดักฎการบ็องกันการจัตุกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	หลักการที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐
มาตรา ๑๗๗ รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้าประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา และในกรณีที่มีเหตุอันสมควรหรือวุฒิสภามีมติให้เข้าประชุมในกรณีใด รัฐมนตรีต้องเข้าประชุมพร้อมกันในมาตรา ๑๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ถ้ารัฐมนตรีผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันด้วย ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นออกเสียงลงคะแนนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำรงตำแหน่ง การปฏิบัติหน้าที่หรือการมีส่วนได้เสียในเรื่องนั้น	มาตรา ๒๑๐ รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้าประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนในกรณีที่มีเหตุอันสมควรหรือวุฒิสภามีมติให้เข้าประชุมในกรณีใด รัฐมนตรีต้องเข้าร่วมประชุมเอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๕๘ ให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม	กำหนดความในวรรคสองขึ้นเพื่อป้องกันกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันซึ่งมีส่วนได้เสียในเรื่องใดหรือมีเรื่องใดที่เกี่ยวข้องกับการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีแล้ว มิให้ใช้สิทธิลงคะแนนในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร อันอาจทำให้เกิดกรณีการใช้อำนาจขัดกันในการดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่งในขณะเดียวกัน
มาตรา ๑๘๑ คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ แต่ในกรณีพ้นจากตำแหน่งตาม (๒) จะใช้อำนาจแต่งตั้งหรือย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำหรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งมิได้เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะ กรรมการการเลือกตั้ง	มาตรา ๒๑๕ วรรคสอง คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ แต่ในกรณีพ้นจากตำแหน่งตาม (๒) จะใช้อำนาจแต่งตั้งหรือย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำหรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งมิได้เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะ กรรมการการเลือกตั้ง	แก้ไขอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีซึ่งพ้นจากตำแหน่งแต่ต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีชุดใหม่จะเข้ารับหน้าที่ เพื่อมิให้ใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่เกินกว่าที่จำเป็นหรือกระทำการใด ๆ อันทำให้เกิดความเสียหายต่อการบริหารราชการแผ่นดิน การงบประมาณ การบริหารงานบุคคลภาครัฐ หรือกระทำการใด ๆ อันมีผลต่อการเลือกตั้งโดยได้แยกไปบัญญัติเป็นร่างมาตรา ๑๘๑ และกำหนดกรณีต่าง ๆ ที่ห้ามมิให้ดำเนินการให้ชัดเจน ซึ่งโดยหลักการนี้จะมีผลทำให้คณะ รัฐมนตรีชุดเดิมยังคงรักษาการอยู่ชั่วคราว เพื่อปฏิบัติหน้าที่

หลักการป้องกันการขัดกันผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIART

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	หลักการที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐
จากตำแหน่ง หรือให้ผู้อื่นมาปฏิบัติหน้าที่แทน เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน (๒) ไม่กระทำการอันมีผลเป็นการอนุมัติให้ใช้จ่ายงบประมาณสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน (๓) ไม่กระทำการอันมีผลเป็นการอนุมัติงานหรือโครงการ หรือมีผลเป็นการสร้างความผูกพันต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป (๔) ไม่ใช่ทรมายกของรัฐหรือบุคลากรของรัฐเพื่อกระทำการใดซึ่งจะมีผลต่อการเลือกตั้ง และไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด	มาตรา ๑๑๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้อง (๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากราชการ การเมืองอื่นซึ่งมีรัฐธรรมนูญ (๒) ไม่รับสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานราชการ	งานประจำที่มีนโยบาย และมีผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอย่างต่อเนื่อง แต่จะถูกจำกัดการกระทำใด ๆ ที่จะมีผลผูกพันคณะรัฐมนตรีชุดต่อไป หรือใช้อำนาจในฐานะฝ่ายบริหารการกระทำการเพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้งจะกระทำมิได้
มาตรา ๒๖๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาต้อง (๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น (๒) ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานราชการ	มาตรา ๑๑๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้อง (๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากราชการ การเมืองอื่นซึ่งมีรัฐธรรมนูญ (๒) ไม่รับสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานราชการ	เพิ่มข้อความตาม (๕) เพื่อเป็นการควบคุมการดำเนินการที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ โดยห้ามการเป็นหุ้นส่วนในการแสดงสื่อสารมวลชนเพื่อมิให้มีการครอบงำการแสดงความคิดเห็น และการตรวจลอบโดยอิสระ นอกจากนั้น การห้ามมิให้มีการกระทำที่แทรกแซงหรือได้รับประโยชน์จากรัฐยังห้ามเพิ่มขึ้น โดยให้รวมถึงคู่สมรสบุตร และบุคคลอื่นที่ได้รับมอบหมาย

หลักการเบื้องต้นการรื้อฟื้นแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	หลักการที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐
ของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นผู้ถือหุ้นกับรัฐ หรือราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาด หรือเป็นส่วนหนึ่งส่วนสองหรือถือหุ้นในหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นผู้ถือหุ้นในลักษณะดังกล่าว (๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยงานราชการ หรือราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ (๔) ไม่กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตาม มาตรา ๔๘	หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นผู้ถือหุ้นกับรัฐ หรือราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาด ตัดตอน หรือเป็นส่วนหนึ่งส่วนสองหรือถือหุ้นในหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นผู้ถือหุ้นในลักษณะดังกล่าว (๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยงานราชการ หรือราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ	จากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ดำเนินการด้วย เพื่อให้มีการใช้อำนาจหน้าที่โดยโปร่งใสและสุจริต หรือไม่อาจแสวงหาประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ได้
บพัญญูติมาตราที่มีใช้บังคับในกรณีที่สามารถส่งผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภารับเบี้ยหวัดบำนาญ เงินปันผลหรือเงินอื่นใดในกรณีที่สามารถส่งผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาส่งหรือส่งต่อตำแหน่งกรรมการบริหารหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดิน ให้แล้วความใน (๒) (๓) และ (๔) มาใช้	บพัญญูติมาตราที่มีใช้บังคับในกรณีที่สามารถส่งผู้แทนราษฎรรับเบี้ยหวัด บำนาญ บำนาญ เงินปันผลหรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีใช้บังคับในกรณีที่สามารถส่งผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาส่งหรือส่งต่อตำแหน่งกรรมการบริหารหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดิน	

หลักการป้องกันความขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยรัฐธรรมนูญ

LIERT

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	หลักการที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐
บังคับกับผู้สมัครและบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา และบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้สมัครและบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ดำเนินการในลักษณะผู้ถูกใช้ร่วมตำแหน่งการ หรือผู้ได้รับมอบหมายจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาให้กระทำการตามมาตรานี้ด้วย	การเมืองอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี	
มาตรา ๒๖๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช้สถานะหรือตำแหน่ง การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเข้าไปก้ำกายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่โดยทางตรงหรือทางอ้อม ในเรื่องดังต่อไปนี้ (๑) การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นเป็นส่วนใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น (๒) การบรรจุแต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อน ตำแหน่ง และเงินเดือนของข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีข้าราชการการเมือง พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงาน	มาตรา ๑๑๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องไม่ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรเข้าไปก้ำกายหรือแทรกแซงการบรรจุแต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อน เงินเดือนของข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือ เงินเดือนประจำและมีข้าราชการการเมือง พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง	กำหนดเพิ่มเติมเป็นข้อห้ามมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใช้ตำแหน่งหน้าที่กระทำการเพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือพรรคการเมือง ทั้งกรณีการแทรกแซงการปฏิบัติราชการ หรือการบริหารงานบุคคลตามปกติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจหน้าที่ไป ในทางทุจริตหรือประทุพถุมติมิชอบ โดยใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ

หลักการป้องกันความขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIART

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	หลักการที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐
ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นเป็นส่วนใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือ (๓) การให้ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือ เงินเดือนประจำและมีข้าราชการการเมือง พนักงานหรือลูกจ้างของราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นเป็นส่วนใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น นั้นจากตำแหน่ง มาตรา ๒๖๗ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๕ มาใช้บังคับกับนายกรัฐมนตรีนครและรัฐมนตรี ด้วย เว้นแต่เป็นการดำรงตำแหน่งหรือดำเนินการ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะดำรงตำแหน่งใด ในตำแหน่งส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินการ สุจริตโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใดก็ได้ด้วย มาตรา ๒๖๘ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี จะกระทำการใดที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๖ มิได้ เว้นแต่เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ในการ บริหารราชการตามนโยบายที่ได้แถลงต่อรัฐสภา หรือตามที่กฎหมายบัญญัติ	- ไม่ปรากฏบทบัญญัติ - ไม่ปรากฏบทบัญญัติ	

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIRT

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	หลักการที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐
<u>จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ</u> มาตรา ๒๗๙ มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่งจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินการ เพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาคำดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเรื่องที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตาม มาตรา ๒๗๐ การพิจารณา สรรหา กลั่นกรอง หรือ แต่งตั้งบุคคลใด เข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ	- ไม่ปรากฏบทบัญญัติ	เป็นการกำหนดบทบัญญัติขึ้นใหม่เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติตามให้มีปฏิบัติ ในอันที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินและการดำเนินการทางการเมืองไม่เป็นไปโดยสุจริตและเป็นธรรมแก่องค์กรของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชน โดยกำหนดให้มีการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทขึ้น รวมทั้งกลไกและระบบการดำเนินการที่จะบังคับการและบทลงโทษ ที่จะให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐนำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานจริยธรรมดังกล่าว กำหนดกลไกของการบังคับใช้และการลงโทษผู้ซึ่งไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมนั้น ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัยในการที่จะส่งลงโทษตามบทลงโทษของเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทนั้น สำหรับในกรณีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กำหนดให้เป็นอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะทำหน้าที่รายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่น แล้วแต่กรณี โดย

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIIRT

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	หลักการที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐
การใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลือกตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคลนั้น จะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและค่านึงถึงนิติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย		หากการกระทำนั้นเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการโดยถือเป็นเรื่องที่จะถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง นอกจากนั้น เพื่อให้การได้มาซึ่งบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับใช้อำนาจรัฐ ให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีคุณธรรมและมีจริยธรรม ให้ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระบบคุณธรรมและค่านึงถึงนิติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย ในการดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติในเรื่องจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในการที่จะเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรม และรณรงค์ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งรายงานการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้มีการบังคับการอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	หลักการที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐
มาตรา ๒๕๐ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๕ วรรคหนึ่ง และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม เพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๕ วรรคสาม ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมีส่วนและเปิดเผยผลการได้ส่วนต่อสาธารณะก็ได้	- ไม่ปรากฏบทบัญญัติ - ไม่ปรากฏบทบัญญัติ	มาตรา ๓๐๔ ให้ดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๕ ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

หลักการป้องกันการทำหน้าที่แห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LI RT

บรรณานุกรม

- กนกกาญจน์ อนุแก่นทราย, “ผลประโยชน์ทับซ้อน”, [ออนไลน์]
แหล่งที่มา : <http://www.transparency - Thailand.org>
(๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐).
- คณะกรรมการการยกเว้นรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ. **สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พร้อมตารางเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช ๒๕๕๐ ฉบับปรับปรุงความคิดเห็น.** กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. ๒๕๕๐.
- คริสฐา ดาราศร, “การแก้ไขปัญหาการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีการขัดกันระหว่างผลประโยชน์”, [ออนไลน์]
แหล่งที่มา : <http://lawideaza.exteen.com> (๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐).
- ชมนาด พงศ์พนรัตน์, “ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม”, [ออนไลน์]
แหล่งที่มา : http://www.tph.go.th/tph๐๐๑/TPH_OFFICE.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์, “หมวกสองใบบนศีรษะท่าน (นายก) รัฐมนตรี”,
กรุงเทพธุรกิจ. ๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๘.
- สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, “คอร์รัปชัน ธรรมชาติ และจริยธรรมในสังคมไทย”,
ในเอกสารการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ ๗, กรุงเทพฯ : ๒๕๔๙.

หลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

LIRT

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย :

กรณีศึกษาการตีความกฎหมาย

ย้อนหลังการตัดสิทธิเลือกตั้ง (สมัครรับเลือกตั้ง)

กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

สิทธิกร ศักดิ์แสง *

ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีปัญหาในการตีความกฎหมาย การวินิจฉัยข้อเท็จจริงมาปรับเข้ากับบทกฎหมายในการตอบปัญหาในทางกฎหมายที่เกิดขึ้นในสังคม การตีความกฎหมายเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด เพราะการตีความกฎหมายนี้เป็นกุญแจดอกสำคัญที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายจะได้นำไปใช้แก้ไขปัญหาในทางกฎหมายต่าง ๆ ได้เสมอ* ดังนั้นการตีความกฎหมาย จึงหมายถึง การขบคิดค้นหาจากบทบัญญัติของกฎหมาย โดยวิธีใช้เหตุผลตามหลักตรรกวิทยาและสามัญสำนึก เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อความของกฎหมายที่จะนำไปใช้วินิจฉัยคดีข้อพิพาทได้อย่างถูกต้อง คือ เหมาะสม

* อาจารย์ประจำและเลขานุการกรรมการบริหารหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยดาปี

* ธานีินทร์ กรวิเชียร, "คำแนะนำนักศึกษากฎหมาย", กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘ หน้า ๑๒๓.

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

และเป็นธรรม การตีความกฎหมายจึงเป็นการใช้เหตุผลตามหลักตรรกวิทยา และสามัญสำนึก (การให้เหตุผลในทางกฎหมาย) เพื่อนำไปสู่ผลสรุปที่ถูกต้อง และเป็นธรรม^๖ ซึ่งมีลักษณะที่เป็นสาระสำคัญ คือ^๗

๑. การตีความกฎหมายจะต้องตีความจากบทบัญญัติถ้อยคำของกฎหมาย

๒. การตีความเป็นการขบคิดค้นหาคำตอบทางกฎหมายอย่างใช้เหตุผลไม่ใช้การทาย หรือเดาสุ่ม

๓. การตีความเป็นการใช้สติปัญญาอย่างมุ่งวัตถุประสงค์ที่ขบคิดค้นหา “ข้อความ” ที่จะนำไปวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทให้ได้ผลที่ถูกต้องและเป็นธรรม

การตีความกฎหมายมีหลักการตีความที่สำคัญอยู่ ๒ หลัก คือ การตีความตามตัวอักษรและหลักการตีความตามเจตนารมณ์ซึ่งจะต้องตีความควบคู่กันไป แยกอธิบายได้ดังนี้^๘

การตีความตามตัวอักษร

การตีความตามตัวอักษร คือ การหยั่งทราบความหมายของตัวอักษรตามที่ปรากฏหรือตามที่เข้าใจในวงการ แยกออกได้ดังนี้ คือ^๙

^๖ ชาญชัย แสงศักดิ์, “หลักการตีความหมายกับกรณีศึกษา : ปัญหาการแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดครั้งแรกและปัญหาลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภากรณี “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ””, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๓, หน้า ๓.

^๗ ชาญชัย แสงศักดิ์, เพิ่งอ้าง หน้า ๔.

^๘ โกเมศ ขวัญเมืองและสิทธิกร ศักดิ์แสง, “การศึกษาแนวใหม่ : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๙ หน้า ๖๙ - ๗๘.

^๙ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, “กฎหมายเบื้องต้นทางธุรกิจ”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, ๒๕๔๗ หน้า ๑๒ - ๑๓.

๑. ภาษาธรรมดา ย่อมมีความหมายธรรมดา
๒. ภาษาเทคนิค คือ ภาษาเฉพาะ จึงต้องเข้าใจตามภาษาของกฎหมายที่ใช้อยู่
๓. นิยามศัพท์ได้แก่คำที่กฎหมายประสงค์จะให้มีความหมายพิเศษต่างจากความหมายทั่ว ๆ ไป
๔. ศัพท์กฎหมายที่ไม่แจ้งชัด บางทีกฎหมายบัญญัติถ้อยคำที่ไม่แจ้งชัด ทำให้ต้องตีความ

การตีความตามเจตนารมณ์

การตีความตามเจตนารมณ์ คือ การหยั่งทราบเจตนารมณ์ของกฎหมายที่แท้จริง อาจพิจารณา ได้ดังนี้

๑. บันทึกหลักการและเหตุผลในร่างพระราชบัญญัติหรือกฎหมายนั้น ๆ เป็นเครื่องช่วยในการตีความกฎหมายตามเจตนารมณ์ได้
๒. ประวัติศาสตร์ของกฎหมายแต่ละฉบับ หรือ สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ก่อนวันใช้บังคับกฎหมายมีอยู่อย่างไรก็จะช่วยให้ทราบเจตนารมณ์ของกฎหมายให้ชัดเจนขึ้น

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, เฟิงอ้าง หน้า ๑๔ และโปรดดูรายละเอียดใน หยุดแสงอุทัย, “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพริก, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, ๒๕๔๗ หน้า ๑๕ - ๑๘ และ ปรีดี เกษมทรัพย์, “กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป”, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕ หน้า ๖๙ - ๗๑. และธานีินทร์ กรัยวิเชียรและวิชา มหาคุณ, “การตีความกฎหมาย” โครงการสืบทอดคำราครูทางนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนชวนพิมพ์จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ ๔, ๒๕๔๘ หน้า ๑๗๘-๑๘๓ วิชา มหาคุณ, “การใช้เหตุผลทางกฎหมาย”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, ๒๕๔๙ หน้า ๙๐ - ๑๗๙.

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย : กรณีศึกษาการตีความกฎหมายย้อนหลังการตัดสิทธิเลือกตั้ง (สมัครรับเลือกตั้ง)
กระบวนการบริหารพรรคไทยรักไทย

LIIRT

๓. พิจารณาจากกฎหมายในมาตรานั้นเองหรือหลาย ๆ มาตราในเรื่องเดียวกัน ก็พอจะทราบได้ว่ากฎหมายในเรื่องนี้มีเจตนารมณ์อย่างไร

๔. พิจารณาจากเหตุผลในการแก้กฎหมาย โดยดูว่า ก่อนจะมีกฎหมายที่แก้ไขนี้กฎหมายเดิมว่าไว้อย่างไร มีข้อบกพร่องประการใด และกฎหมายที่แก้ไขแล้วนั้นได้แก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวอย่างไร

๕. การบัญญัติกฎหมายย่อมมุ่งหมายที่จะให้ใช้บังคับได้ หากตีความแล้วปรากฏว่าใช้กฎหมายนั้นไม่ได้ย่อมไม่ใช่เจตนารมณ์

๖. บทกฎหมายที่เป็นข้อยกเว้น ย่อมเป็นเจตนารมณ์ที่จะให้ตีความอย่างแคบ จึงควรต้องตีความอย่างแคบ

๗. การพิจารณาจากความเป็นธรรม แนวบรรทัดฐานแห่งคำพิพากษา ลัทธิการเมือง ระบบเศรษฐกิจ และสังคม ทฤษฎีกฎหมาย^๑

การตีความกฎหมายในระบบกฎหมายปัจจุบัน

การตีความกฎหมายในระบบกฎหมายปัจจุบันที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับกันวาระบบกฎหมายใหญ่ ๆ ของโลกมีอยู่ ๒ ระบบ^๒ คือ ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) กับระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วระบบกฎหมายทั้งสองระบบนั้นการตีความกฎหมายจะมีความแตกต่างกัน^๓ ดังนั้นเราจำเป็นต้องเข้าใจพื้นฐานของการตีความกฎหมาย

^๑ วิชา มหาคุณ “การใช้เหตุผลทางกฎหมาย”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, ๒๕๔๘ หน้า ๘๐ - ๑๗๘.

^๒ ชาญชัย แสงศักดิ์, เรื่องเดียวกัน หน้า ๖.

^๓ อักขราทร จุฬารัตน, “การตีความกฎหมาย”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กฎหมายไทย, ๒๕๔๒ หน้า ๑๑.

ข้อมูลนี้เกี่ยวกับการตีความกฎหมาย : กรณีศึกษาการตีความกฎหมายย้อนหลังการตัดสิทธิเลือกตั้ง (สมิทธิรัตน์ แจ่มจรัส)
กรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

LIART

ทั้งระบบ เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในการตีความกฎหมายย้อนหลังการตัดสินสิทธิทางการเมืองกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยได้ดียิ่งขึ้น ดังนี้^{๑๐}

การตีความกฎหมายในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) หลักการตีความกฎหมายในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ จะอธิบายการตีความกฎหมายอังกฤษเป็นหลักซึ่งเป็นแม่แบบหรือต้นแบบของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ที่เป็นคดีที่เกิดขึ้นจริงซึ่งผู้พิพากษาศาลสูงหรือนักกฎหมายของอังกฤษใช้และอ้างอิงถึงในเรื่องของการตีความ

การตีความกฎหมายในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) เป็นที่ทราบทั่วไปมี ๓ หลัก คือ^{๑๑}

๑. หลักการตีความถ้อยคำตามตัวอักษร (Literal Rule)
๒. หลักการตีความโดยเล็งผลเลิศ (Golden Rule)
๓. หลักการตีความโดยอาศัยเหตุที่มีการแก้ไขข้อบกพร่องที่มีอยู่ก่อนออกกฎหมายลายลักษณ์อักษรฉบับนั้นเป็นเครื่องมือช่วยตีความ (Mischief Rule)

๑. หลักการตีความถ้อยคำตามตัวอักษร (Literal Rule)

หลักการตีความถ้อยคำตามตัวอักษรนี้ผู้พิพากษาหรือผู้มีหน้าที่ในการตีความกฎหมายจะแปลถ้อยคำในบทบัญญัติกฎหมายที่เป็นปัญหาด้วยการอาศัยความหมายธรรมดา หรือความหมายปกติของถ้อยคำนั้น ๆ เป็นสำคัญ โดยไม่คำนึงถึงว่าผลจากการแปลถ้อยคำตามความหมายธรรมดาเหล่านั้น จะมีเหตุผลมากน้อยเพียงใด (ทั้งนี้เว้นแต่ถ้อยคำนั้น จะมีความหมายเฉพาะในลักษณะที่เป็นการกำหนดไว้เป็นบทนิยามศัพท์) โดยวิธีการตีความตามตัวอักษรนี้

^{๑๐} โกเมศ ขวัญเมือง และสิทธิกร ศักดิ์แสง, "การศึกษาแนวใหม่ : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป", กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๕ หน้า ๗๑ - ๗๗.

^{๑๑} อักษราทร จุฬารัตน, เพิ่งอ้าง หน้า ๓๐ - ๖๓. และโปรดดูรายละเอียดในการตีความกฎหมายอังกฤษลายลักษณ์อักษรของอังกฤษ ใน ธานีรินทร์ กรัยวิเชียรและวิชา มหาคุณ, เรื่องเดียวกันหน้า ๖ - ๒๘.

ผู้พิพากษาหรือผู้ที่มีหน้าที่ตีความที่จะต้องพิจารณา ความหมายในทางภาษามากกว่าที่จะพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายนั้น ๆ การทำหน้าที่ของศาลสูงในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีที่เกิดจากข้อพิพาททั่วไป ซึ่งในกรณีนั้นศาลสูงจะเป็นผู้สร้างหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ^{๑๖}

๒. หลักการตีความโดยเล็งผลเลิศ (Golden Rule)

หลักการตีความโดยเล็งผลเลิศนี้ เพื่อไม่ให้เกิดการใช้หลักการตีความถ้อยคำตามตัวอักษร (Literal Rule) ก่อให้เกิดผลที่ประหลาดหรือไม่สอดคล้องสมเหตุสมผล หลักการตีความหลักนี้มีสาระสำคัญว่าถ้อยคำในกฎหมายลายลักษณ์อักษรจะต้องตีความไปในทางที่ละเว้นไม่ให้เกิดผลอันไม่พึงปรารถนา คือ^{๑๗}

๑) ในกรณีที่กฎหมายลายลักษณ์อักษรนั้นอาจแปลความหมายไปได้เป็น ๒ นัย หรือมากกว่านั้น ศาลย่อมจะตีความไปในทางที่มีความหมายอันสมควรและมีใช้ไปในทางที่ไม่ควรจะเป็นหรือบังเกิดผลประหลาด

๒) ในกรณีที่ถ้อยคำในกฎหมายลายลักษณ์อักษรนั้นมีความหมายตามตัวอักษรเพียงประการเดียว แต่ศาลก็ยังไม่ยอมตีความตามความหมายนั้น ถ้าหากการตีความตามตัวอักษรนั้นจะทำให้เกิดผลประหลาดในแง่ขัดต่อหลักกฎหมายทั่วไป

ข้อสังเกต หลักการตีความโดยเล็งผลเลิศนี้ในบางกรณีได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลตีความตามเจตนารมณ์ของฝ่ายนิติบัญญัติโดยอาศัยเหตุผลอื่นนอกจากถ้อยคำและความหมายธรรมดาแห่งถ้อยคำที่ปรากฏในตัวบทกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งศาลไม่สมควรจะมีอำนาจจะกระทำได้เช่นนั้น

^{๑๖} อักษราทร จุฬารัตน, เรื่องเดียวกัน หน้า ๓๑.

^{๑๗} ธานินทร์ ภัยวิเชียร และวิชา มหาคุณ, เรื่องเดียวกัน หน้า ๙ - ๑๑.

๓. หลักการตีความโดยอาศัยเหตุที่มีการแก้ไขข้อบกพร่อง ที่มีอยู่ก่อนออกกฎหมายลายลักษณ์นั้นเป็นเครื่องมือช่วยตีความ (Mischief Rule)

หลักการตีความโดยอาศัยเหตุที่มีการแก้ไขข้อบกพร่องที่มีอยู่ก่อนออกกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Mischief Rule) ซึ่งเป็นหลักที่มีมาก่อนหลักการตีความเล็งผลเลิศ (Golden Rule) ซึ่งเป็นหลักที่เปิดโอกาสให้ศาลได้พิจารณาบทบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่รัฐสภาตราขึ้น โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ตราขึ้นใหม่นั้น แต่การจะใช้การตีความโดยอาศัยเหตุที่มีการแก้ไขข้อบกพร่องที่มีอยู่ก่อนออกกฎหมายลายลักษณ์เป็นเครื่องมือช่วยตีความนี้ (Mischief Rule) ต่อเมื่อไม่อาจจะใช้หลักกฎหมายที่เกิดจากคอมมอนลอว์ (Common Law) บังคับแก่กรณีที่เกิดขึ้นได้

อนึ่ง การตีความกฎหมายอังกฤษโดยเฉพาะในกฎหมายอาญาเกี่ยวกับปัญหาว่าจะตีความให้ครอบคลุมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ที่มีได้อยู่ในขณะที่ตรากฎหมายได้หรือไม่เพียงใด ซึ่งในเรื่องนี้เดิมการตีความให้ครอบคลุมถึงสิ่งที่ไม่ได้อยู่ในขณะที่ยกกฎหมายนั้นจะใช้ในกฎหมายที่มุ่งเยียวยาความเสียหาย (ทางแพ่ง) เท่านั้น จะไม่ใช้ในคดีอาญา แต่ในเรื่องนี้ ต่อมานักกฎหมายอังกฤษได้คลายความเคร่งครัด^{๕๑} ในการตีความกฎหมายอาญาลงไป

การตีความกฎหมายในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law)

หลักการตีความกฎหมายในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ที่ใช้กันอยู่ในประเทศภาคพื้นยุโรปที่สำคัญ คือ^{๕๒} การใช้และการตีความกฎหมายจะกระทำโดยการพิจารณาถ้อยคำตามตัวอักษร (Grammatical Interpretation) ควบคู่กับการค้นหาเจตนารมณ์ของบทบัญญัติกฎหมาย (Construction) นั้นไปพร้อม ๆ กัน

^{๕๑} อักษราทร จุฬารัตน, เรื่องเดียวกัน หน้า ๕๑ - ๕๒.

^{๕๒} อักษราทร จุฬารัตน, เรื่องเดียวกัน หน้า ๖๔ - ๘๑.

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย : กรณีศึกษาการตีความกฎหมายย้อนหลังการตัดสิทธิเลือกตั้ง (สมัครรับเลือกตั้ง)
กรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

LIART

หรือที่เรียกว่าหลักการตีความเหตุผลทางตรรก (Logical Interpretation) เนื่องจากเหตุผลดังนี้ คือ^๖

๑. สืบเนื่องจากประวัติความเป็นมาและนิติวิธีของระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ถือว่า กฎหมายลายลักษณ์อักษรไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายหรือพระราชบัญญัติที่กำหนดขึ้น ย่อมเป็นหลักกฎหมายทั่วไปเพียงประการเดียว มิได้มาจากหลักกฎหมายอื่น ทำนองเดียวกันในประเทศอังกฤษที่มีทั้งหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ดั้งเดิมและกฎหมายที่บัญญัติเฉพาะเรื่อง ซึ่งนักกฎหมายอังกฤษถือว่ากฎหมายที่บัญญัติเฉพาะเรื่องเป็นข้อยกเว้นของหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law)

๒. นักกฎหมายในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) มีทัศนคติการใช้การตีความกฎหมายว่าถ้อยคำที่เข้าใจว่า สามารถแปลได้ตามความหมายธรรมดาเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนเสมอไป เพราะถ้อยคำที่เข้าใจได้ตามความหมายธรรมดานั้นความจริงแล้วอาจมีความหมายอย่างอื่นก็ได้ ด้วยเหตุนี้แนวคิดดั้งเดิมที่เป็นคำกล่าวในภาษาลาตินว่า “in claris non fit interpretario” เมื่อถ้อยคำมีความชัดเจนแล้วก็ไม่จำเป็นต้องตีความ ในปัจจุบันนักกฎหมายของระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) เห็นว่ามีได้เป็นเช่นนั้น

^๖ อักษราทร จุฬารัตน, เรื่องเดียวกัน หน้า ๖ - ๖๕ และโปรดดูรายละเอียด การตีความบทบัญญัติลายลักษณ์อักษรของระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ใน กิตติศักดิ์ ปรกติ, “ความเป็นมาและหลักการใช้นิติวิธีในระบบ ซีวิลลอว์และคอมมอนลอว์”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๖ หน้า ๔๖ - ๕๖. และโปรดดูรายละเอียด การตีความกฎหมายใน หยุต แสงอุทัย, “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพริ้ง, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, ๒๕๔๕ หน้า ๑๒๐ - ๑๒๖.

แนวทางหรือหลักการตีความกฎหมายในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) ส่วนใหญ่ มาจากงานค้นคว้าในทางวิชาการและโดยที่ฝรั่งเศส เป็นแม่แบบที่สำคัญ^{๑๑} เพื่อพิจารณาถึงหลักการตีความกฎหมายในระบบ กฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) เราอาจสรุปแนวทางหรือหลักการตีความ กฎหมาย ซึ่งใช้หลักการตีความตามตัวอักษรกับการตีความเจตนารมณ์ของ กฎหมายควบคู่กับหลักการตีความตามเหตุผลทางตรรกะ ดังนี้คือ^{๑๒}

ประการแรก ศาลหรือผู้มีหน้าที่ตีความกฎหมายจะวิเคราะห์ ถ้อยคำตามตัวอักษรเป็นหลัก ถ้าปรากฏว่าจากความหมายของถ้อยคำ ดังกล่าวนั้นจะก่อให้เกิดผลประหลาดหรือความหมายของถ้อยคำนั้น ๆ มีความ หมายกำกวมอาจแปลได้หลายความหมายหรือบทบัญญัติในกฎหมายนั้นบกพร่อง จำเป็นต้องมีการอุดช่องว่างของกฎหมาย ศาลหรือผู้มีหน้าที่ในการตีความย่อม สามารถที่จะค้นหาเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นได้อย่างกว้างขวาง คือ เริ่มจาก การพิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมายนั้นทั้งหมดที่มีส่วนสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ทั้งฉบับ ซึ่งน่าจะเริ่มด้วยการพิจารณาจากโครงสร้างของกฎหมายนั้นที่มีความ เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันซึ่งอาจทำให้เห็นเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นได้ชัดเจนขึ้น

^{๑๑} หลักการตีความกฎหมายในประเทศฝรั่งเศสนั้น แยกพิจารณาได้ ๔ ประเภท ด้วยคือ

- (๑) การตีความตามหลักไวยากรณ์หรือตามตัวอักษร (grammatical)
- (๒) การตีความโดยอาศัยตรรกวิทยา (logical interpretation)
- (๓) การตีความโดยอาศัยประวัติกฎหมาย (historical interpretation)
- (๔) การตีความโดยอาศัยความเป็นธรรม (teleological interpretation)

ซึ่งโปรดดูรายละเอียดหลักการตีความในกฎหมายของฝรั่งเศส ใน ธานินทร์ ภัยวิเชียร และ วิชา มหาคุณ, เรื่องเดียวกัน หน้า ๒๙ - ๓๗.

^{๑๒} อักษราทร จุฬารัตน, เรื่องเดียวกัน หน้า ๗๑ - ๗๕.

ห้องสังเกตเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย : กรณีศึกษาการตีความกฎหมายย้อนหลังการตัดสิทธิเลือกตั้ง (ฉบับครบถ้วน)
กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

LIIRT

ประการที่สอง ศาลหรือผู้มีหน้าที่ตีความกฎหมาย อาจพิจารณาจากประวัติความเป็นมาของการจัดทำกฎหมาย ซึ่งเรียกว่า การตีความโดยอาศัยประวัติกฎหมาย (Historical Interpretation) ซึ่งสามารถค้นหาได้จากตัวร่างกฎหมายเดิมที่เสนอต่อสภา บันทึกหลักการและเหตุผล บันทึกชี้แจงในการเสนอร่างกฎหมาย ตลอดจนจากรายงานของคณะกรรมการการของรัฐสภา หรือแม้กระทั่งรายงานการประชุมสภา

นอกจากการตีความโดยอาศัยประวัติกฎหมายแล้วมีแนวทางการตีความตามเจตนารมณ์ หรือความมุ่งหมายของกฎหมาย (Construction) ในกรณีที่ปรากฏว่าภายหลังจากที่ได้ตรากฎหมายออกมาใช้บังคับแล้ว เมื่อมีปัญหาตีความกฎหมายเกิดขึ้นอันสืบเนื่องมาจากมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่คาดเห็นล่วงหน้าเกิดขึ้น ซึ่งบทบัญญัติในกฎหมายเรื่องนั้นไม่ได้กล่าวถึงว่าตีความบทบัญญัติในกฎหมายนั้นอย่างไร ซึ่งในกรณีนี้ในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) เป็นที่ยอมรับว่าอาจใช้บทบัญญัตินั้นแต่กรณีที่เกิดขึ้นในภายหลังได้เพื่อความเป็นธรรมในสังคม

กรณีศึกษาการตีความกฎหมายย้อนหลังในการตัดสินคดี ทางการเมืองกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์เป็นหลัก เมื่อพิจารณาการตีความกฎหมายย้อนหลังกรณีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญ ที่ ๓ - ๕/๒๕๕๐ ที่ได้วินิจฉัยว่าประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) นั้น เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อบังคับย้อนหลังในการตัดสินคดีเลือกตั้ง (สมัครรับเลือกตั้ง) กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ๕ ปี ที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยให้เหตุผลว่าโทษที่บังคับย้อนหลังได้เพราะไม่ใช่โทษทางอาญา ซึ่งสอดคล้องกับศาสตราจารย์ทวี เจริญพิทักษ์ หมายเหตุท้ายฎีกาที่ ๘๑๕/๒๕๕๑ ว่า กฎหมาย

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย : กรณีศึกษาการตีความกฎหมายย้อนหลังการตัดสินคดีเลือกตั้ง (สมัครรับเลือกตั้ง) กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

LIRT

จะบัญญัติให้มีผลร้ายย้อนหลังในทางอาญาไม่ได้ แต่ผลร้ายในทางแพ่ง ในทางวิธีพิจารณา ในทางภาษี สภามีอำนาจที่จะบัญญัติให้ไปย้อนหลังไปไกลอย่างไรก็ได้ มีประเด็นที่ต้องศึกษาการตีความย้อนหลัง คือ

ในประเด็นที่ต้องพิจารณา สภาในความหมายนี้ คือ ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถออกกฎหมายย้อนหลังได้ถ้าไม่ใช่กฎหมายอาญา แต่ถ้าเป็นคณะปฏิวัติหรือคณะรัฐประหารใช้อำนาจออกกฎหมายย้อนหลังได้หรือไม่ เมื่อพิจารณาถึงคณะปฏิวัติหรือคณะรัฐประหารเมื่อยึดอำนาจปกครองประเทศย่อมใช้อำนาจทางนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการได้ สอดคล้องกับแนวคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๖๒/๒๕๐๒ ได้วินิจฉัยว่า เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๑ คณะปฏิวัติได้ทำการยึดอำนาจปกครองประเทศไทยได้สำเร็จหัวหน้าคณะปฏิวัติเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบ้านเมือง ข้อความใดที่หัวหน้าคณะปฏิวัติสั่งบังคับประชาชนก็ต้องถือว่าเป็นกฎหมาย แม้พระมหากษัตริย์จะมีได้ทรงตราออกมาด้วยคำแนะนำหรือยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรหรือสภานิติบัญญัติ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๙ (ฉบับชั่วคราว) ก็ยอมรับอำนาจการกระทำคณะปฏิวัติรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงถือว่าคณะปฏิวัติและคณะรัฐประหารสามารถออกกฎหมายย้อนหลังได้ แต่มิใช่โทษในทางอาญา ในประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นพ้องด้วย* แสดงว่าในทางกฎหมายมหาชนของไทยก็ยอมรับการออกกฎหมายย้อนหลังได้เหมือนกัน แต่อย่างก็ตามท่านอาจารย์วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ ได้กล่าวถึง กฎหมายมหาชนออกมาบังคับย้อนหลังไม่ได้ โดยนำคำวินิจฉัยของตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ที่ ๘๒ - ๑๕๕ เกี่ยวกับโทษทางภาษี (เป็นสาขาหนึ่งของกฎหมายมหาชน) มีใจความว่า “หลักไม่มีผลบังคับย้อน

* ไพโรจน์ สิทธิกร คักดีแสง, “การยกเลิกกฎหมายนอกวิถีทางรัฐธรรมนูญขัดต่อหลักนิติรัฐหรือไม่”, วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยดาปี ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๐) หน้า ๓๓ - ๓๘.

หัวข้อมาสนเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย : กรณีศึกษาการตีความกฎหมายย้อนหลังการตัดสินคดีเลือกตั้ง (ฉบับครบถ้วน)
กรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

LIART

หลังของกฎหมาย... หาได้ใช้บังคับเท่าเฉพาะกับกฎหมายที่บัญญัติกำหนด ความความผิดและโทษทางอาญา ซึ่งศาลที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษา คดีอาญาเป็นผู้ลงแก่ผู้กระทำความผิดเท่านั้นไม่ หากแต่ยังต้องขยายไปใช้ บังคับกับกฎหมายที่กำหนดความผิดและโทษทุกคนทุกประเภท แม้ว่าฝ่าย นิติบัญญัติจะเห็นสมควรมอบหมายให้องค์กรอื่นที่มีใช้อำนาจตุลาการเป็นผู้ลง แก่ผู้กระทำผิดด้วย”^{๒๐}

เมื่อพิจารณาศึกษาการตีความกฎหมายในกรณีดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิดทรรศนะที่แตกต่างระหว่างผู้ที่ไม่เห็นด้วยและเห็นด้วยกับการตีความ กฎหมายย้อนหลังตัดสิทธิเลือกตั้ง”^{๒๑} (สมัครรับเลือกตั้ง) กรรมการบริหารพรรค ไทยรักไทย ๑๑๑ คน ดังนี้

กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย”^{๒๒} เห็นว่า คำวินิจฉัยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เปรียบเสมือนการประหารชีวิตทางการเมืองของพรรคไทยรักไทยและสมาชิก อย่างแท้จริง เพราะคณะตุลาการรัฐธรรมนูญย่อมทราบถึงประกาศ คปค. ฉบับที่ ๒๗ ที่ให้เพิกถอนสิทธิ (สมัครรับเลือกตั้ง) กรรมการบริหารพรรคการเมือง ๕ ปี ออกมาภายหลังเพื่อใช้กับคดียุบพรรค แต่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยอมรับ

^{๒๐} วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, “สิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๓ หน้า ๑๒๗- ๑๒๘.

^{๒๑} พิเชษฐ เมลาพันธ์กับทีมวิจัยปัญหาตุลาการศาสตร์, “เสียงที่ไม่ได้ที่ กฎหมายจะย้อนหลัง ช้ายังไม่ชัด “หลักนิติธรรม” เสมอไป”, วารสารกฎหมายใหม่ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๘๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ หน้า ๔ - ๑๓.

^{๒๒} กลุ่มนักวิชาการที่ไม่เห็นด้วยกับการตีความกฎหมายยุบพรรคการเมืองและ การตัดสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยรักไทยที่มีการกล่าวอ้างกันมาก ได้แก่ อาจารย์ วรเจตน์ ภาคีรัตน์ อาจารย์ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช อาจารย์ฐาปนันท์ นิพิฏฐกุล อาจารย์ปิยบุตร แสงกนกกุลและอาจารย์ธีระ สุธีวรังกูร ดูบทความของปิยบุตร แสงกนกกุล “บทวิเคราะห์คำ วินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ กรณียุบพรรคการเมือง” วารสารวินาที ๒๕๕๐ หน้า ๘๑ - ๑๑๐ และดูบทความของวรเจตน์, ภาคีรัตน์ “การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งย้อนหลัง หลักนิติรัฐ และศักดิ์ศรีนักกฎหมายไทย”, หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน, วันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ หน้า ๖.

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย : กรณีศึกษาการตีความกฎหมายย้อนหลังการตัดสิทธิเลือกตั้ง (สมัครรับเลือกตั้ง) กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

การออกกฎหมายย้อนหลังในบังคับใช้ประกาศของ คปค. ฉบับที่ ๒๗ การตัดสินสิทธิทางการเมืองนั้น เป็นการออกกฎหมายย้อนหลังนั้นเป็นผลร้ายเพื่อขจัดศัตรูทางการเมือง ได้ส่งผลกระทบต่อหลักกฎหมาย หลักนิติรัฐและกระบวนการยุติธรรม^{๒๓}

กลุ่มที่เห็นด้วย^{๒๔} ได้ให้ความเห็นถึงการตีความกฎหมายในกรณีดังกล่าว คือ ต้องตีความตามตัวอักษรควบคู่กับการตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมายไปพร้อมกันเพื่อใช้แก้ปัญหาไม่ใช่สร้างหรือสะสมปัญหา จึงต้องใช้ได้ทันทีเพื่อให้เหมาะสมทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม อาจเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็นำไปใช้ย้อนหลังขณะที่ศาลพิจารณาพิพากษาได้

หากการตีความกฎหมายย้อนหลังไปเป็นโทษแล้วต้องห้าม เหตุผลก็เพราะไม่กำหนดความผิดและโทษไว้ก่อนการกำหนดความผิด กฎหมายต้องประกาศให้ทราบก่อนว่าการกระทำใดเป็นความผิด จะได้ไม่ทำผิดนั้น หมายถึงการกำหนดความผิดใหม่ ๆ ขึ้น จะนำไปกล่าวหาผู้กระทำย้อนหลังไม่ได้เพราะเขาไม่รู้มาก่อนว่าการกระทำของเขาจะเป็นความผิด แต่ตามข้อเท็จจริงในคดีที่ปรากฏตามสำนวนของตุลาการรัฐธรรมนูญ การกระทำของนักการเมืองและพรรคการเมืองเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของความไม่ซื่อสัตย์สุจริต เลือกตั้งแบบคดโกง ทูจริตผิดกฎหมาย เป็นสิ่งต้องห้ามที่มีอยู่เดิมแล้ว จึงไม่ใช่การ

^{๒๓} ปิยะบุตร แสงกนกกุล, “บทวิเคราะห์คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญกรณียุบพรรคการเมือง”, วารสารวันรพี ๒๕๕๐ หน้า ๑๐๘ - ๑๐๙.

^{๒๔} กลุ่มนักวิชาการที่เห็นด้วยกับการตีความกฎหมายย้อนหลังของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ท่านอาจารย์ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ท่านอาจารย์คณิต ฒ นคร, ดุษฎีนิพนธ์ของอาจารย์ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, “หลักนิติรัฐกับคนเนรคุณ”, หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐ หน้า ๖. ดุษฎีนิพนธ์ของอาจารย์ คณิต ฒ นคร, “ปัญหากฎหมายย้อนหลังคดียุบพรรค” หักดิบกฎหมาย, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๐ หน้า ๖๑ - ๑๐๓.

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย : กรณีพิพาทการตีความกฎหมายย้อนหลังการตัดสินสิทธิเลือกตั้ง (สมิทธิรัตน์ เลี้ยวตั้ง)
กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

LIIRT

กำหนดความผิดขึ้นใหม่ กลุ่มผู้กระทำจะว่าไม่รู้ว่าเขาห้ามโกง ห้ามทุจริต คงผิดวิสัยเพราะก่อนการเข้ารับตำแหน่งก็สาบานกันแล้วว่าจะไม่โกง ไม่ทุจริต บางคนสาบานตั้งหลายรอบ ดังนั้นการวินิจฉัยความผิดนี้จึงไม่ใช่การย้อนหลัง การกำหนดโทษ^{๒๔}

และที่สำคัญการตัดสิทธิเลือกตั้ง (สมัครรับเลือกตั้ง) ไม่ใช่โทษ แต่เป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ อย่างไรก็ตามกฎหมายอาญาก็ไม่ห้าม การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยย้อนหลัง โดยกำหนดให้ใช้ได้ในขณะที่ศาลพิพากษา แม้ว่าขณะกระทำความผิดจะไม่มี มาตรการเหล่านี้ก็ตาม เพราะมาตรการใหม่ ๆ ย่อมจะนำมาใช้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดในอนาคตได้ดีกว่าเป็นประโยชน์ทั้งผู้กระทำผิด เพราะไม่ใช่โทษอาญาและเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม เพราะมีมาตรการใหม่กับการกระทำเพื่อป้องกันการเกิดความผิดได้ดีกว่าเดิม การตัดสิทธิดังกล่าวเป็นการตัดสิทธิเสรีภาพพื้นฐานหรือไม่ การใช้สิทธิและการใช้เสรีภาพของบุคคลตามกฎหมายวางอยู่บนรากฐานแห่งหลัก “สุจริต” สิทธิและเสรีภาพจึงมีไว้ให้ผู้ที่สุจริตใช้อย่างเต็มที่ ว่าการใช้สิทธิต้องใช้โดยสุจริต การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะทำให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้นเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อทำไม่ชอบด้วยกฎหมาย กฎหมาย ก็ต้องให้หยุดทำได้ เพื่อระงับความเสียหายที่จะเกิดต่อไป ภายหน้า ในทางมหาชนใช้สิทธิไม่สุจริตต่อมหาชนยิ่งจะส่งผลกระทบและก่อความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่คนจำนวนมาก^{๒๕}

^{๒๔} ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, “หลักนิติรัฐกับคนเนรคุณ”, หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐ หน้า ๖.

^{๒๕} ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, “ตัดสิทธิเลือกตั้ง... ย้อนหลังได้”, หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ หน้า ๖.

ในทางกฎหมายมหาชนในส่วนที่เกี่ยวกับการย้อนหลังของกฎหมายนั้น ในตำรากฎหมายของเยอรมันจะแบ่งข้อพิจารณาในเรื่องกฎหมายย้อนหลังได้หรือไม่ออกเป็น ๒ กรณี คือ^{๒๖}

๑. การย้อนหลังโดยแท้ หมายถึง การย้อนหลังของกฎหมายไปใช้กับข้อเท็จจริงที่ยุติแล้วในอดีต

๒. การย้อนหลังโดยไม่แท้ หมายถึงการย้อนหลังของกฎหมายไปใช้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตและยังเป็นอยู่ต่อเนื่องกันมาจนถึงวันที่ออกกฎหมายใหม่และต่อไปหากไม่มีกฎหมายใหม่มายกเลิก

การย้อนหลังโดยแท้ โดยทั่วไปแล้วกระทำไม่ได้ แต่การย้อนหลังโดยไม่แท้กระทำได้ ซึ่งการที่จะย้อนหลังได้หรือไม่ทั้ง ๒ กรณี จะขึ้นอยู่กับ “ประโยชน์สาธารณะ” ในแต่ละกรณีไป^{๒๗} ดังนั้นการใช้มาตรการการตัดสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ๑๑๑ คน ย้อนหลังจึงไม่ใช่เรื่องกฎหมายย้อนหลังอันเป็นผลร้ายหรือเป็นโทษแก่บุคคล เป็นหน้าที่ของนักกฎหมายมหาชนที่ดูแลนิติรัฐ ที่จะต้องชี้หน้าให้นักการตัดสิทธิเลือกตั้ง (สมัครรับเลือกตั้ง) เป็นโทษกับเอกชน (กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ๑๑๑ คน) กับการไม่ตัดสิทธิเลือกตั้งเป็นโทษกับมหาชน (ประชาชน ๖๓ ล้านคน) ท่านจะเลือกอย่างไร หากเอามหาชนเป็นหลัก คือ หลักการกระทำไปเพื่อประโยชน์สาธารณะและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเพื่อให้เกิดดุลยภาพกันในสังคม การใช้มาตรการดังกล่าว จึงไม่ใช่การย้อนหลังไปเป็นโทษแต่กลับเป็นคุณแก่มหาชน ดังนี้^{๒๘}

^{๒๖} คณิศ ณะนคร, “ปัญหากฎหมายย้อนหลังคดียุบพรรค” หักดิบกฎหมาย กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๐ หน้า ๖๑ - ๑๐๓.

^{๒๗} vgl. Etwa Hartmut Maurer, Allgemeines Verwaltungsrecht, 9 Auflage, Munchen 1994 S.395 - 397. อ้างใน คณิศ ณะนคร, เพิ่งอ้าง หน้า ๗๐ - ๗๑.

^{๒๘} ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๒๐ หน้า ๖.

- ๑) เป็นคุณแก่ประชาชนผู้มีอำนาจสูงสุดจะไม่ถูกลบหลู่ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป
- ๒) เป็นคุณแก่รากฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- ๓) เป็นคุณแก่ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองที่จะได้รับการคุ้มครอง
- ๔) เป็นคุณแก่หลักนิติรัฐที่จะไม่ถูกคนกลุ่มนี้มาทำลายในอนาคต
- ๕) เป็นคุณแก่ความมั่นคงทางการเมืองของชาติ
- ๖) เป็นคุณแก่สมาชิกพรรคไทยรักไทย กว่า ๑๔ ล้านคน จะได้ตาสว่างเห็นพฤติการณ์ทุจริต
- ๗) ในการเลือกตั้งที่พรรคและบุคคลที่ตนมอบศรัทธาและความไว้วางใจ กระทำเอาลับหลังตน
- ๘) เป็นคุณแก่สมาชิกกว่า ๑๔ ล้านคนเหล่านี้จะได้ไม่ถูกบังคับให้ล้มตาเลือกคนที่มาทำลายความไว้วางใจของเขาเหล่านั้นอีก
- ๙) เป็นคุณแก่คนไทยที่ไม่ใช่สมาชิกเป็นคุณแก่อีกกว่า ๔๕ ล้านคนที่จะได้เลือกตั้งอย่างสบายใจขึ้น
- ๑๐) เป็นการจรรโลงความชอบธรรมทางการเมืองเพราะเป็นพรรคที่มีได้มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่มุ่งพัฒนาประเทศชาติ หากแต่มุ่งประสงค์ที่จะดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มายังอำนาจในการปกครองประเทศเพื่อหาประโยชน์เข้าพวกพ้องของตนเท่านั้น
- ๑๑) เป็นคุณต่อผู้ถูกตัดสินโทษทั้งหมดทุกคนนั้นด้วย เพราะจะไม่มีโอกาสได้ไปกระทำความผิดที่เคยทำนั้นอีกอย่างน้อย เป็นเวลา ๕ ปี หากปล่อยไว้เขาก็จะไปกระทำความผิดจนเขาอาจถึงขั้นติดคุกได้การใช้มาตรการดังกล่าวจึงกลับเป็นคุณแก่ทุกฝ่ายโดยเฉพาะผู้อยู่ในกรอบของกฎหมายและความสุจริตหากไม่ตัดสินโทษ การทุจริตก็จะกลับเกิดซ้ำซากอีก

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย : กรณีศึกษาการตีความกฎหมายย้อนหลังการตัดสินโทษเลือกตั้ง (สมาชิกรับเลือกตั้ง)
กรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญ ที่ ๓ - ๕ /๒๕๕๐ ที่ได้วินิจฉัยว่าประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ฉบับที่ ๒๗ นั้นเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อบังคับย้อนหลังในการตัดสิทธิ (สมัครรับเลือกตั้ง) กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ๑๑๑ คน ที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.๒๕๔๑ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าถ้าทุกคนเห็นตามแนวคิดหลักการตีความกฎหมายย้อนหลังตามความเห็นของรองศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ข้างต้นก็น่าจะยอมรับฟังกันได้

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย : กรณีศึกษาการตีความกฎหมายย้อนหลังการตัดสิทธิเลือกตั้ง (สมัครรับเลือกตั้ง)
กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

LIIRT

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กิตติศักดิ์ ปรกิติ, “ความเป็นมาและหลักการใช้นิติวิธีในระบบ ซีวิลลอว์และคอมมอนลอว์”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๖.
- โกเมศ ขวัญเมืองและสิทธิกร ศักดิ์แสง, “การศึกษาแนวใหม่ : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๙.
- คณิต ฅ นคร, “ปัญหากฎหมายย้อนหลังคดียุบพรรค” หักดิบกฎหมาย, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๐.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์, “หลักการตีความหมายกับกรณีศึกษา : ปัญหาการแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดครั้งแรกและปัญหาลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภากรณี “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ””, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๓.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร, “คำแนะนำนักศึกษากฎหมาย”, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียรและวิชา มหาคุณ, “การตีความกฎหมาย” โครงการสืบทอดตำราครูทางนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนชวนพิมพ์จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ ๔, ๒๕๔๘.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, “กฎหมายเบื้องต้นทางธุรกิจ”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, ๒๕๔๗.
- วรพจน์ วิศรุดพิชญ์, “สิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๓.
- วิชา มหาคุณ, “การใช้เหตุผลทางกฎหมาย”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, ๒๕๔๙.

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย : กรณีศึกษาการตีความกฎหมายย้อนหลังการตัดสิทธิเลือกตั้ง (ฉบับปรับปรุงแก้ไข)
กรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

LIERT

หยุด แสงอุทัย, “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
ประกายพริก, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, ๒๕๔๗.

อักษรพร จุฬารัตน, “การตีความกฎหมาย”, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กฎหมายไทย,
๒๕๔๒.

เอกสารและวารสาร

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, “ตัดสิทธิเลือกตั้ง... ย้อนหลังได้”, หนังสือพิมพ์มติชน
รายวัน วันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๙.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, “หลักนิติรัฐกับคนเนรคุณ”, หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน
วันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐.

ปิยะบุตร แสงกนกกุล, “บทวิเคราะห์คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ กรณี
ยุบพรรคการเมือง”, วารสารวันรพี ๒๕๕๐.

พิเชษฐ เมลาพันธ์กับทีมวิจัยปัญหาตุลาการศาสตร์ “เสียงที่ไม่ได้ที่กฎหมาย
จะย้อนหลัง ซ้ำยังไม่ชัด “หลักนิติธรรม” เสมอไป”, วารสารกฎหมายใหม่
ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๘๘ ตุลาคม ๒๕๕๐.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์, “การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งย้อนหลัง หลักนิติรัฐและศักดิ์ศรี
นักกฎหมายไทย”, หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ ๒๕ ตุลาคม
พ.ศ. ๒๕๔๙.

สิทธิกร ศักดิ์แสง, “การยกเลิกกฎหมายนอกวิถีทางรัฐธรรมนูญขัดต่อหลัก
นิติรัฐหรือไม่”, วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยดาปี ปีที่ ๑
ฉบับที่ ๑ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๐)

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย : กรณีพิพาทการตีความกฎหมายย้อนหลังการตัดสิทธิเลือกตั้ง (ฉบับครบถ้วน)
กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

LIIRT

ความเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับมาตรการแก้ปัญหาค่าเงินบาทแข็ง

ศ.ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ *

สถานการณ์ค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นอย่างต่อเนื่องได้ส่งผลกระทบต่อทางลบต่อเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะอุตสาหกรรมส่งออกที่ใช้แรงงานเข้มข้น และใช้วัตถุดิบในประเทศเป็นส่วนใหญ่ เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอที่รับจ้างผลิตให้แก่บริษัทต่างชาติซึ่งบางแห่งได้ปิดตัวลงไปแล้ว อุตสาหกรรมเครื่องหนัง สินค้าภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมอัญมณี เป็นต้น

ขณะที่ภาวะเศรษฐกิจในประเทศชะลอตัวลง โดยเฉพาะการลงทุนและการบริโภคของประชาชน เห็นได้จากกลุ่มบริษัทในเครือสหพัฒน์ ซึ่งเป็นผู้ประกอบการค้าส่งรายใหญ่มีกำไรลดลงสองไตรมาสติดต่อกันในปีนี้ นอกจากนี้ตัวเลขความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในเดือนกรกฎาคมมีค่าต่ำสุดที่สุดในรอบ

* นักวิชาการอาวุโส ศูนย์ศึกษาธุรกิจและรัฐบาล มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

LIERT

Legislative Institutional Repository of Thailand

๖๖ เดือน ซึ่งเป็นการลดลงอย่างต่อเนื่อง ๙ เดือนติดต่อกันแล้ว (ศูนย์พยากรณ์ฯ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย)

หากสถานการณ์ยังเป็นเช่นนี้ มีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาการปิดตัวลงของสถานประกอบการเพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้เกิดปัญหาหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และปัญหาว่างงานที่รุนแรงขึ้น ทั้งจากแรงงานเดิมที่ตกงาน และบัณฑิตที่กำลังจบการศึกษาออกมาอีกจำนวนไม่น้อย

ก่อนหน้านี้ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ออกมาตรการแก้ปัญหาการแข็งค่าของค่าเงินบาทหลายมาตรการ เริ่มตั้งแต่การเข้าแทรกแซงตลาดอัตราแลกเปลี่ยนโดยการเข้าไปซื้อเงินดอลลาร์สหรัฐจนทำให้ ธปท.ขาดทุนอัตราแลกเปลี่ยนนับแสนล้านบาท การออกมาตรการสำรองเงินลงทุนจากต่างประเทศร้อยละ ๓๐ ซึ่งได้ผลในช่วงเวลาหนึ่งแต่ในเวลาต่อมาค่าเงินบาทยังแข็งขึ้นอีก และล่าสุด ธปท.ได้คลอดมาตรการใหม่อีก ๖ มาตรการ โดยเน้นไปที่การลดอุปสงค์ต่อเงินบาทควบคู่ไปกับการเพิ่มอุปสงค์ต่อเงินตราต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม มาตรการทั้งหมดที่ออกมา นั้น ผมคิดว่าเป็นมาตรการที่สามารถช่วยชะลอความต้องการเงินบาทได้บ้าง แต่อาจไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอสำหรับการแก้ปัญหาค่าเงินบาทแข็งในระยะต่อไป

๑. สถานการณ์ค่าเงินบาทแข็ง

เงินบาทเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐแข็งค่าขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี ๒๕๔๙ จาก ๔๐ - ๔๑ บาทต่อเหรียญสหรัฐเป็น ๓๓ - ๓๔ บาทต่อเหรียญสหรัฐ หรือแข็งค่าขึ้นประมาณร้อยละ ๒๐ ขณะที่อัตราแลกเปลี่ยนสุทธิ (Net Effective Exchange Rate : NEER) และอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate : REER) แข็งขึ้นประมาณร้อยละ ๑๒ - ๑๕

หากเปรียบเทียบกับสกุลเงินต่างประเทศ (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๖ ธ.ค. ๒๕๕๐ เทียบกับสิ้นปี ๒๕๔๙) เงินบาทต่อดอลลาร์แข็งค่าขึ้นมากที่สุดเป็น

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการแก้ปัญหาค่าเงินบาทแข็ง

LIRIT

อันดับที่ ๒ ในภูมิภาค โดยแข็งค่าขึ้นร้อยละ ๘.๕๑ รองจากเงินรูปีห์ของอินเดียที่แข็งค่าร้อยละ ๙.๖๖ ส่วนเปโซ (ฟิลิปปินส์) แข็งขึ้นร้อยละ ๗.๖๐ วอน (เกาหลีใต้) แข็งขึ้นร้อยละ ๑.๒๕ ดอลลาร์สิงคโปร์แข็งขึ้นร้อยละ ๑.๑๘ หยวน (จีน) แข็งขึ้นร้อยละ ๓.๑๖ ริงกิต (มาเลเซีย) แข็งขึ้นร้อยละ ๒.๐๑ เยน (ญี่ปุ่น) อ่อนค่าร้อยละ ๒.๓๙ เงินไต้หวันอ่อนค่าร้อยละ ๐.๖๙ และรูเปียะห์ (อินโดนีเซีย) อ่อนค่าร้อยละ ๐.๖๙

ทิศทางค่าเงินบาทยังไม่มีท่าทีว่าจะมีเสถียรภาพอยู่ที่ระดับใด และมีแนวโน้มแข็งค่าขึ้นอีก เนื่องจากปัญหาฟองสบู่แตกในภาคอสังหาริมทรัพย์ของสหรัฐอเมริกาที่อาจเกิดขึ้นได้หากไม่มีมาตรการใดมาช่วยเหลือ แต่ในระยะกลางค่าเงินบาทจะทรงตัวถึงอ่อนค่าลง เพราะการเกินดุลการค้าจะน้อยลง เนื่องจากการส่งออกชะลอตัว ขณะที่การนำเข้าสินค้าทุนและวัตถุดิบที่เพิ่มขึ้นจากการลงทุนที่มากขึ้น และราคาน้ำมันที่สูงขึ้น

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการแก้ปัญหาค่าเงินบาทแข็ง

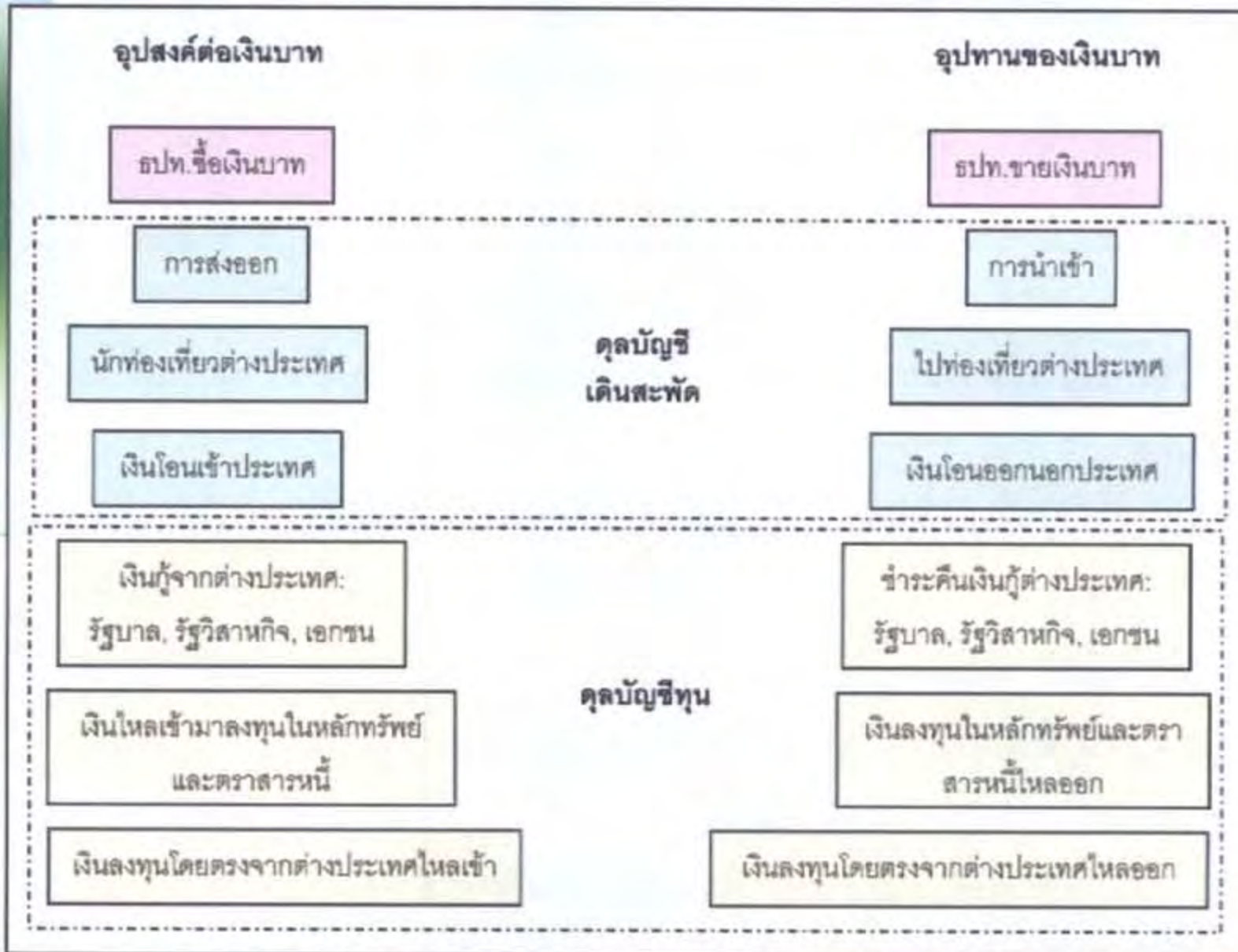
LIIRT

๒. องค์ประกอบและปัจจัยที่มีผลต่อค่าเงินบาท

องค์ประกอบและปัจจัยที่มีผลต่อค่าเงินบาทแสดงดังรูปที่ ๑

รูปที่ ๑ องค์ประกอบที่มีผลต่อค่าเงินบาท

๒.๑ องค์ประกอบที่มีผลต่อค่าเงินบาท ประกอบด้วย ๒ ส่วน ส่วนแรก คือ การแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารแห่งประเทศไทย และ ส่วนที่สอง คือ ดุลการชำระเงิน (Balance of payment)

ดุลการชำระเงินแบ่งออกเป็น ๒ บัญชี คือ ดุลบัญชีเดินสะพัด (Current Account Balance) ได้แก่ ดุลการค้า คือ การส่งออก - นำเข้า ดุลบริการโดยเฉพาะรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ - คนไทยเดินทางไปเที่ยวต่างประเทศ และดุลเงินโอน คือ เงินโอนเข้า - ออกระหว่างประเทศ

ความเต็มและชื่อเสียงของประเทศไทยเป็นภาคีอาเซียน

LIART

อีกบัญชีหนึ่ง คือ ดุลบัญชีทุน (Capital Account Balance) ได้แก่ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ซึ่งเป็นเงินลงทุนระยะยาว และเงินลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio investment) ทั้งการลงทุนในตลาดหุ้น (stock market) และในตลาดตราสารหนี้ (bond market) ซึ่งเป็นเงินลงทุนระยะสั้น อีกส่วนหนึ่งคือเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ซึ่งมีทั้งเงินกู้ระยะสั้นและระยะยาว และมีทั้งหนี้ของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน

๒.๒ ปัจจัยที่มีผลต่อค่าเงินบาท ประกอบด้วยปัจจัย ๓ ด้าน

ปัจจัยที่มีผลต่อการแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารแห่งประเทศไทย เช่น ระบบอัตราแลกเปลี่ยน ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของดุลบัญชีเดินสะพัด เช่น ค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับประเทศคู่ค้าและประเทศคู่แข่ง อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย (GDP growth) อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก ราคาน้ำมันในตลาดโลก อัตราเงินเฟ้อ กฎระเบียบเกี่ยวกับการถือเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของดุลบัญชีทุน เช่น การคาดการณ์แนวโน้มค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับค่าเงินของประเทศอื่น อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย ส่วนต่างและคาดการณ์แนวโน้มอัตราดอกเบี้ยเมื่อเทียบกับอัตราดอกเบี้ยโลก อัตราผลตอบแทนของการลงทุน การคาดการณ์ราคาของหลักทรัพย์ กฎระเบียบเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายเงินทุนเข้า - ออก เป็นต้น

๓. สาเหตุที่ค่าเงินบาทแข็งในช่วงที่ผ่านมา

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เงินบาทแข็งค่าขึ้นในช่วงที่ผ่านมาประกอบด้วย ๓ สาเหตุ ได้แก่

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการแก้ปัญหาค่าเงินบาทแข็ง

๓.๑ เงินที่ไหลเข้ามาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ตั้งแต่ต้นปี ๒๕๕๐ มีเงินทุนไหลเข้ามา ๔ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ ๑๓๔,๐๐๐ ล้านบาท (ณ อัตราแลกเปลี่ยน ๓๓.๕๐ บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ) ส่งผลทำให้บรรยากาศการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์มีการซื้อขายคึกคัก มูลค่าการซื้อขายอยู่ในระดับ ๔ หมื่นล้านบาทต่อวัน ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ใกล้ทะลุ ๙๐๐ จุด ซึ่งเป็นดัชนีที่สูงสุดในรอบ ๑๑ ปี นับจากปี ๒๕๓๙

ทั้งนี้แรงจูงใจของการไหลเข้าของเงินลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ เกิดจาก การที่นักลงทุนคาดการณ์ว่าค่าเงินบาทอยู่ในทิศทางที่จะแข็งค่าขึ้น ขณะที่หุ้นในตลาดหลักทรัพย์ของไทยมีราคาถูก ประกอบกับสถานการณ์การเมืองมีความชัดเจนขึ้น เงินทุนจึงไหลเข้ามาเป็นจำนวนมาก

๓.๒ การเกินดุลบัญชีเดินสะพัด เนื่องจากมูลค่าการส่งออกของไทยที่ขยายตัวตั้งแต่ต้นปี โดยในช่วง ๕ เดือนที่ผ่านมา ประเทศไทยมียอดการส่งออก ๕๗,๙๒๗ ล้านดอลลาร์ การนำเข้า ๕๓,๙๔๔ ล้านดอลลาร์ และดุลบริการและดุลเงินโอนเกินดุล ๑,๐๕๖ ล้านดอลลาร์ ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล ๕,๐๓๘ ล้านดอลลาร์ (ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ ดุลบัญชีเดินสะพัด

(ดอลลาร์สหรัฐ)	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
การส่งออก (f.o.b.)	๑๐,๓๗๒.๗๒	๑๑,๑๖๐.๕๖	๑๒,๙๖๖.๕๖	๑๐,๖๒๔.๓๕	๑๒,๔๓๔.๗๙
(ร้อยละเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน)	๑๗.๗๔	๑๔.๙๑	๑๙.๐๕	๑๖.๕๖	๑๙.๙๐
การนำเข้า (c.i.f.)	-๙,๗๖๐.๔๔	-๑๐,๒๐๙.๕๑	-๑๐,๘๗๗.๓๑	-๑๐,๘๙๕.๓๖	-๑๒,๑๔๓.๐๖
(ร้อยละเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน)	๖.๑๕	๔.๐๕	๖.๑๑	๑๒.๗๙	๖.๒๕
ดุลการค้า	๖๑๒.๒๘	๙๕๑.๐๕	๒,๐๘๙.๒๕	-๒๖๖.๐๑	๖๕๕.๗๓
ดุลบริการและเงินโอน	๗๗๗.๘๖	๕๙๑.๒๔	๕๖.๑๔	๑๕๐.๖๔	-๔๐๙.๗๕
ดุลบัญชีเดินสะพัด	๑,๓๙๐.๑๔	๑,๕๔๒.๒๙	๒,๐๔๕.๓๙	-๑๑๕.๓๗	๒๔๖.๙๘

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างกฎหมายฉบับนี้

LIART

จากตารางที่ ๑ สาเหตุที่การนำเข้าไม่เพิ่มขึ้นมากนักแม้เงินบาทแข็งค่าขึ้น เกิดจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะการลงทุนภาคเอกชนในไตรมาสแรกของปี ๒๕๕๐ ที่มีค่าติดลบกว่าร้อยละ ๑.๔ เมื่อเทียบกับไตรมาสแรกของปี ๒๕๔๙ และการที่โครงสร้างนำเข้าของไทยมากกว่า ๓ ใน ๔ ส่วน เป็นการนำเข้าเพื่อการลงทุน ดังนั้นเมื่อภาคเอกชนชะลอการลงทุน จึงทำให้การนำเข้าของไทยชะลอตัวตามไปด้วย

ส่วนมูลค่าการส่งออกของไทยที่ยังขยายตัวในระดับสูงแม้ค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้น เนื่องมาจากราคาสินค้าออกในรูปดอลลาร์มิได้แพงขึ้นมากนักเมื่อเทียบกับสินค้าอื่น ๆ ในโลก สังเกตได้จากในช่วงไตรมาส ๓ ปี ๒๕๔๙ ถึงไตรมาสที่ ๒ ปี ๒๕๕๐ ราคาสินค้าออกในรูปดอลลาร์ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๔ - ๖.๐๗ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ใกล้เคียงกับราคาสินค้าเข้าในรูปดอลลาร์ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๐๗ - ๘.๐๗

เหตุที่ราคาสินค้าออกของไทยในรูปเงินดอลลาร์ไม่เพิ่มขึ้นมากนักเนื่องจากราคาสินค้าออกในรูปเงินบาทลดลงร้อยละ ๔.๖๕ - ๘.๖๕ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ตัวเลขนี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้ส่งออกของไทยยอมลดราคาสินค้าส่งออกในรูปเงินบาท เพื่อให้ราคาสินค้าส่งออกในรูปเงินดอลลาร์ไม่เพิ่มขึ้นมากเกินไปกว่าราคาตลาดโลก โดยผู้ส่งออกอาจมีเหตุผลที่ต้องตั้งราคาเช่นนี้อาทิ เป็นไปตามสัญญาการซื้อขายเดิม หรือยอมลดราคาสินค้าเพื่อรักษาส่วนแบ่งการตลาดเอาไว้ หรือยอมให้มีกำไรลดลงเพื่อรักษากิจการ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ภาวะเศรษฐกิจและการเมืองในประเทศจะส่งผลทำให้ดุลการค้าเริ่มลดลง จนกลายเป็นขาดดุลในที่สุด เพราะภายหลังจากเลือกตั้งในช่วงปลายปี ภาคเอกชนจะมีความเชื่อมั่นมากขึ้นและจะเริ่มเร่งลงทุนอย่างเต็มที่ หากค่าเงินบาทยังแข็งค่าอยู่ในช่วงเวลานั้น การขยายของการลงทุนภาคเอกชนอย่างรวดเร็วจะทำให้การนำเข้าขยายตัวอย่างรวดเร็ว จนแข่งหน้าการเติบโตด้านการส่งออก

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการแก้ปัญหาค่าเงินบาทแข็ง

ในทำนองเดียวกัน ปัจจัยด้านราคาจะเริ่มส่งผลทำให้การเกินดุลการค้าลดลง ทั้งนี้หากทฤษฎีเศรษฐกิจที่ชื่อว่า “J-curve” เป็นจริง ดุลการค้าที่เคยเพิ่มขึ้นในช่วงแรกจะกลับลดลงจนกระทั่งขาดดุล เนื่องจากผู้บริโภครวมและผู้ผลิตในประเทศเริ่มเห็นความแตกต่างของราคา และหันไปนำเข้าสินค้าต่างประเทศที่มีราคาลดลง ผู้ส่งออกจำนวนหนึ่งจะมียอดขายลดลง เนื่องจากราคาสินค้าส่งออกในรูปดอลลาร์ปรับตัวสูงขึ้น ขณะที่ผู้ส่งออกบางรายอาจต้องปิดกิจการเนื่องจากไม่สามารถแข่งขันได้

๓.๓ ความไม่สมดุลของการเงินโลก สหรัฐอเมริกาประสบกับปัญหาการขาดดุลการค้าต่อเอเชียเป็นจำนวนมหาศาล โดยเฉพาะการขาดดุลการค้าต่อประเทศจีน ทำให้ค่าเงินดอลลาร์อ่อนตัวลง ส่งผลทำให้นักลงทุนปล่อยเงินดอลลาร์ออกเพื่อถือเงินสกุลของเอเชีย กระแสเงินทุนระยะสั้นจึงไหลเข้ามาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ของเอเชีย นอกจากนี้ การที่เศรษฐกิจจีนและเอเชียขยายตัวมากกว่าภูมิภาคอื่น ทำให้เกิดการไหลเข้าของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศจีนและเอเชีย

มากยิ่งขึ้นนั้นจีนยังคงดำเนินนโยบายค่าเงินหยวนคงที่ (fix exchange rate) เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน โดยนำเงินดอลลาร์ในทุนสำรองระหว่างประเทศไปลงทุนในตราสารสกุลดอลลาร์เพื่อเพิ่มอุปสงค์ (demand) ของดอลลาร์ในตลาดอัตราแลกเปลี่ยน แม้สหรัฐพยายามผลักดันให้จีนเปลี่ยนแปลงค่าเงินหยวน แต่ไม่เป็นผลทำให้สหรัฐยังคงขาดดุลต่อจีนต่อไป

๔. ผลกระทบค่าเงินบาทแข็ง

เงินบาทที่แข็งค่าขึ้นส่งผลกระทบในมิติต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ การส่งออกขยายตัวจากกลุ่มสินค้าไฮเทค ในช่วง ๕ เดือนแรกของปี ๒๕๕๐ การส่งออกที่ขยายตัวร้อยละ ๑๘.๕ มาจากสินค้ากลุ่มไฮเทคถึงร้อยละ ๑๑.๖ ขณะที่รายได้จากการส่งออกสินค้าไฮเทคมีสัดส่วนสูง

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการแก้ไขปัญหาเงินบาทแข็ง

LIART

ถึงร้อยละ ๖๔ ของมูลค่าส่งออกทั้งประเทศ เหตุที่สินค้าไฮเทคไม่ได้รับผลกระทบมากนักเกิดจากการผลิตสินค้าไฮเทคมีการนำเข้าสูงจึงได้รับผลกระทบน้อย เพราะสินค้านำเข้ามีราคาถูกลง

๔.๒ ปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นมากกว่าราคาที่เพิ่มขึ้น ในช่วง ๕ เดือนแรกของปี ๒๕๕๐ ปริมาณสินค้าออกขยายตัวร้อยละ ๑๒ ขณะที่ราคาสินค้าออกเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ ๕ ตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ส่งออกยอมขายแม้มีกำไรลดลง เพราะต้องรักษาระดับการผลิต รักษาสถานะของกิจการ และรักษาความสัมพันธ์ทางธุรกิจ

๔.๓ ผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลางได้รับผลกระทบมากกว่าขนาดใหญ่ สินค้าส่งออกที่ผลิตโดยผู้ประกอบการต่างชาติซึ่งมักเป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ยังคงขยายตัวได้ดี ผู้ส่งออกกลุ่มนี้มีการป้องกันความเสี่ยงจากค่าเงินที่ผันผวนเป็นอย่างดี ขณะที่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กมีอำนาจต่อรองในการกำหนดราคาส่งออกต่ำ และอาจจะยอมรับกำไรที่ต่ำได้อีกไม่นาน

๔.๔ สินค้าที่ใช้วัตถุดิบในประเทศสูงได้รับผลกระทบมาก เช่น สินค้าเกษตร สิ่งทอ อัญมณี เป็นต้น ดังตัวอย่างของข้าวที่มีปริมาณการส่งออกใน ๗ เดือนแรกของปี ๒๕๕๐ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ โดยมูลค่าเป็นดอลลาร์สหรัฐเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๒๔ แต่มูลค่าเป็นเงินบาทเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ ๑๒ ขณะที่ราคาข้าวในประเทศลดเหลือเกวียนละ ๕,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นการลดลงถึงร้อยละ ๕๐

๔.๕ การส่งออกไปเอเชียยังมีอัตราการขยายตัวสูง ประเทศที่การส่งออกจากประเทศไทยยังขยายตัวได้ดี เช่น ออสเตรเลีย อาเซียน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะค่าเงินในเอเชียสูงขึ้นในทิศทางเดียวกัน ทำให้ราคาสินค้านำเข้าจากประเทศไทยในรูปเงินสกุลท้องถิ่นไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก ขณะที่การส่งออกไปยังจีนขยายตัวได้ดี เพราะเศรษฐกิจจีนขยายตัวสูงมาก

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการแก้ปัญหาค่าเงินบาทแข็ง

๕.๖ ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมต้นน้ำ การที่ค่าเงินบาทแข็งค่าทำให้ราคาสินค้านำเข้าต่ำลง ส่งผลทำให้ผู้ผลิตสินค้าและผู้บริโภคบางส่วนหันไปนำเข้าสินค้าทุนจากต่างประเทศมากขึ้น

๕.๗ โรงงานปิดตัวและการว่างงาน ผลจากปัญหาค่าเงินบาททำให้ผู้ประกอบการประสบปัญหาสภาพคล่อง เนื่องจากกำไรลดลง ขณะที่บางแห่งประสบภาวะขาดทุน หากสถานการณ์ค่าเงินยังแข็งค่าต่อไป ผู้ประกอบการที่แบกรับการขาดทุนไม่ไหวอาจจะต้องปลดคนงานหรือปิดกิจการเพิ่มมากขึ้น

๕. วิเคราะห์มาตรการของภาครัฐในการแก้ไขปัญหาค่าเงินบาท

มาตรการแก้ไขปัญหาค่าเงินบาทที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคมที่ผ่านมา มี ๒ ส่วน ประกอบไปด้วย มาตรการของรัฐบาลที่ดำเนินการตามข้อเสนอของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจส่วนรวม และ มาตรการของธนาคารแห่งประเทศไทย

๕.๑ มาตรการของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจส่วนรวม ประกอบด้วย ๔ มาตรการ

๑) นำเงินฝากที่เป็นดอลลาร์ไปชำระเงินในรายการต่าง ๆ ได้ โดยไม่ต้องแลกเป็นเงินบาทก่อนเช่น ค่าระวางขนส่งระหว่างประเทศ (International Freight) เป็นต้น

๒) จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำแก่สถานประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากค่าเงินบาท และมีวงเงินทั้งสิ้น ๕ พันล้านบาท มาจาก ธปท. ๒,๗๐๐ ล้านบาท และเงินสมทบจากสมาชิกของสมาคมธนาคารไทย ๒,๓๐๐ ล้านบาท

๓) ศึกษาผลกระทบจากการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีต่อแรงงาน โดยให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอแนวทางและมาตรการทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อให้

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการแก้ไขปัญหาค่าเงินบาท

LI RT

แรงงานสามารถปรับตัวได้ และมาตรการดูแลผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจส่วนรวมภายใน ๓ เดือน

๔) จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการปรับตัวของธุรกิจรายสาขา เพื่อกำหนดแนวทางในการปรับโครงสร้างธุรกิจและอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับมาตรการของรัฐในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจส่วนรวม ทั้งในระยะสั้นและระยะปานกลาง

ผมเห็นว่าทั้ง ๔ มาตรการของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจส่วนรวม อาจไม่ช่วยแก้ปัญหาเงินบาทแข็งค่าได้มากนักในระยะสั้น เนื่องจากมาตรการส่วนใหญ่เป็นการแก้ปัญหาในระยะกลางและระยะยาว ขณะที่มาตรการระยะสั้น เช่นการนำเงินฝากที่เป็นดอลลาร์ไปชำระเงินได้นั้นจะขาดประสิทธิผล แม้จะช่วยให้อุปสงค์ต่อเงินบาทลดลงบ้าง แต่คงลดได้ไม่มากนัก เพราะหากคนเชื่อว่าเงินบาทจะแข็งค่าอย่างรวดเร็ว คงไม่ถือเงินดอลลาร์เก็บไว้ แต่จะรีบขายเงินดอลลาร์เพื่อถือเงินบาท

การกำหนดนโยบายของรัฐบาลล่าช้าและไม่ทันกับสถานการณ์รวมทั้งขาดมาตรการรองรับบุคคลที่ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะแรงงานและเกษตรกร อย่างไรก็ตาม ผมเห็นด้วยกับการให้มีกองทุนช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับผลกระทบจากค่าเงินบาทแข็ง มาตรการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ และมาตรการรองรับแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากการปรับโครงสร้าง

๕.๒ มาตรการของธนาคารแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย ๖ มาตรการ (ตารางที่ ๒)

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการแก้ปัญหาค่าเงินบาทแข็ง

LIART

ตารางที่ ๒ มาตรการของธนาคารแห่งประเทศไทย

ระเบียบเดิม	ระเบียบที่ปรับใหม่
๑. การลงทุนโดยตรง ๑) ลงทุนโดยตรงในบริษัทลูกไม่เกิน ๕๐ ล้านดอลลาร์ (บริษัทในประเทศถือหุ้นในต่างประเทศร้อยละ ๑๐ ขึ้นไป) ๒) ลงทุนโดยตรงในบริษัทแม่ไม่เกิน ๒๐ ล้านดอลลาร์	ขยายวงเงินลงทุนให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นำเงินออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศได้ไม่เกิน ๑๐๐ ล้านดอลลาร์/ปี (จากเดิม ๒๐ และ ๕๐ ล้านดอลลาร์)
๒. การฝากเงินสกุลต่างประเทศในประเทศไทย ๑) เงินต่างประเทศเท่านั้น ๒) แบ่งเป็น ๒ ประเภท ก. มีภาระผูกพัน: นำฝาก ต้องแสดงภาระใน ๖ เดือน ยอดคงค้างรวมบุคคลธรรมดาไม่เกิน ๕ แสนดอลลาร์ นิติบุคคล ๕๐ ล้านดอลลาร์ ข. ไม่มีภาระผูกพัน: ยอดคงค้างรวมทุกบัญชี บุคคลธรรมดาไม่เกิน ๕ แสนดอลลาร์ และนิติบุคคล ๒ ล้านดอลลาร์	ให้นิติบุคคลและบุคคลธรรมดาที่มีความคล่องตัวในการฝากเงินสกุลเงินตราต่างประเทศไว้กับสถาบันการเงินในประเทศมากขึ้น
๓. เงินโอนต่างๆ - คนไทยย้ายถิ่นถาวร ๑ ล้านดอลลาร์/คน/ปี - ผู้รับมรดกมีที่อยู่ถาวร ๑ ล้านดอลลาร์/คน/ปี - ครอบครัว/ญาติ ๑ แสนดอลลาร์/คน/ปี - บริจาค ชื่อหุ้น สวัสดิการ ๑ แสนดอลลาร์/คน/ปี - อสังหาริมทรัพย์ ๕ แสนดอลลาร์/คน/ปี	ขยายเพดานการโอนเงินข้ามประเทศทุกประเภทเป็นไม่เกิน ๑ ล้านดอลลาร์/คน/ปี (จากเดิม ๑ แสน - ๑ ล้านดอลลาร์)
๔. การนำเงินค่าสินค้าเข้าประเทศ - เดิม ๑๒๐ วัน - ๑๒๐ - ๓๖๐ วัน ต้องขอธนาคารพาณิชย์ - เกิน ๓๖๐ วัน ต้องขอพนักงานคุมแลกเปลี่ยนเงิน	ขยายเวลาให้ผู้มีรายรับเป็นเงินตรา ตปท. นำเงินเข้าประเทศภายใน ๓๖๐ วัน (จากเดิม ๑๒๐ วัน)
๕. การขายหรือการฝากเงินตราตปท. - เงินได้จากต่างประเทศต้องขาย/ฝากภายใน ๑๕ วันนับจากวันที่ได้มาหรือนำเข้า	ยกเลิกข้อกำหนดการขายหรือฝากเงินตราตปท. ภายใน ๑๕ วัน
๖. การลงทุนในหลักทรัพย์ต่างประเทศของผู้ลงทุนสถาบัน - ผู้ลงทุนสถาบันสามารถลงทุนในหลักทรัพย์ต่างประเทศได้ - การฝากเงินตราต่างประเทศ ในต่างประเทศต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน	อนุญาตให้ผู้ลงทุนสถาบันสามารถลงทุนในรูปของเงินฝากกับสถาบันการเงินต่างประเทศได้ โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินและให้เงินฝากดังกล่าวนับรวมในวงเงินที่สามารถลงทุนในหลักทรัพย์ได้ตามวงเงินที่กำหนด

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างกฎหมายนี้โดยสภาเก็บภาษี

โดยสรุปแล้วมาตรการทั้ง ๖ ของธนาคารแห่งประเทศไทย เน้นการลดอุปสงค์ต่อเงินบาทและเพิ่มอุปสงค์ต่อเงินตราต่างประเทศ โดยการให้ถือเงินตราต่างประเทศได้นานขึ้น ให้โอนเงิน ฝากและลงทุนในต่างประเทศได้มากขึ้นและสะดวกขึ้น

ข้อดีของมาตรการเหล่านี้ คือ ลดแรงกดดันต่อค่าเงินบาทได้ระดับหนึ่ง เพราะลดข้อจำกัดของผู้ที่ต้องการถือเงินตราต่างประเทศ และมีนักลงทุนในประเทศบางส่วนที่ต้องการไปลงทุนในต่างประเทศ ขณะที่ผู้ส่งออก - นำเข้า และภาคธุรกิจสามารถบริหารความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนได้คล่องตัวมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม มาตรการทั้งหมดนั้นอาจจะไม่มีประสิทธิผลในการทำให้เงินบาทอ่อนตัวลงมากนัก ประกอบกับยังไม่มีตัวเลขที่ยืนยันว่า มาตรการนี้จะทำให้อุปสงค์ต่อเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้นเท่าไรในภาวะที่ตลาดคาดการณ์ว่า ดอลลาร์จะอ่อนค่าลงและเงินบาทจะแข็งค่าขึ้น คนจะรีบซื้อเงินบาทไม่พยายามถือเงินตราต่างประเทศ

การส่งเสริมการไปลงทุนต่างประเทศยังสวนกระแสเงินลงทุน เพราะกระแสเงินลงทุนของโลกกำลังไหลเข้าเอเชีย ยิ่งไปกว่านั้น ในระยะยาวมาตรการเหล่านี้อาจทำให้ค่าเงินบาทผันผวนมากขึ้น เพราะมีผู้เล่นในตลาดอัตราแลกเปลี่ยนมากขึ้น

นอกจากนี้มาตรการนี้ยังไม่ได้แก้ปัญหาค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นมาจากปัจจัย ๒ ส่วน คือ เกิดจากพื้นฐานเศรษฐกิจจริง คือ การเกินดุลบัญชีเดินสะพัด อีกส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเข้ามาเก็งกำไร ซึ่งมีปริมาณเงินไหลเข้าเร็วกว่าเงินเข้าจากการเกินดุลบัญชีเดินสะพัด และคาดการณ์ได้ยากกว่า แต่ยังไม่มีการป้องกันการเก็งกำไรค่าเงินของนักลงทุนต่างประเทศ

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการแก้ปัญหาค่าเงินบาทแข็ง

๖. ข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาค่าเงินแข็ง

ในช่วงที่ผ่านมา มีข้อเสนอออกมาเป็นจำนวนมากเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาค่าเงินบาทแข็ง ผมเห็นด้วยกับหลายมาตรการ อย่างไรก็ตาม สาเหตุสำคัญของการเข้ามาถือเงินบาท คือ การที่นักลงทุนคาดหวังว่าค่าเงินบาทจะแข็งค่าขึ้น ทำให้มีความต้องการซื้อเงินบาทมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงความคาดหวังดังกล่าว ภาครัฐจำเป็นต้องส่งสัญญาณอย่างชัดเจน หรือกำหนดนโยบายที่มีน้ำหนักมากพอจะทำให้ให้นักลงทุนเชื่อว่าจะทำให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงได้ ผมจึงขอเสนอมาตรการที่ภาครัฐควรประกาศออกมาเพื่อเปลี่ยนแปลงความคาดหวังของตลาด ได้แก่

๖.๑ เร่งการลงทุนภาครัฐ โดยเฉพาะการลงทุนในเมกะโปรเจกต์ การลงทุนของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ เพราะนอกจากจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจแล้ว เงินลงทุนภาครัฐยังมีปริมาณมากพอที่จะทำให้ค่าเงินอ่อนลงได้ และเงินลงทุนในเมกะโปรเจกต์ยังมีสัดส่วนการนำเข้าถึงร้อยละ ๓๐ - ๔๐ จึงมีน้ำหนักมากพอจะทำให้ นักเก็งกำไรเชื่อว่าค่าเงินบาทจะอ่อนค่าลง แต่ข้อพึงระวังคือ หากเงินลงทุนเป็นเงินกู้จากต่างประเทศอาจจะกดดันให้ค่าเงินบาทยิ่งแข็งค่าขึ้น ดังนั้นควรพิจารณาแหล่งเงินทุนในประเทศที่มีต้นทุนต่ำด้วย

๖.๒ เร่งชำระหนี้ภาครัฐ ทั้งนี้ของรัฐบาลและหนี้รัฐวิสาหกิจ มาตรการนี้มีความเป็นไปได้สูงและมีประสิทธิภาพในการทำให้เงินบาทอ่อนค่าลงได้ เพราะมียอดหนี้จำนวนมากพอเมื่อเทียบกับเงินทุนที่ไหลเข้า ทั้งนี้หนี้ต่างประเทศทั้งหมดของภาครัฐมีจำนวนมากถึง ๗,๗๘๔ ล้านดอลลาร์ โดยหนี้รัฐบาลมีจำนวน ๑,๖๘๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่หนี้รัฐวิสาหกิจมีจำนวน ๖,๐๙๘ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

อย่างไรก็ตาม การคืนหนี้ก่อนกำหนดควรมีการคำนวณความคุ้มค่าอย่างรอบคอบ เพราะโดยปกติแล้ว การคืนหนี้ก่อนกำหนดควรจะมีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าเพื่อใช้หนี้ที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่า เพื่อลดภาระดอกเบี้ย

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเศรษฐกิจฉบับที่ ๖๕

LI RT

หากอัตราดอกเบี้ยในประเทศสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เราไปกู้เงินมา(โดยปกติเงินกู้ต่างประเทศของภาครัฐมักจะมีดอกเบี้ยต่ำมาก) อาจทำให้มีภาระการชำระหนี้มากขึ้นในอนาคต ดังนั้นการพิจารณาว่าควรคืนหนี้ก่อนกำหนดหรือไม่ กู้จากค่าเงินบาทจะต้องมากกว่าภาระดอกเบี้ยที่อาจจะเพิ่มขึ้น

๖.๓ กำหนดหลักเกณฑ์ (rule) ในการดูแลค่าเงิน ผมไม่ใคร่เห็นด้วยนักกับการดูแลค่าเงินบาทโดยยอมผ่อนปรนให้เงินเฟ้อสูงกว่าเป้าหมายเงินเฟ้อ (Inflation targeting) เพราะจะทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อถือต่อนโยบายของรัฐบาลและ ธปท. ผมเห็นว่า ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเข้าไปดูแลหรือแทรกแซงตลาดอัตราแลกเปลี่ยน และเปิดช่องและเตรียมการให้รัฐบาลและ ธปท. สามารถใช้มาตรการต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับเบาที่สุดไปจนถึงแรงที่สุดได้มากขึ้นและรวดเร็วยิ่งขึ้น

การกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้มาตรการแต่ละประเภทและแต่ละระดับความรุนแรงเพื่อดูแลเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน จะทำให้ตลาดคาดการณ์ (anticipation) ทิศทางค่าเงินได้ตามที่ภาครัฐต้องการ โดยที่ยังไม่ต้องดำเนินมาตรการใด ๆ เช่น หากตลาดทราบว่า ธปท. จะแทรกแซงค่าเงิน ณ ความผันผวนของค่าเงินระดับใด ตลาดจะปรับตัวไปเองโดยที่ ธปท. ยังไม่ต้องแทรกแซง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อนโยบายของภาครัฐและจะช่วยป้องกันการเก็งกำไรค่าเงินได้ในระดับหนึ่ง

ในทางตรงกันข้าม การใช้มาตรการที่ตลาดไม่ได้คาดการณ์มาก่อน อาจทำให้เกิดความตื่นตระหนก และเกิดการไหลเข้าออกของเงินทุนอย่างรวดเร็วจนเกินไป รวมทั้งอาจทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่นต่อนโยบายและภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ผมจึงเห็นว่าไม่ควรลดดอกเบี้ยลงแรงเกินไปจนตลาดเกิดความตื่นตระหนก แต่เห็นด้วยกับทิศทางการลดอัตราดอกเบี้ยในประเทศลง เพื่อให้มาตรการต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นมีประสิทธิภาพและมีความเป็นไปได้มากขึ้น

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการแก้ปัญหาค่าเงินบาทแข็ง

๖.๕ การส่งสัญญาณค่าเงินบาทที่แท้จริง ปัจจุบันค่าเงินบาทที่ตลาดให้ความสำคัญและยึดเป็นดัชนีหลักในการตัดสินใจ คือ อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นดัชนีที่ไม่สะท้อนสถานการณ์ค่าเงินบาทที่แท้จริง เพราะเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐอ่อนค่าลงมาก การยึดค่าเงินบาทเปรียบเทียบกับดอลลาร์จึงดูอ่อนค่ามากเกินไป ส่งผลกระทบต่อทางจิตวิทยาออกไป

ธนาคารแห่งประเทศไทยควรพยายามส่งสัญญาณค่าเงินบาทที่ถูกต้องให้แก่ตลาด โดยให้ความสำคัญและประกาศอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate : REER) ออกมาอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนแสดงการเปรียบเทียบกับค่าเงินที่แท้จริงของประเทศคู่ค้าและคู่แข่งสำคัญอื่น ๆ และเปรียบเทียบค่าเงินข้ามเวลาด้วย เพื่อให้ให้นักลงทุนมีความคาดหวังที่ถูกต้องเกี่ยวกับทิศทางของค่าเงิน

นอกจากนี้ ในระยะสั้น ภาครัฐควรกำหนดมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการให้สามารถอยู่รอดต่อไปได้ และช่วยเกษตรกรและคนว่างงานให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้และหางานใหม่ได้ ส่วนมาตรการระยะยาว ภาครัฐควรสนับสนุนให้ภาคเอกชนสามารถปรับโครงสร้างทางธุรกิจ ปรับโครงสร้างตลาด การส่งออก ตลอดจนยกระดับฝีมือแรงงานทั่วประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และลดผลกระทบและความเสี่ยงจากผันผวนของค่าเงินในอนาคต

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการแก้ไขปัญหาหนี้สิน

LI RT

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชน สำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ *

ดร. โชคชัย สุทธาเวศ **

๑. ความสำคัญของปัญหา

ในระยะหลังๆ สังคมไทย และในวงการกระบวนการยุติธรรมและอาชญาวิทยาได้ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนมากขึ้น แต่สำหรับผู้ต้องขังและผู้ต้องโทษแล้วสังคมมักไม่ทราบข้อมูลที่กระจ่างนักว่าเขาเหล่านั้นได้รับการปฏิบัติในขณะถูกคุมขังอย่างไร นอกจากนี้การพัฒนาการจัดการปฏิบัติ

* บทความจากรายงานวิจัย เรื่อง การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ ในความร่วมมือของคณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรมราชทัณฑ์ และ สถาบันพิทักษ์และพัฒนาสิทธิมนุษยชน สนับสนุนทุนวิจัยโดยมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (Friedrich Ebert Stiftung) (๒๕๔๗). (หมายเหตุกองบรรณาธิการรัฐสภาสาร - งานวิจัยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและการเทียบเคียงกับมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติเป็นงานวิจัยที่มีน้อยมากหรือจัดอยู่ในประเภทงานวิจัยที่ยังขาดแคลน ฉะนั้นแม้ว่าการวิจัยจะเสร็จสิ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อมูลเชิงมาตรฐานสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังในระยะเวลาที่ไม่ยาวนานนี้จึงสมควรมีการเผยแพร่เพื่อการเทียบเคียงกับความเป็นจริงในปัจจุบัน และเพื่อการพิจารณาวิจัยในอนาคต.

** อดีตอาจารย์ผู้สอนและกรรมการบริหารหลักสูตรดุขฎิบัญญัติ สาขาอาชญาวิทยา การบริหารงานยุติธรรม และสังคม ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

LIIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ผู้ต้องโทษของกรมราชทัณฑ์ให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังมากขึ้นก็เป็นภารกิจสำคัญหนึ่งของกรมฯ และที่ภาคีต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมสมควรมีส่วนร่วมช่วยเหลือการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนของกรมฯ ซึ่งจะมีใน ๓ ขั้นตอนหลัก คือ การรับตัวผู้ต้องขัง การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ และ การปล่อยตัว^{*} โดยมีระบบการบริหารงานที่แบ่งออกเป็น ๖ งานหลัก คือ งานด้านบริหารทั่วไป ด้านทัณฑสถานปฏิบัติ ด้านควบคุมและรักษาการณ์ ด้านการฝึกวิชาชีพ ด้านการศึกษาอบรม และ ด้านสวัสดิการ^๑ จึงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานของกรมราชทัณฑ์และภาคีที่เกี่ยวข้อง และการกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติทางสิทธิมนุษยชนต่อผู้ต้องขังของรัฐบาลในอนาคต

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๑) ศึกษาถึงแนวทางและการจัดการต่อผู้ต้องขังในเชิงสิทธิมนุษยชนของกรมราชทัณฑ์
- ๒) ศึกษาถึงสภาพการได้รับการจัดการในเชิงสิทธิมนุษยชนและความต้องการด้านสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง
- ๓) ศึกษาทัศนคติของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์และผู้ต้องขังต่อการจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขัง
- ๔) นำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการผู้ต้องขังในเชิงสิทธิมนุษยชน

^{*} ดู สวัสดิ์ ส่งสัมพันธ์, คู่มือของเจ้าพนักงานเรือนจำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์, หน้า ๒ - ๔.

^๑ ดู สมบูรณ์ ประสบเนตร, ๒๕๓๙, คู่มือการบริหารงานเรือนจำ, กรมราชทัณฑ์ (เอกสารใช้ภายในกรมราชทัณฑ์) หน้า ๑๘.

การวิจัยเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIIRT

๓. ระยะเวลาเก็บข้อมูล

- ๑) การตรวจสอบเอกสารเบื้องต้นต่าง ๆ ดำเนินการระหว่างเดือนเมษายน - ธันวาคม ๒๕๔๕
- ๒) การเก็บข้อมูลโดยการสำรวจระหว่างเดือนเมษายน - กรกฎาคม ๒๕๔๕
- ๓) การตรวจสอบเอกสารเพิ่มเติมและการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเสริมในเชิงนโยบายกรมราชทัณฑ์ในเดือนธันวาคม ๒๕๔๖ - มกราคม ๒๕๔๗

๔. สิทธิมนุษยชนในราชทัณฑ์ศึกษา

สาระของราชทัณฑ์ศึกษาควรครอบคลุมถึงงานการศึกษาค้นคว้า และงานการฝึกอบรมหรือให้ความรู้สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังหรือที่มีมุมมองเชิงสิทธิมนุษยชนโดยบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ แต่ในการสำรวจประกอบ การวิจัยครั้งนี้จะจำกัดเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังเด่น ๆ ในรอบ ๑๐ - ๑๕ ปี ที่ผ่านมาเท่านั้น

งานวิทยานิพนธ์ เรื่อง การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ของสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเรือนจำในประเทศไทย (อารีลักษณ์ สินธพพันธ์, ๒๕๓๒ : ๒๓ - ๔๐) ศึกษาความสามารถในการ ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำผ่านการสำรวจผู้บัญชาการเรือนจำ ๑๐๙ แห่ง และ หน่วยงาน ส่วนกลางของกรมราชทัณฑ์ โดยการสอบถามความสามารถได้ ๘๐ ข้อ (จาก ๙๔ ข้อ อีก ๑๔ ข้อ เป็นข้อความทั่วไปไม่เก็บข้อมูลเนื่องจากไม่สามารถ วัดการปฏิบัติได้) จากกรมราชทัณฑ์ ๓๑ ข้อ และจากผู้บัญชาการเรือนจำ ๔๙ ข้อ ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารราชทัณฑ์สามารถปฏิบัติดังนี้ ๑) ปฏิบัติได้ครบถ้วน ๔๒ ข้อ หรือ ร้อยละ ๕๒.๕๐ ๒) ปฏิบัติได้บางส่วน ๒๕ ข้อ หรือ ร้อยละ ๓๑.๒๕ ๓) ปฏิบัติไม่ได้ ๑๓ ข้อ หรือ ร้อยละ ๑๔.๒๕ ข้อที่ปฏิบัติได้ครบถ้วน ได้แก่ การทะเบียน การแยกประเภทผู้ต้องขัง การอนามัยผู้ต้องขัง การบริหาร

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIRT

ร่างกายและการกีฬา การรักษาทรัพย์สินของผู้ต้องขัง การตรวจเรือนจำ การให้การศึกษาและพักผ่อน การสงเคราะห์เมื่อพ้นโทษ ส่วนข้อที่ไม่สามารถปฏิบัติได้เลยเป็นส่วนใหญ่ของเรือนจำต่าง ๆ ได้แก่บางข้อหรือหลายข้อของด้านต่อไปนี้ คือ เครื่องนุ่งห่ม การแพทย์ วินัยและการลงทัณฑ์ เครื่องพันธนาการ เจ้าพนักงานเรือนจำ และข้อกำหนดที่ใช้กับผู้ต้องขังประเภทพิเศษ - ก. ผู้ต้องขัง คำพิพากษาให้จำคุกกว่าด้วยหลักการและแนวทาง และว่าด้วยการแยกชั้น ผู้ต้องขัง ข. ผู้ต้องขังวิกลจริต ค. ผู้ต้องขังระหว่างสอบสวนและรอพิจารณา สำหรับปัญหาหรืออุปสรรคของการปฏิบัติที่สำคัญที่สุด ๒ ประการแรก คือ การขาดแคลนงบประมาณ ขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะต้องการเจ้าหน้าที่ผู้คุมมากกว่าเจ้าหน้าที่วิชาชีพเพื่อการปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำ

งานเรื่อง การพิทักษ์สิทธิจำเลยในคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีการรับรู้สิทธิของจำเลย (ยุทธนา เจ้าคูรี, ๒๕๓๙) เป็นงานสำรวจการรับรู้สิทธิของผู้ต้องขังที่จำคุกมาแล้วไม่เกิน ๒ ปี พบว่าจำเลยในคดีอาญาส่วนใหญ่รับรู้สิทธิในระดับปานกลางและต่ำ และไม่ใช้สิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติให้สิทธิไว้ ตัวแปรการระดับศึกษา อาชีพ รายได้ ประสบการณ์การตกเป็นจำเลย และความรู้เกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีผลต่อการรับรู้สิทธิของจำเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อายุและฐานความผิดไม่มีผลต่อการรับรู้สิทธิของจำเลย และ การรับรู้สิทธิของจำเลยมีผลต่อการใช้สิทธิตามกฎหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ที่รู้มากกว่าจะใช้สิทธิมากกว่า ผลการวิจัยจึงแสดงว่าผู้ต้องขังรู้ในเรื่องสิทธิที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ในระดับต่ำ - ปานกลาง และสะท้อนว่าผู้ต้องขังจะถูกละเมิดสิทธิหรือปล่อยทิ้งโอกาสการใช้สิทธิของตน ในขณะที่ดำเนินคดีได้มาก

งานวิทยานิพนธ์เรื่อง ความคิดเห็นของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่วนพัฒนาผู้ต้องขังเรือนจำกลางบางขวาง (มานิต ศรีพิบูลพาทย, ๒๕๔๓) ศึกษาเฉพาะส่วนงานพัฒนาในเรือนจำบางขวางและ

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LI RT

เก็บข้อมูลเฉพาะผู้ต้องขังชาย พบว่าระดับการศึกษาและสถานภาพการสมรสของผู้ต้องขังสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในระดับที่มากกว่าผู้มีการศึกษาน้อยและเป็นโสด แต่อายุ ฐานความผิด (ประเภทความผิด) ระยะเวลาต้องขัง และ อาชีพก่อนต้องขังไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่

งานเรื่องคุกกับคน อำนาจและการต่อต้านขัดขืน (สายพิณ ศุพุททมงคล, ๒๕๔๓) นำเสนอในเชิงการวิเคราะห์อำนาจและการต่อต้านการขัดขืนอำนาจของทางราชการและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ได้ข้อคิดในเชิงสิทธิมนุษยชนว่าผู้ต้องขังส่วนหนึ่งที่มีความสามารถและพหุคุณที่ต่างไปจากผู้ต้องขังทั่วไปแต่อยู่ในกรอบพฤติกรรมที่เรื้อรังจัดไว้จะกล้าแสดงออกและสามารถใช้สิทธิของตนได้มากกว่าผู้ต้องขังทั่วไป และพบข้อมูลว่าผู้ต้องขังชาวไทยมักจะถูกมองข้ามต่อการได้รับการปฏิบัติที่เข้าข่ายการเคารพในหลักสิทธิมนุษยชน เจ้าหน้าที่มักจะทำให้ความสำคัญและดูแลผู้ต้องขังชาวต่างชาติมากกว่า เช่น ได้ลือเกอร์จำนวนมากกว่า การรับพัสดุที่ครบถ้วน การรักษาพยาบาลที่ได้รับการดูแลอย่างสะดวกกว่า ชาวต่างชาติได้ที่นอนกว้างกว่า การอนุญาตให้มีชาวอะเบาต์แต่คนไทยไม่ได้รับอนุญาต ชาวต่างชาติไม่ค่อยทำงาน (หน้า ๒๕๒ - ๒๕๓) ซึ่งการไม่คอยทำงานนี้มีข้อเท็จจริงอื่นด้วยว่าเนื่องจากปัญหาด้านภาษาที่สื่อกันไม่รู้เรื่องระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ (ดู อรรถสม สุทธิสาคร, ๒๕๔๐ : ๑๗๐)

ในงานเขียนแนวสารคดีเรื่อง คุก : ชีวิตในพันธนาการ (อรรถสม สุทธิสาคร, ๒๕๔๐) แม้ว่าส่วนใหญ่เน้นการเล่าถึงสภาพคุก ชีวิตความเป็นมา การกระทำผิด และชีวิตในคุกของผู้ต้องขัง แต่ประเด็นสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังก็พอจะปรากฏให้เห็นบ้าง เช่น มีการหลบเลี่ยงเอายาเสพติดเข้ามาซื้อขายในคุกโดยผู้ต้องขังในสารพัดรูปแบบ (หน้า ๑๒๔ - ๑๒๖) การซื้อ - ขายยาเสพติดย่อมเป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องขังกันเองให้ต้องอยู่ภายใต้อำนาจยาเสพติดและ

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIRT

เสียไว้ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ บริการการรักษาพยาบาลผู้ต้องขัง ซึ่งเรือนจำคลองเปรมเป็นศูนย์กลางนั้นผู้ป่วยจะได้รับสิทธิกันอย่างเสมอภาคไม่มีห้องพิเศษ หากมีก็เป็นห้องเดียวสำหรับผู้ป่วยโรคจิต (หน้า ๑๒๖ - ๑๒๙) การละเมิดสิทธิบางเรื่องเป็นการละเมิดตนเองของคนคุก เช่น การประพฤติดนเป็นข่าใหญ่ คอยดูแลเลี้ยงเด็ก (ผู้ต้องขังใหม่ ๆ) และสร้างความเกรงใจเพื่อขอร่วมหลับนอน และทะเลาะแย่งคู่นอนกัน รวมทั้งการแจกเงินเจ้าหน้าที่ของพวกข่าใหญ่ เพื่อหวังความสะดวกในการใช้เงินสดในเรือนจำและการได้รับบริการพิเศษ (หน้า ๒๘๑ - ๒๘๒) เป็นต้น

งานวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดและพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร (ธนวรรณ อุดมมีชัย, ๒๕๔๖) ทำการสำรวจสภาวะความเครียดของผู้ต้องขัง พบว่า (หน้า ๕๙ - ๖๔) ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ในเรือนจำแห่งนี้ ร้อยละ ๕๒.๗ อยู่ในภาวะความเครียดปกติ และมีเล็กน้อย - ระดับสูงรวมกัน ร้อยละ ๔๗.๓ โดยใน ๒๔ รายการ ของความพอใจในด้านสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ในเรือนจำพบว่าการทำงานหรือการเล่นกีฬาร่วมกับผู้ต้องขังอื่น และความเข้าใจ การยอมรับ และเห็นคุณค่าของผู้ต้องขังเองจากบุคคลภายนอก (ญาติ/เพื่อน) มีระดับความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ารายการอื่น ๆ ถัดมาคือ การระบายอากาศ ความสะอาด ขนาดของห้องนอน การสงเคราะห์เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มตามลำดับ และการได้รับยาเหมาะสมกับโรคหรืออาการนั้น ผู้ต้องขังพึงพอใจต่ำสุดประเด็นสภาพปัญหาด้านการรักษาพยาบาล การหลับนอน และ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่อ่อนด้อยในการได้รับ

หนังสือเรื่อง ฝากคุณ (สุรัชย์ แซ่ด่าน, ๒๕๔๖) ผู้เคยเป็นผู้ต้องขังในคดีการเมือง ถูกเขียนขึ้น ๑๗ บท เพื่อเล่าเรื่องในอดีต ๑๐ - ๒๐ ปี ที่ผ่านมา ในเชิงตีแผ่การกดขี่ ริดไถ ทุจริต ค้ายาเสพติด เปิดบ่อนการพนัน เป็นต้น ในเชิงสิทธิมนุษยชนมีการกล่าวถึงประปราย เช่น ณ เรือนจำชั่วคราวโรงเรียน

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIIRT

พลตำรวจ มีการหุงข้าวให้ผู้ต้องขังโดยไม่ชวบน้ำการทำอาหารที่เน้นหมูเป็นหลัก (หน้า ๑๗) การล่อให้มีผู้กระทำผิดคดียาเสพติดเพื่อหวังรางวัลมีอยู่มากมาย (หน้า ๑๕๖) ผู้ต้องคดียาเสพติดบางส่วน (ไม่มากนัก) เป็นผู้บริสุทธิ์แต่ถูกจับเข้ามาเพราะไปพัวพันโดยไม่รู้ตัว (หน้า ๑๖๖) การขาดโอกาสรับฟังข่าวสาร เช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น (หน้า ๒๕๒ - ๒๕๓)

งานวิจัยเมื่อไม่นานมานี้อีกสองเรื่อง คือ นักโทษประหารหญิง (อรสม สุทธิสาคร) และ เปิดบันทึกนักโทษหญิง ๖ ตุลา (สุชีลา ดันชัยนันท์) นั้น ให้มุมมองเชิงสิทธิมนุษยชนมากขึ้น งานชิ้นแรกสะท้อนปัญหาที่ผู้ต้องขังหญิงได้รับมาตั้งแต่การไม่ได้รับความยุติธรรมในสังคมจากค่านิยมที่ชายเป็นใหญ่ จนมาถึงปัญหาของกระบวนการยุติธรรมไทยในการดำเนินคดีความที่ผู้หญิงเสียเปรียบกว่าผู้ชาย กระบวนการยุติธรรมที่เน้นการกล่าวหาผู้ต้องสงสัยมากกว่าการไต่สวนหาความจริง ผู้ต้องหาจำนวนหนึ่งเป็นแพะจากการเข้าไปร่วมในเหตุการณ์โดยไม่ตั้งใจ และตำรวจซึ่งรับผิดชอบการทำสำนวนสอบสวน ทำคำให้การผู้ต้องหาหลายฉบับให้อัยการเลือก และ รวมทั้งกระบวนการยุติธรรมเมืองไทยเป็นกรอบให้ตำรวจเองซึ่งมีภาระงานมากมายต้องปิดแต่ละสำนวนให้ทันกำหนด เป็นต้น (หน้า ๑๒๙ - ๑๓๖) สิ่งเหล่านี้เชื่อมโยงไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องขัง งานชิ้นที่สองเล่าถึงความบริสุทธิ์ของนักศึกษาที่ถูกจับกุมในกรณี ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ บางส่วนสะท้อนสภาพการณ์การเป็นนักโทษการเมืองและการไม่ได้รับการปฏิบัติที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนนักในคุกลาดยาวเมื่อเกือบ ๓๐ ปี ก่อน (ตุลาคม ๒๕๑๙) ซึ่งมีความต่อเนื่องนี้เกิดขึ้นกับนักโทษจำนวนหนึ่ง คือ การที่ทนายความนักโทษถูกข่มขู่และคุกคามจากผู้มีอำนาจในบ้านเมือง (หน้า ๑๕๗ - ๑๕๘) การที่นักโทษนอนในสภาพเรือนนอนไม่ดีและอุปกรณ์ขาดแคลนผู้ต้องขังถูกยุงจำนวนมากกัด การที่ผู้ต้องขังถูกซ้อม ในอีก ๑๐ ปี ต่อมาของคุกลาดยาว เช่น การที่ผู้ต้องขังหญิงต้องแก่ต้องตายเพราะไม่ได้รับอนุญาตให้คลอดลูกที่โรงพยาบาล การมี

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIART

สภาพของเรือนบริบาลทารกที่ไม่สะอาด น้ำใช้ในห้องน้ำไม่พอ เป็นต้น (หน้า ๑๔๗ - ๑๕๓)

โดยภาพรวมของงานที่ศึกษาว่าด้วยชาวคู่นั้น สภาพปัญหาของ ความต้อยระดับของการปฏิบัติโดยคำนึงถึงสิทธิของคนเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับ ความไม่ได้มาตรฐาน เช่น เรือนนอน เครื่องนุ่งห่ม อาหาร การวินัยและการ ลงทัณฑ์ โอกาสการรับรู้ข้อมูล และความแตกต่างในโอกาสการได้รับสิทธิพิเศษ หรือมากกว่าปกติของผู้ต้องขังบางส่วน เป็นต้น

นอกเหนือจากงานวิจัยแล้ว ราชทัณฑ์ศึกษายังมีในเรื่องการ ฝึกอบรมและพัฒนาผู้ต้องขัง ซึ่งในช่วงการทำวิจัยมีโครงการสำคัญ ๆ ได้แก่^๓ การเปิดโรงเรียนภาษานานาชาติหลังกำแพงคุก โครงการเมืองเศรษฐกิจ พอเพียง และโครงการวิวัฒน์พลเมือง (สำหรับผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติด) และ งานการพัฒนาข้าราชการของกรมราชทัณฑ์ เช่น ในปี ๒๕๕๕ มีการจัดหัวข้อ สิทธิมนุษยชนโดยตรง คือ สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานสำหรับข้าราชการกรม ราชทัณฑ์ และ หัวข้อข้างเคียง เช่น การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข ความปลอดภัยจากการฝึกวิชาชีพ การพัฒนาพฤติกรรมบริการให้บริกา เป็นต้น ในปีงบประมาณ ๒๕๕๖ (ขณะทำวิจัย) กรมฯ จัดฝึกอบรมและพัฒนาในเรื่องที่ มิใช่สิทธิมนุษยชนโดยตรง แต่มีหัวข้อข้างเคียง เช่น การพัฒนาความรู้ในการ ปฏิบัติงานราชทัณฑ์แนวใหม่ (เรือนจำกลางนครปฐม) สิทธิมนุษยชนศึกษาใน งานราชทัณฑ์จึงมีแนวโน้มขยายตัวและเจาะลึกถึงสภาพความเป็นอยู่ของ ผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่อง

จากการทบทวนวรรณกรรมแสดงว่าประเด็นศึกษาด้านสิทธิมนุษยชน ของผู้ต้องขังมีมากขึ้นและการปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ที่ลดความเครียดและ เดิมเดิมสิทธิต่าง ๆ แก่ผู้ต้องขังก็มีมากขึ้นในระยะหลัง ๆ เช่นกัน

^๓ จาก <http://www.geocities.com/thaihumanright/kunlapol/> โครงการ วิวัฒน์พลเมือง.

การจัดทำหนังสือสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LI RT

๕. กรอบความคิด คำถามในการวิจัย และนิยามปฏิบัติการ

ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับแนวความคิดและหลักการปฏิบัติสำหรับเป็นกรอบความคิดของการวิจัยดังต่อไปนี้

๕.๑ แนวทางการลงโทษผู้กระทำผิดโดยหลักการแก้แค้นต่อความผิดที่ได้กระทำ หรือ ทฤษฎีทดแทน กับ หลักการลงโทษผู้กระทำผิดที่เน้นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำและให้การเยียวยาแก้ไขและฟื้นฟูจิตใจหรือทฤษฎีอรรถประโยชน์ ความแตกต่างในสองแนวทางดังกล่าวนำไปสู่การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่แตกต่างกัน^๕ คือ การลงโทษที่มุ่งลบล้างและทำให้คนกลับตัวเป็นคนดีด้วยการลงโทษในทางลบ กับ การมุ่งให้คนกลับตัวเป็นคนดีด้วยการลงโทษในทางบวก ซึ่งหลักธรรมที่ใกล้เคียงคือหลัก “เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร” นั่นเอง

^๕ ดูการถกเถียงว่าด้วย “Miscarriage of Justice : Why the Death Penalty Doesn't Work” เขียนโดย David Von Drehle และ “The Ultimate Punishment: A Defense” เขียนโดย Ernest van den Haag ใน Monk, Richard C. “Is Capital Punishment Bad Policy?” in Monk, Richard C. (1996) Taking Sides. Clashing Views on Controversial Issues in Crime and Criminology, 4th edition, หน้า ๒๒๘ - ๒๔๘.

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIRT

๕.๒ สิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และมีความเป็นมาตรฐานสากล หลักการสิทธิมนุษยชนปรากฏอยู่ในหลักศาสนา ความเชื่อ จริยธรรม และ ค่านิยมอันดีงามต่าง ๆ ในทางสากลได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ พ.ศ. ๒๕๑๑ และมีกติกาอื่น ๆ อีกตามมา อาทิ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ พิธีสารเลือกรับอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และ อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ในบรรดาอนุสัญญาและกติการะหว่างประเทศเหล่านี้ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ พ.ศ. ๒๕๑๑ ถือเป็นแม่บทและในนั้นได้ระบุถึงสิทธิมนุษยชนในเชิงการลงโทษและจับกุมบุคคลเอาไว้ด้วยดังใน ข้อที่ ๕, ๙ และ ๑๑ และ ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี^๕ ก็ได้ระบุในข้อ ๖, ๗, ๙ และ ๑๐ (ผู้สนใจโปรดดูจากเอกสารดังกล่าวจาก Website ด้านสิทธิมนุษยชน)

๕.๓ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติที่ได้มีมติรับรองให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๑๘ (ดูภาคผนวกที่ ๑ ในรายงานวิจัย) แต่ก็ยังมีกรยึดถือกันอยู่โดยทั่วโลก และแม้ว่าประเทศไทยยังมีได้ให้สัตยาบัน (หรือประกาศรับเอามาใช้อย่างเป็นทางการ) ต่อมาตรฐานฉบับนี้ แต่ในฐานะสมาชิกของสหประชาชาติพึงรายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติต่อสหประชาชาติ ทุกๆ ๕ ปี ข้อกำหนดในมาตรฐานดังกล่าวสามารถชี้วัดหรือนำมาประเมินได้ว่าทางราชการได้เคารพต่อสิทธิ

^๕ ดูเพิ่มเติมใน กุลพล พลวัน, “สิทธิมนุษยชนของผู้ถูกคุมขัง”, ใน <http://www.geocities.com/thaihumanright/kunlapol>.

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIRT

มนุษยชนของผู้ต้องขังมากน้อยเพียงใดจากหมวดหมู่ ๓๗ หมวดที่มี เช่น ๑. หลักการทั่วไป ๒. การทะเบียน ๓. การแยกประเภท ๔. ที่อยู่อาศัย ๕. อนามัยของผู้ต้องขัง ๖. เครื่องนุ่งห่มหลับนอน ๗. อาหาร ๘. การแพทย์ ๙. วินัยและการลงทัณฑ์ ๑๐. เครื่องพันธนาการ เป็นต้น

ในการวิจัยได้ถือเอามาตรฐานขั้นต่ำดังกล่าวมาตรวจสอบหรือประเมินโดยผู้ต้องขังต่อกรมราชทัณฑ์เองว่าได้รับการปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำมากน้อยเพียงใดในปัจจุบัน โดยคัดเลือกเฉพาะประเด็นหลัก ๆ และที่ผู้ต้องขังจะสามารถประเมินค่าให้ได้ ภายใต้ ๓๗ หมวด มาทำเป็นหัวข้อสอบถามได้ตามหัวข้อที่ ๑ - ๖๐^๖

^๖ กรมราชทัณฑ์, “ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติที่ได้มีมติรับรองให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๔๙๘”. นอกเหนือจาก ๖๐ รายการแรกซึ่งเป็นประเด็นที่สอดแทรกอยู่ในมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติแล้วผู้วิจัยได้เพิ่มรายการอื่นอีก ๕ รายการ (ข้อ ๖๑-๖๕) ที่ค่อนข้างมาจากสังคมไทยแต่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อตรวจสอบพร้อมกันไป ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตขึ้นเองเพื่อให้รู้ว่าผู้ต้องขังให้ค่าคะแนนดังกล่าวจากการที่ได้รับการปฏิบัติเพียงใด.

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

ตารางที่ ๑ รายการปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติ

มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติ (ประเด็นสำคัญ)	มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติ (ประเด็นสำคัญ) (ต่อ)
๑. การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีความแตกต่างกันต่อผู้ต้องขังด้วยความแตกต่างในทางเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว เพศ และอื่นๆ	๓๔. การมีครูและผู้ฝึกอาชีพที่เพียงพอ
๒. การแยกขังตามประเภทผู้ต้องขังที่แตกต่างกับผู้อื่น	๓๕. การมีผู้บัญชาการเรือนจำที่มีคุณสมบัติเหมาะสม มีความสามารถในการบริหารงาน อุทิศเวลาแก่งาน
๓. การจัดให้มีที่หลับนอนเฉพาะคนที่สะอาดถูกหลักอนามัยอย่างเพียงพอ	๓๖. การแยกกันอย่างเด็ดขาดระหว่างเขตแดนผู้ต้องขังหญิงกับผู้ต้องขังชาย
๔. การจัดให้มีส้วมที่สะอาดถูกหลักอนามัยอย่างเพียงพอ	๓๗. การที่เจ้าหน้าที่ไม่ใช่พลเรือนนอกเหนือระเบียบกำหนด
๕. การจัดให้มีที่อาบน้ำที่สะอาดถูกหลักอนามัยอย่างเพียงพอ	๓๘. การมีผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ชำนาญการมาตรวจเยี่ยมเรือนจำอย่างสม่ำเสมอ
๖. การได้รับการจัดให้มีน้ำดื่ม	๓๙. การเป็นอยู่ในเรือนจำของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ มีแตกต่างกันน้อยที่สุด
๗. การได้รับการจัดให้มีของใช้ที่จำเป็นอย่างเพียงพอ	๔๐. การจัดแยกผู้ต้องขังเป็นกลุ่ม ๆ เป็นไปอย่างเหมาะสม
๘. การได้รับการจัดให้มีการตัดผมหรือโกนหนวดอย่างเพียงพอ	๔๑. การได้รับโอกาสได้รับการดูแลเป็นการส่วนตัวจากเจ้าหน้าที่มืออย่างเหมาะสมและสม่ำเสมอ
๙. การจัดให้มีชุดแต่งกายที่สะอาดถูกหลักอนามัยอย่างเพียงพอ	๔๒. การมีระบบสิทธิประโยชน์และสิทธิพิเศษแก่ผู้ต้องขังที่เป็นไปอย่างเหมาะสม
๑๐. การได้รับการจัดให้มีอาหารที่มีประโยชน์และสะอาดอย่างเพียงพอ	๔๓. การได้รับโอกาสการทำงานตามความเหมาะสม มิใช่การทรมานให้หลายจำ
๑๑. การได้รับการจัดให้มีโอกาสออกกำลังกายในสถานที่และมีอุปกรณ์พร้อมอย่างเพียงพอ	๔๔. งานที่ได้รับให้ทำเป็นงานที่คล้ายคลึงกับงานอิสระนอกเรือนจำมากที่สุด
๑๒. การได้รับการจัดให้มีแพทย์ตรวจโรคและรักษาผู้ป่วยทั้งทางกายและจิตอย่างเพียงพอ	๔๕. งานที่จัดให้ผู้ต้องขังทำเป็นงานที่เรือนจำดำเนินการเอง มิใช่งานตามสัญญาจ้างเอกชน
๑๓. การได้รับการจัดให้มีแพทย์ไว้ดูแลการมีครรภ์และคลอดบุตรสำหรับนักโทษหญิงที่มีครรภ์ตามความจำเป็นอย่างเพียงพอ	๔๖. ผู้ต้องขังได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพในการทำงาน และการได้รับการชดเชยทำขวัญหากเจ็บป่วยเช่นคนงานอิสระภายนอก
๑๔. การปฏิบัติตามระเบียบวินัยและการลงโทษเมื่อท่านทำผิดวินัยโดยผ่านการสอบสวนก่อนการลงโทษ	๔๗. จำนวนชั่วโมงทำงานสูงสุดเป็นไปตามกฎหมายกำหนด (๘ ชั่วโมงต่อวัน)

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIIRT

๑๕. การได้รับโอกาสจัดการดูแลปกครองตนเองในบรรดาผู้ต้องขัง	๔๘. การมีวันหยุดพักผ่อนสัปดาห์ละ ๑ วัน
๑๖. การไม่ได้รับการลงโทษที่เหี้ยมโหดทารุณ	๔๙. มีการจ่ายค่าตอบแทนการทำงานแก่ผู้ต้องขังอย่างยุติธรรม
๑๗. การไม่ถูกใช้เครื่องพันธนาการต่าง ๆ เช่น กุญแจมือ โซ่ตรวน และ เครื่องทรมาน	๕๐. การได้รับโอกาสสะสมเงินไว้ใช้ในยามพ้นโทษ
๑๘. การได้รับแจ้งระเบียบเรือนจำที่เป็นลายลักษณ์อักษร	๕๑. การได้รับโอกาสจ่ายเงินส่วนตัวตามสมควร
๑๙. การสามารถร้องทุกข์ในเรื่องต่างๆ ได้	๕๒. การได้รับโอกาสการศึกษา หรือ อบรม ตามสมควรอย่างเพียงพอ
๒๐. การได้รับโอกาสการเข้าพบผู้ตรวจราชการเรือนจำ โดยไม่มีผู้บัญชาการเรือนจำ หรือ เจ้าหน้าที่เรือนจำอยู่ด้วย	๕๓. การได้รับโอกาสร่วมกิจกรรมในทางบันเทิงและวัฒนธรรมอย่างเพียงพอ
๒๑. การได้รับโอกาสให้สามารถติดต่อกับครอบครัวและเพื่อนสนิททั้งทางจดหมายและการเขียนเขียนอย่างสม่ำเสมอ	๕๔. การได้รับการอนุญาตมีกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัวอย่างเหมาะสม
๒๒. การได้รับโอกาสให้สามารถรับการเยี่ยมจากครอบครัวหรือเพื่อนสนิทอย่างสม่ำเสมอ	๕๕. การได้รับโอกาสที่จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าส่วนตัวที่สะอาดเรียบร้อย
๒๓. การได้รับโอกาสทราบข่าวสารสำคัญ จากการอ่านหนังสือ/สิ่งพิมพ์	๕๖. การได้รับโอกาสซื้ออาหารที่ปรุงจากภายนอกเรือนจำ
๒๔. การได้รับโอกาสทราบข่าวสารสำคัญจากการฟังวิทยุ	๕๗. การได้รับโอกาสทำงานโดยสมัครใจ และได้รับค่าตอบแทน
๒๕. การได้รับโอกาสทราบข่าวสารสำคัญจากการดูโทรทัศน์	๕๘. การได้รับโอกาสซื้อหนังสือ เครื่องเขียน และอุปกรณ์ประกอบอาชีพด้วยเงินส่วนตัว
๒๖. การได้รับโอกาสปฏิบัติศาสนกิจและประกอบพิธีกรรมอย่างสม่ำเสมอ	๕๙. การได้รับโอกาสแจ้งครอบครัวให้ทราบทันทีที่ถูกคุมขัง
๒๗. การได้รับการดูแลทรัพย์สินให้สูญหาย	๖๐. การได้รับโอกาสได้รับบริการช่วยเหลือทางกฎหมายระหว่างต่อสู้คดีและการปรึกษานายทนาย โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย
๒๘. การได้รับโอกาสแจ้งข่าวสารการเจ็บป่วย การรับโทษ และการโยกย้ายเรือนจำแก่ครอบครัว	๖๑. การได้รับโอกาสยื่นฎีกาทูลเกล้าขอพระราชทานอภัยโทษเมื่อมีคุณสมบัติตามกำหนด
๒๙. การได้อยู่ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่เรือนจำที่ซื่อสัตย์ สุจริต มีเมตตากรุณา และมีสมรรถภาพทางการทำงาน และเป็นแบบอย่างที่ดี	๖๒. การได้รับโอกาสเลื่อนชั้นเมื่อมีคุณสมบัติตามกำหนด
๓๐. การได้อยู่ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่เรือนจำที่เพียงพอ	๖๓. การได้รับโอกาสลดโทษเมื่อมีคุณสมบัติตามกำหนด

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LI RT

๓๑. การมีจิตแพทย์ที่เพียงพอ	๖๔. การได้รับโอกาสแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้านักงานเรือนจำอย่างยุติธรรม
๓๒. การมีนักจิตวิทยาที่เพียงพอ	๖๕. การได้รับโอกาสลาพักเมื่อมีธุระสำคัญ
๓๓. การมีนักสังคมสงเคราะห์ที่เพียงพอ	

นอกจากนี้กรมราชทัณฑ์เองก็มีกรอบการปฏิบัติด้านสิทธิประโยชน์ของผู้ต้องขัง โดยแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ^๑

๑) **สิทธิโดยทั่วไป** เช่น การยื่นฎีกาทูลเกล้าฯ ขอพระราชทานอภัยโทษต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งนักโทษเด็ดขาดทุกคนมีสิทธิได้รับการเยี่ยมเยียนจากญาติและทนายความ การยื่นเรื่องราวรทุกข้อใด ๆ ต่อเจ้าหน้าที่เรือนจำเมื่อมีข้อเดือดร้อน และการลาด้วยกิจธุระสำคัญ ครึ่งละไม่เกิน ๔ วันเมื่อมีเหตุจำเป็น

๒) **สิทธิประโยชน์จากผลการปฏิบัติตนตามระเบียบและเงื่อนไขตามกฎหมาย พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๗๔**

มาตรา ๓๒ กำหนดให้กับนักโทษเด็ดขาดที่มีความประพฤติดี มีความอดสาหัส ความก้าวหน้าในการศึกษา และการทำงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ราชการเป็นพิเศษอาจได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังนี้^๒ ๑) ให้ความสะดวกในเรือนจำตามที่อธิบดีกำหนดไว้ในข้อบังคับ ๒) การเลื่อนชั้น ๓) ตั้งให้มีตำแหน่งผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำ ๔) ลาไม่เกิน ๔ วัน ในคราวหนึ่ง เป็นต้น

การได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าวนี้ กรมราชทัณฑ์ได้ใช้ภาษาว่า “การให้ประโยชน์” และ “การให้ความสะดวก” ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตาม

^๑ คู่มือสำหรับผู้ต้องขัง, (เอกสารเย็บเล่มของกรมราชทัณฑ์ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ และ ระบุชื่อผู้พิมพ์ว่า คณะผู้จัดทำ) หน้า ๑๑ - ๒๔.

^๒ คู่มือสวัสดิ์ ส่งสัมพันธ์, ม.ป.พ., คู่มือของเจ้าพนักงานเรือนจำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง, หน้า ๑๑๕ - ๑๒๑.

การจัดทำเชิงสัทนุญชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIIRT

ระดับชั้นความดี - เลวของผู้ต้องขัง

๓) สิทธิสวัสดิการและการสงเคราะห์ มีทั้งในด้าน อาหาร (ไม่น้อยกว่า ๒ มื้อในแต่ละวัน) โดยทางเรือนจำจะเป็นผู้จัดเตรียมให้ เครื่องหลับนอน และเครื่องนุ่งห่ม การสงเคราะห์ เช่น ร้านสงเคราะห์จำหน่ายเครื่องอุปโภคที่จำเป็นในราคาถูก และ บริการรับฝากเงินจากญาติที่ญาตินำมาฝากเพื่อให้ผู้ต้องขังไว้ซื้อของ และการรักษาพยาบาลผู้ต้องขัง เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้รับสิทธิในความสะดวกอื่น ๆ เช่น การให้บริการโทรศัพท์แบบใช้รหัสลับ (Pin Code) แก่ผู้ต้องขัง^๙ และ การช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ต้องขัง^{๑๐} เช่น การพบทนาย การจัดห้องสมุดกฎหมายประจำเรือนจำ และ การจัดตั้งผู้ช่วยทนาย เป็นต้น และยังมีการพัฒนาการให้สิทธิในรูปแบบอื่น ๆ ที่ผสมผสานการพัฒนาบุคคลเข้ากับโอกาสการได้รับสิทธิทางสังคมและการปรับแก้พฤติกรรมของผู้ต้องขังวัยหนุ่มในหลายรูปแบบ เช่น พยายามจัดให้มีวันครอบครัว โดยดึงพ่อแม่เข้ามาช่วยในการอบรมแก้ไขให้กำลังใจผู้ต้องขังวัยหนุ่ม เป็นต้น

ภายใต้กรอบความคิดทั้ง ๓ ข้างต้น ผู้วิจัยตั้งคำถามวิจัยหลัก ๆ ไว้ ๔ ประการ คือ

๑) ผู้ต้องขังมีแนวโน้มได้รับการปฏิบัติจากทางราชการในการคุมขังตามแนวทางการลงโทษผู้ต้องขังโดยหลักการแก้แค้นต่อความผิดที่ได้กระทำ หรือตามแนวทางการลงโทษผู้ต้องขังโดยการมุ่งสร้างสรรค์ประโยชน์ในอนาคตของผู้ต้องขัง ที่เน้นการจำกัดเสรีภาพและการกระทำเพื่อให้กลับตัวเป็นคนดีมากกว่ากัน

^๙ คัดลอกและอ้างจาก <http://www.geocities.com/thaihumanright/kunlapol/การให้บริการโทรศัพท์แก่ผู้ต้องขัง>.

^{๑๐} คัดลอกจาก <http://www.geocities.com/thaihumanright/kunlapol/บทความ - การช่วยเหลือทางกม.แก่ผู้ต้องขัง>.

๒) ผู้ต้องขังได้รับการปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติซึ่งมีนัยของการเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชนจากกรมราชทัณฑ์มากน้อยเพียงใด

๓) กรมราชทัณฑ์ได้พยายามดำเนินการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนอย่างไร และเจ้าหน้าที่มีทัศนคติในเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับการจัดการดูแลผู้ต้องขังอย่างไร

๔) เราควรมีการปรับปรุงแก้ไข พัฒนา หรือปฏิรูปรูปงานด้านสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังต่อไปอย่างไร

๕.๔ นิยามปฏิบัติการ

๕.๔.๑ ผู้ต้องขัง หมายถึงผู้ที่กรมราชทัณฑ์คุมขัง โดยอาจจะ เป็นนักโทษที่อยู่ระหว่างดำเนินคดี หรือ คดีสิ้นสุดแล้ว (นักโทษเด็ดขาด) ไม่รวมผู้ถูกกักกัน และบางครั้งจะเรียกโดยไม่เคร่งครัดตามภาษาที่ประชาชนทั่วไปเข้าใจง่ายว่า “นักโทษ”

๕.๔.๒ การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขัง หมายถึง ระบบและวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังรวมทั้งการให้บริการในด้านต่าง ๆ แก่ผู้ต้องขังที่เคารพหลักการสิทธิมนุษยชน โดยในงานวิจัยนี้จำกัดไว้ตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแนวมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ พ.ศ. ๒๕๔๘ และครอบคลุมการให้สิทธิและประโยชน์และความสะดวกที่กรมราชทัณฑ์ใช้

๕.๔.๓ สิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขัง หมายถึง การมีและการได้รับการปฏิบัติที่ผู้ต้องขังในฐานะมนุษย์ผู้หนึ่ง (แม้จะเคยกระทำผิด) ตามหลักศีลธรรมและค่านิยมอันดีงามของสังคม และหลักปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำที่พึงปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติอันเป็นสากล ซึ่งจะนำไปสู่ “หลักการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขัง” หรือ “หลักมนุษยธรรมสำหรับ

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LI RT

ผู้ต้องขัง” ก็ได้ และ รวมถึง “สิทธิประโยชน์ของผู้ต้องขัง” ซึ่งกรมราชทัณฑ์ ได้ปฏิบัติการดูแลผู้ต้องขัง

๖. วิธีการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงบูรณาการระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยสรุป คือ

๖.๑ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

๖.๑.๑ เป็นการสำรวจความคิดเห็นผู้ต้องขังถึงการปฏิบัติที่ได้รับจากกรมราชทัณฑ์ตั้งแต่การรับตัวผู้ต้องขังและในขณะที่ต้องโทษ โดยใช้แบบสอบถาม โดยใช้หลักการสุ่มตัวอย่างแบบระดับชั้นและตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) ตามทัศนสถานหลักที่จัดแบ่งตามระเบียบทางราชการ คือ ๑) เรือนจำกลาง ๒) เรือนจำพิเศษ ๓) เรือนจำจังหวัด ๔) เรือนจำอำเภอ ๕) ทัศนสถานหญิง ๖) ทัศนสถานวัยหนุ่ม ๗) ทัศนสถานเปิด โดยไม่ครอบคลุมเรือนจำและทัศนสถานที่เป็นการกักขังผู้ต้องหาชั่วคราว หรือ กักขังเพื่อบำบัดยาเสพติด (รายชื่อทัศนสถานตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด ๓๐ แห่ง เป็นดังตารางที่ ๒)

๖.๑.๒ ประชากรที่ศึกษาคือผู้ต้องขังในทัศนสถานต่าง ๆ โดยการสุ่มตัวอย่างยึดหลักการดังนี้ ๑) เก็บข้อมูลทุกภาคทั่วประเทศ ๒) แบ่งทัศนสถานเป็นสามขนาด คือ ขนาดเล็กมีผู้ต้องขังน้อยกว่า ๗๐๐ คน ขนาดกลางมีผู้ต้องขัง ๗๐๐ - ๒,๐๐๐ คน ขนาดใหญ่มีผู้ต้องขังมากกว่า ๒,๐๐๐ คน ๓) สุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนผู้ต้องขังในทัศนสถานขนาดเล็ก : กลาง : ใหญ่ = ๔.๙ : ๔๖.๕ : ๔๘.๖ หรือ ๕ : ๔๕ : ๕๐ โดยอนุโลม ๔) ใช้ตัวอย่างร้อยละ ๑ ของผู้ต้องขังทั้งหมด และปัดตัวเลขให้ลงตัว ทำให้ได้จำนวนตัวอย่างผู้ต้องขัง ๒,๒๓๕ คน จากผู้ต้องขังทั้งหมด ๒๔๓,๗๐๕ คน ๕) จำนวนตัวอย่าง ๒,๒๓๕ คน

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIRT

คำนวณได้ตามขนาดและประเภทเรือนจำ/ทัณฑสถาน โดยใช้ข้อมูลจำนวน ทัณฑสถานและผู้ต้องขัง ณ เดือนกันยายน ๒๕๕๔ (จำนวนตัวอย่างแต่ละ ทัณฑสถานระบุตามตารางที่ ๒)

ตารางที่ ๒ รายชื่อเรือนจำ/ทัณฑสถานที่ทำการศึกษา

ประเภทเรือนจำ/ทัณฑสถาน (Type of Prisons)	ขนาดเล็ก (Small)	ขนาดกลาง (Medium)	ขนาดใหญ่ (Large)	รวม (แห่ง)	รวมแบบสอบถาม (ชุด)
๑. เรือนจำกลาง (Central Prison)	พิจิตร	ลพบุรี, พระนครศรีอยุธยา, นครราชสีมา, เชียงราย*	คลองเปรม*	๖	๕๕๘
๒. เรือนจำพิเศษ (Remand Prison)	ขอนแก่น*	อุบลราชธานี*, ระยอง, นครสวรรค์, นครศรีธรรมราช	มีนบุรี*	๖	๔๕๐
๓. เรือนจำจังหวัด (Provincial Prison)	พังงา	ชัยนาท, ปทุมธานี จันทบุรี*, เลย*	สมุทรสาคร	๖	๖๔๑
๔. เรือนจำอำเภอ (District Prison)	แม่สะเรียง* (จ. แม่ฮ่องสอน)	ภูเขียว* (จ. ชัยภูมิ), หล่มสัก* (จ. เพชรบูรณ์)	ธัญบุรี (จ. ปทุมธานี)	๗	๒๐๑
	หลังสวน* (จ. ชุมพร)	ฝาง (จ. เชียงใหม่), ทอง ผาภูมิ* (จ. กาญจนบุรี)			
๕. ทัณฑสถานหญิง (Women Correctional institution)	-	สงขลา*	ชลบุรี	๒	๑๕๔
๖. ทัณฑสถานวัยหนุ่ม (Correctional institution for Young Offenders)	กำแพงเพชร*	-	คลองหก (จ. ปทุมธานี)	๒	๘๔
๗. ทัณฑสถานเปิด (Open Correctional institution)	เขากลิ้ง* (จ. เพชรบุรี)	-	-	๑	๗
รวม (Total)	๗	๑๗	๖	๓๐	๒,๒๓๕

หมายเหตุ - รายชื่อเรือนจำ/ทัณฑสถาน ๑๕ แห่ง ที่มีเครื่องหมาย* คือสถานที่ไม่ออกจากเก็บข้อมูลจาก ผู้ต้องขังแล้ว ยังได้ทำการจัดสนทนากลุ่มกับเจ้าหน้าที่อีกด้วย

การจัดการเชิงลึกสนับสนุนแผนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LI RT

๖.๒ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ของทัณฑสถานจำนวนครึ่งหนึ่งของทัณฑสถานตัวอย่างที่สำรวจ คือ ๑๕ แห่ง ๑) การสัมภาษณ์อธิบดี - ผู้บริหารสูงสุดของกรมราชทัณฑ์ และ ๒) การศึกษาจากเอกสาร เช่น รายงานของกรมฯ นโยบายของกรมฯ ข้อมูลการร้องเรียนและการจัดการปัญหาสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องโทษจากหน่วยงานต่าง ๆ

๗. ผลการวิจัย

๗.๑ ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับผู้ต้องขัง

๗.๑.๑ เรือนจำและทัณฑสถานที่เก็บข้อมูลมากที่สุด คือ คลองเปรม (๑๗.๒ %) และ รองลงมา คือ มีนบุรี (๑๓.๗ %) เรือนจำที่เก็บข้อมูลน้อยที่สุด คือ เพชรบุรี (๐.๕ %) สำหรับจำนวนแบบสอบถามได้รับคืนทั้งหมด ๒,๒๓๕ ชุด และส่วนใหญ่ใช้ได้ คือ ๒,๒๒๐ ชุด คิดเป็นการสูญเสียแบบสอบถามที่ใช้การไม่ได้จำนวนน้อยมาก คือ ร้อยละ ๐.๖๗

๗.๑.๒ ขนาดเรือนจำที่เก็บข้อมูลมากที่สุด คือ ขนาดกลาง (๔๙.๕ %) และ รองลงมา คือ ขนาดใหญ่ (๔๔.๕๗ %) ขนาดเรือนจำที่เก็บข้อมูลน้อยที่สุด คือ ขนาดเล็ก (๕.๙ %)

๗.๑.๓ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (๗๕.๗ %) และ รองลงมา คือ เพศหญิง (๒๔.๓ %)

๗.๑.๔ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีอายุ ๒๕ - ๒๙ ปี (๒๕.๒ %) รองลงมา คือ ๓๐ - ๓๔ ปี (๒๔.๓ %) และ ๒๐ - ๒๔ ปี ตามลำดับ และผู้ต้องขังในช่วงอายุมากกว่า ๖๐ ปี มีน้อยที่สุด (๑.๐ %)

๗.๑.๕ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (๘๙.๖ %) รองลงมา คือ อิสลาม (๕.๙ %) และ คริสเตียน (๔.๑ %)

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LI RT

๗.๑.๖ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นโสด (๔๗.๗ %) รองลงมา คือ สมรส (๓๒.๔ %) และ หย่า/เลิก/แยกกันอยู่ (๒๐.๐ %)

๗.๑.๗ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีภาระรับผิดชอบต่อบิดาและมารดา (๖๙.๑ %) และรองลงมาไม่มีภาระ (๓๐.๙ %)

๗.๑.๘ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่มีบุตรต้องรับผิดชอบ (๕๔.๔ %) รองลงมา คือ มีบุตรต้องรับผิดชอบ (๔๕.๖ %)

๗.๑.๙ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่มีภาระรับผิดชอบต่อญาติพี่ - น้อง (๖๕.๕ %) รองลงมา คือ มีภาระรับผิดชอบต่อญาติพี่ - น้องบุตร (๓๔.๕ %)

๗.๑.๑๐ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่จบการศึกษา ป.๑ - ป.๖ (๓๖.๗ %) รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๑ - ม.๓) (๓๒.๔ %) มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔ - ม.๖) (๑๙.๐ %) ตามลำดับ และไม่มีผู้จบปริญญาโทหรือสูงกว่า

๗.๑.๑๑ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่กระทำผิดครั้งแรก (๘๐.๕ %) รองลงมา คือ กระทำผิดครั้งที่สอง (๑๓.๒ %) และครั้งที่ ๔ และ ๕ เท่ากัน (๑๑.๔ %)

๗.๑.๑๒ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่รับโทษมาแล้วน้อยกว่า ๓ ปี (๕๙.๖ %) รองลงมา คือ รับโทษมา ๓ - ๖ ปี (๓๐.๔ %) และรับโทษมามากกว่า ๒๑ ปี มีน้อยที่สุด (๐.๕ %)

๗.๑.๑๓ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่กระทำความผิดในเรื่องยาเสพติด (๗๑.๓ %) รองลงมา คือ ลักทรัพย์ (๑๗.๓ %) ชีวิต (๖.๓ %) ร่างกาย (๒.๖ %) และ เพศ (๒.๕ %) ตามลำดับ แสดงว่าคดีเกี่ยวกับชีวิตมีไม่มากนัก

๗.๑.๑๔ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เคยมีอาชีพรับจ้างทั่วไป (๔๐.๒ %) รองลงมา คือ ค้าขาย (๑๔.๕ %) ลูกจ้างจ้างทั่วไป (๑๑.๘ %) ประกอบอาชีพส่วนตัว (๙.๙ %) และ น้อยที่สุด คือ ประกอบอาชีพอื่น ๆ (๐.๕ %) แสดงว่าผู้ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมีโอกาสกระทำความผิดมากที่สุด

๗.๑.๑๕ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีคดีเด็ดขาดแล้ว (๗๒.๒ %) รองลงมา คือ อยู่ระหว่างพิจารณาคดี (๑๖.๕ %) อยู่ระหว่างอุทธรณ์ - ฎีกา (๖.๗ %)

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIIRT

และ ระหว่างสอบสวน (๔.๖ %) ตามลำดับ แสดงว่าคดีระหว่างพิจารณามีมากพอสมควร

๗.๑.๑๖ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นนักโทษชั้นเยี่ยม (๓๕.๕ %) รองลงมา คือ นักโทษชั้นกลาง (๑๙.๑ %) นักโทษชั้นดี (๑๑.๒ %) และ นักโทษชั้นดีมาก (๖.๗ %) และ นักโทษชั้นเลว (๔.๑ %) ตามลำดับ แสดงว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่พยายามประพฤติตนดีจนได้เป็นนักโทษชั้นเยี่ยม

๗.๑.๑๗ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการลดโทษ (๖๓.๖ %) รองลงมา คือ อยู่ระหว่างพิจารณาคดี (๑๙.๕ %) และ เคยได้รับ (๑๖.๙ %)

๗.๑.๑๘ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เคยได้รับการเลื่อนชั้นนักโทษ (๕๕.๔ %) รองลงมา คือ ไม่เคยได้รับ (๒๕.๖ %) และ อยู่ระหว่างพิจารณาคดี (๑๙.๐ %)

๗.๑.๑๙ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการการลดชั้นนักโทษ (๗๗.๐ %) รองลงมา คือ อยู่ระหว่างพิจารณาคดี (๑๙.๓ %) และเคยได้รับ (๓.๗ %) ตามลำดับ

๗.๒ การได้รับการปฏิบัติของผู้ต้องขังจากกรมราชทัณฑ์ตามแนวมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ

ผลการปฏิบัติทุกรายการปรากฏในรายงานวิจัย ซึ่งโดยเฉลี่ยรวมสามารถดำเนินการได้ในระดับเหมาะสมระดับปานกลาง (ก่อนมาทางเหมาะสมระดับมาก โดยค่าเฉลี่ย = ๓.๔๔) และ ผลการประเมินการของผู้ต้องขังที่ได้รับการปฏิบัติจากทางราชการพบว่า** ๑) ปฏิบัติได้ไม่ตัวอย่างยิ่งและจำเป็นต้อง

** เกณฑ์คะแนนมาตรฐานในการปฏิบัติหรือได้รับการปฏิบัติเป็นดังนี้ :
๑ - ๑.๕๐ = ปฏิบัติได้ไม่ตัวอย่างยิ่งและจำเป็นต้องปรับปรุงอย่างยิ่ง, ๑.๕๑ - ๒.๕๐ = ปฏิบัติได้ไม่ดีและจำเป็นต้องปรับปรุง, ๒.๕๑ - ๓.๕๐ = ปฏิบัติได้เหมาะสมในระดับปานกลาง, ๓.๕๑ - ๔.๕๐ = ปฏิบัติได้เหมาะสมในระดับมาก และ ๔.๕๑ - ๕.๐๐ = ปฏิบัติได้เหมาะสมในระดับมากที่สุด

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIRT

ปรับปรุงอย่างยิ่ง จำนวน - รายการ (ไม่มี) ๒) ปฏิบัติได้ไม่ดีและจำเป็นต้องปรับปรุง จำนวน ๓ รายการ ๓) ปฏิบัติได้เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๓๓ รายการ ๔) ปฏิบัติได้เหมาะสมในระดับมาก จำนวน ๒๙ รายการ ๕) ปฏิบัติได้เหมาะสมในระดับมากที่สุด จำนวน - รายการ (ไม่มี)

ในบทความนี้จะนำเสนอเฉพาะการปฏิบัติที่ได้ดี ๑๐ อันดับแรก และการปฏิบัติได้ ๑๐ อันดับท้าย ตามลำดับ คือ ๑๐ อันดับแรก ได้แก่ ๑. การได้รับโอกาสเลื่อนขั้นเมื่อมีคุณสมบัติตามกำหนด (ค่าเฉลี่ย = ๔.๓๑) ๒. การแยกกันอย่างเด็ดขาดระหว่างเขตแดนผู้ต้องขังหญิงกับผู้ต้องขังชาย (ค่าเฉลี่ย = ๔.๒๐) ๓. การมีผู้บัญชาการเรือนจำที่มีคุณวุฒิเหมาะสม มีความสามารถในการบริหารงาน อุทิศเวลาแก่งาน (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๘) ๔. การได้รับการอนุญาตมีกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัวอย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๖) ๕. การได้รับโอกาสให้สามารถติดต่อกับครอบครัวและเพื่อนสนิททั้งทางจดหมายและการเยี่ยมเยียนอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย = ๔.๑๔) ๖. การได้รับโอกาสให้สามารถรับการเยี่ยมจากครอบครัวหรือเพื่อนสนิทอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย = ๔.๑๐) ๗. การได้รับโอกาสปฏิบัติศาสนกิจและประกอบพิธีกรรมอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย = ๔.๐๐) ๘. การไม่ถูกใช้เครื่องพันธนาการต่าง ๆ เช่น กุญแจมือ โซ่ ตรวน และ เครื่องทรมาน (ค่าเฉลี่ย = ๓.๙๙) ๙. การได้รับโอกาสที่จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าส่วนตัวที่สะอาดเรียบร้อย (ค่าเฉลี่ย = ๓.๙๘) ๑๐. การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ต่อท่านมีความแตกต่างกันจากผู้อื่นในทางเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว เพศ และ อื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย = ๓.๙๕) ๑๐ อันดับท้าย ได้แก่ ๑. การได้รับโอกาสลาภกิจเมื่อมีธุระสำคัญ (เช่น พ่อแม่เจ็บป่วย) (ค่าเฉลี่ย = ๒.๑๓) ๒. การมีจิตแพทย์ที่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย = ๒.๒๓) ๓. การมีนักจิตวิทยาที่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย = ๒.๔๑) ๔. การมีนักสังคมสงเคราะห์ที่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย = ๒.๕๓) ๕. การได้อยู่ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่เรือนจำที่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย = ๒.๕๘) ๖. การได้รับโอกาสการเข้าพบผู้ตรวจราชการเรือนจำ โดยไม่มีผู้บัญชาการ

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIIRT

เรือนจำ หรือ เจ้าหน้าที่เรือนจำอยู่ด้วย (ค่าเฉลี่ย = ๒.๕๘) ๗. การมีวันหยุดพักผ่อนสัปดาห์ละ ๑ วัน (ค่าเฉลี่ย = ๒.๘๕) ๘. การได้รับโอกาสซื้อหนังสือเครื่องเขียน และอุปกรณ์ประกอบอาชีพด้วยเงินส่วนตัว (ค่าเฉลี่ย = ๒.๘๗) ๙. การได้รับโอกาสสะสมเงินไว้ใช้ในยามพันทโทษ (ค่าเฉลี่ย = ๒.๙๐) ๑๐. การได้รับการจัดให้มีแพทย์ตรวจโรคและรักษาผู้ป่วยทั้งทางกายและจิตอย่างเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย = ๒.๙๔)

หากนำเอาขนาดเรือนจำมาร่วมสร้างความสัมพันธ์ด้วยก็จะพบข้อมูลถึงความแตกต่างที่ผู้ต้องขังได้รับการปฏิบัติดังต่อไปนี้ (โปรดดูเพิ่มเติมค่าสถิติไคสแควร์ที่แสดงความสัมพันธ์ ณ ระดับนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ ในรายงานวิจัย)

ตารางที่ ๕ เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำ

ตัวแปรต้น (คุณลักษณะเฉพาะของผู้ต้องขัง)	จำนวนรายการที่สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น กับรายการปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำตามขนาดเรือนจำ (จำนวนรายการทั้งหมด ๖๕ รายการ)		
	เรือนจำขนาดเล็ก	เรือนจำขนาดกลาง	เรือนจำขนาดใหญ่
1. เพศ	๕	๒๔	๒๔
2. อายุ	๑๓	๑๗	๓๖
3. ศาสนา	๑๐	๑๓	๒๓
4. สถานภาพการสมรส	๑๔	๑๓	๑๗
5. ภาระความรับผิดชอบที่มีต่อบิดา/มารดา	๕	๓	๑๕
6. ระดับการศึกษา	๒๒	๑๗	๓๖
7. ความบ่อยครั้งของการต้องโทษ	๕	๒	๒๔
8. ระยะเวลาที่รับโทษ	๑๘	๑๗	๒๗
9. ประเภทความผิด	๕	๑๓	๒๕
10. อาชีพก่อนการรับโทษ	๒๕	๒๑	๒๕
11. ลักษณะคดีของผู้ต้องขัง	๑๓	๑๓	๓๔
12. ระดับชั้นของผู้ต้องขัง	๑๑	๑๒	๓๔
รวมทุกรายการ	๑๖๒	๑๖๕	๓๒๔

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LI RT

จากตัวเลขดังกล่าวสรุปได้ว่า

๑) เพศมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังในเรือนจำขนาดเล็กน้อยกว่าในเรือนจำขนาดกลางและขนาดใหญ่ และในเรือนจำทั้งสองขนาดหลังความแตกต่างทางเพศจะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังในจำนวนรายการที่เท่ากัน

๒) อายุมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังในเรือนจำขนาดเล็กน้อยกว่าในเรือนจำขนาดกลางและขนาดใหญ่ และในเรือนจำขนาดกลางขนาดอายุจะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังน้อยกว่าในเรือนจำขนาดใหญ่

๓) ศาสนามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังในเรือนจำขนาดเล็กมากกว่าในเรือนจำขนาดกลางและขนาดใหญ่ และในเรือนจำขนาดกลางศาสนาที่นับถือจะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังน้อยกว่าในเรือนจำขนาดใหญ่

๔) สถานภาพการสมรสมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังในเรือนจำขนาดเล็กมากกว่าในเรือนจำขนาดกลาง แต่น้อยกว่าเรือนจำขนาดใหญ่

๕) ภาวะความรับผิดชอบที่มีต่อบิดาและหรือมารดา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังในเรือนจำขนาดเล็กมากกว่าในเรือนจำขนาดกลาง แต่น้อยกว่าเรือนจำขนาดใหญ่

๖) ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังในเรือนจำขนาดเล็กมากกว่าในเรือนจำขนาดกลาง แต่น้อยกว่าเรือนจำขนาดใหญ่

๗) ความบ่อยครั้งของการต้องโทษมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังในเรือนจำขนาดเล็กมากกว่าในเรือนจำขนาดกลาง แต่น้อยกว่าเรือนจำขนาดใหญ่ (หลายรายการที่เดียว)

การจัดการเชิงลึกอื่น ๆ สำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LI RT

๘) ระยะเวลาที่รับโทษมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังในเรือนจำขนาดเล็กน้อยกว่าในเรือนจำขนาดกลางและขนาดใหญ่ และในเรือนจำขนาดกลางระยะเวลาที่รับโทษจะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังน้อยกว่าในเรือนจำขนาดใหญ่

๙) ประเภทความผิดมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังในเรือนจำขนาดเล็กมากกว่าในเรือนจำขนาดกลางและขนาดใหญ่ และในเรือนจำขนาดกลางประเภทความผิดจะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังน้อยกว่าในเรือนจำขนาดใหญ่

๑๐) อาชีพก่อนการรับโทษมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังในเรือนจำขนาดเล็กมากกว่าในเรือนจำขนาดกลางและขนาดใหญ่ และในเรือนจำขนาดกลางอาชีพก่อนการรับโทษจะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังน้อยกว่าในเรือนจำขนาดใหญ่

๑๑) ลักษณะคดีของผู้ต้องขังมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังในเรือนจำขนาดเล็กในจำนวนรายการที่เท่ากันกับในเรือนจำขนาดกลาง แต่น้อยกว่าในเรือนจำขนาดใหญ่

๑๒) ระดับชั้นของผู้ต้องขังมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังในเรือนจำขนาดเล็กมากกว่าในเรือนจำขนาดกลางและขนาดใหญ่ และในเรือนจำขนาดกลางระดับชั้นของผู้ต้องขังจะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่าง ๆ ต่อผู้ต้องขังน้อยกว่าในเรือนจำขนาดใหญ่

๑๓) ในเรือนจำขนาดเล็กตัวแปรต่าง ๆ จะสัมพันธ์กับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจำนวนน้อยกว่าในเรือนจำขนาดกลาง และ ในเรือนจำขนาดใหญ่ตัวแปรต่าง ๆ จะสัมพันธ์กับการปฏิบัติในรายการต่าง ๆ มากที่สุด ฉะนั้นเราควรคำนึงถึงว่าเรือนจำขนาดต่างกันผู้ต้องขังย่อมได้รับการปฏิบัติอย่างแตกต่างกัน โดยเรือนจำขนาดเล็กโอกาสที่ผู้ต้องขังจะได้รับการปฏิบัติแบบรวม ๆ กันไป โดยไม่จำแนกแยกแยะคุณลักษณะเฉพาะของผู้ต้องขังจะมี

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIART

สูงกว่าในเรือนจำที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากว่าเรือนจำขนาดใหญ่ได้รับการจัดการดูแลที่เป็นระบบกว่าเรือนจำขนาดเล็ก และเป็นที่ ๆ ผู้ต้องขังก่อคดีที่มีความสำคัญ ๆ มากกว่าการจัดระเบียบจึงมีมากกว่า

นอกจากนี้ผู้ต้องขังได้เสนอความต้องการหลายประการที่สะท้อนถึงปัญหาด้านสิทธิที่ไม่พอเพียง ความต้องการส่วนใหญ่เป็นการแจ้งหรือร้องเรียนถึง เรือนจำแออัด^{**} ยารักษาโรคไม่พอ ไม่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจและการลงโทษที่รุนแรง ต้องการให้เจ้าหน้าที่มีความยุติธรรมและไม่ใช้อารมณ์ ร้องขอแพทย์ ทันตแพทย์ จิตแพทย์ และนักจิตวิทยา ร้องให้แก้ปัญหาคาดแคลนน้ำ ร้องขอเจ้าหน้าที่เพิ่มเติม ร้องขอให้ปรับปรุงอาหาร ร้องขอให้ร้านค้าสวัสดิการที่มีสินค้าเพียงพอ ร้องขอการปรับปรุงอาหารและรสชาติ ร้องขอให้ฝึกอาชีพที่ตรงกับตลาด ร้องขอการพุดจาตี ๆ ของเจ้าหน้าที่ ร้องขอทนายเพื่อให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับคดี และกรณียาเสพติดขอให้ได้รับอภัยโทษได้เป็นต้น

หากเราเปรียบเทียบผลวิจัยสำรวจนี้กับผลวิจัยเมื่อเกือบ ๒๐ ปี ก่อน เรื่อง การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเรือนจำในประเทศไทย ของอารีลักษณ์ สินธพพันธ์ ก็จะไม่พบว่าปัญหาการปฏิบัติไม่ได้ของบางรายการยังมีอยู่ปัจจุบันที่ปฏิบัติได้คะแนนน้อยและผู้ต้องขังแสดงถึงความต้องการให้มีการปรับปรุง เช่น เครื่องนุ่งห่มด้านการแพทย์ แต่การลงทัณฑ์นั้นข้อมูลปัจจุบันกลับแสดงความเบาบางลงไป ประเด็นรายการสำคัญที่เน้นย้ำปัญหาในระยะหลัง คือ การขาดแคลนจิตแพทย์ และนักจิตวิทยา การด้อยโอกาสขอลากิจเมื่อมีธุระจำเป็น ความต้องการนักสังคม สงเคราะห์ และการได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่อย่างไม่เพียงพอ เป็นต้น

^{**} แต่เป็นที่น่าแปลกใจว่าผู้ต้องขังประเมินว่าการจัดให้มีที่หลับนอนเฉพาะคนที่สะอาดถูกหลักอนามัยอย่างเพียงพอ ที่ค่าเฉลี่ย ๓.๔๔ ซึ่งแสดงว่ากรมราชทัณฑ์ปฏิบัติรายการนี้ได้เหมาะสมปานกลาง.

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIIRT

๗.๓ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่เรือนจำ ๑๕ แห่ง
ข้อมูลในส่วนนี้เน้นเกี่ยวกับ ๑) สภาพการณ์ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
๒) ปัญหาของการปฏิบัติงาน และ ๓) ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ต่อการ
ปรับปรุงงาน ประมวลได้ดังนี้

๗.๓.๑ สภาพการณ์ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น

๑) เรือนจำหลายแห่งพยายามดำเนินการตามนโยบาย
กรมราชทัณฑ์ และมีสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน เช่น ต้องช่วยตนเองอย่างมาก
ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณและกำลังคน ๒) หลายแห่งใช้หลักความเมตตา
ในการดูแลผู้ต้องขัง และพ่อกบครองลูก หรือ ความรู้สึกแบบเครือญาติ ๓) การ
ลงโทษบางแห่งเน้นในด้านการใช้ระเบียบ เช่น ลดชั้น ตัดวันลดวันต้องโทษ การ
ให้กึ่ง คลาน แต่ไม่ลงโทษทารุณ ๔) บางแห่งใช้ระบบให้ผู้ต้องขังดูแลกันเอง
และผู้ต้องขังตั้งชุมชนกันเองและปกครองกันเป็นทอด ๆ แต่บางแห่งไม่ใช้วิธี
ให้นักโทษดูแลกันเองเพราะเกิดกลุ่มข่าใหญ่ทำให้เกิดการละเมิดกันเอง ๕) การ
ตั้งผู้ช่วยจากนักโทษจำนวน ๕ % ของนักโทษทั้งหมด ทำให้ช่วยเหลือผู้คุม
ได้มาก

๗.๓.๒ ปัญหาของการปฏิบัติงาน เช่น

๑) ปัญหาเรื่องงบประมาณไม่เพียงพอ ๒) ผู้ต้องขังมี
จำนวนมากเกินกว่ากรอบรองรับปกติของทัณฑสถานและทำให้ต้องนำผู้ต้องขัง
ต่างคดีมาปะปนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดียาเสพติดต้องไปปนกับผู้กระทำความผิด
คดีอื่น ๆ ๓) เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต้องดูแลผู้ต้องขังมากกว่าอัตราที่พึงรับได้เช่น
บางแห่งต้องดูแลในจำนวนสูงกว่าปกติอีก ๑ เท่า หลายแห่งอัตราเจ้าหน้าที่
๑ คน : ผู้ต้องขัง มากกว่า ๑ : ๑๐๐ และเจ้าหน้าที่ต้องทำงานหลายหน้าที่ และ
ลาหยุดได้ยาก ๔) ปัญหาขาดแคลนยา (มีแห่งหนึ่งระบุงบประมาณค่ายาเพียง
๕ บาท/คน/ปี) ๕) ผู้ต้องขังเป็นโรคผิวหนังกันส่วนใหญ่ รองลงมาเป็นโรคทาง
เดินหายใจ

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIRT

๗.๓.๓ ข้อเสนอแนะและความต้องการของเจ้าหน้าที่ต่อการปรับปรุงงาน เช่น

๑) ต้องการให้ผู้บริหารทางกรมมาเยี่ยมบ้างเพื่อดูถึงสภาพที่เป็นอยู่จริงของผู้ต้องขัง ๒) เพิ่มเจ้าหน้าที่ให้ได้สัดส่วนกับผู้ต้องขังตามมาตรฐานของสหประชาชาติ และหาทางทำให้มีผู้ต้องขังเข้าเรือนจำน้อยลง ๓) ต้องการให้เห็นใจเจ้าหน้าที่ที่ต้องดูแลผู้ต้องขังจำนวนมาก ๆ ทำให้เกิดความเครียดในการทำงาน ๔) เรือนนอนแออัดไม่สามารถทำตามสิทธิมนุษยชนได้ ๕) เรือนจำขาดแคลนหมอ ต้องการแพทย์ หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ โดยเฉพาะหน่วยทันตกรรม ปัญหาต่าง ๆ หลายประการทั้งผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่สะท้อนออกมาตรงกัน เช่น การไม่เพียงพอของเจ้าหน้าที่ เรือนนอนแออัด (ข้อมูลเชิงคุณภาพ) การขาดแคลนยาและแพทย์ เป็นต้น

อนึ่งสำหรับปัญหาของผู้ต้องขังหญิงซึ่งนักต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีหลายคนคงต้องการทราบนั้น พบว่าปัญหาที่พิเศษออกไปกว่าผู้ต้องขังชายที่ถูกยกมาเป็นประเด็นสำคัญกว่าเรื่องอื่น ๆ คือ การขาดแคลนเรือนนอนสำหรับเด็ก การมีโอกาสออกกำลังกายน้อยกว่าผู้ต้องขังชาย และการขาดแคลนผ้าอนามัยก็ยังมีให้ทราบว่ายังเป็นปัญหาหนึ่งด้วย และในส่วนเจ้าหน้าที่เองในทัศนสถานหญิงก็ขาดแคลนความรู้ทางช่างทำให้การแก้ปัญหาด้านการปรับปรุงหรือก่อสร้างอาคารสถานที่ทำได้ไม่ดี เป็นต้น

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LI RT

๗.๔ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อธิบดีกรมราชทัณฑ์ต่อนโยบายของกรมราชทัณฑ์กับการจัดการผู้ต้องขังในเชิงสิทธิมนุษยชนในปัจจุบันและแนวโน้มและปัญหาสำคัญ ๆ^{๓๓}

๗.๔.๑ นโยบาย

๑) ในระยะหลัง ๆ กรมราชทัณฑ์ได้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติจากแนวการแก้แค้นทดแทนมาเน้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง การแก้ปัญหาที่นอนแอด อาหาร สถานพยาบาล สุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม การออกกำลังกาย และการเรียนและการฝึกอาชีพ ๒) จุดเน้นในปัจจุบันของงานราชทัณฑ์ คือ ๔ C (CARE คือ การดูแล, CORRECTION คือ การปรับแก้ให้ถูกต้อง, CONTROL คือ การควบคุม, COMMUNITY คือ การให้ชุมชนมีส่วนร่วม) ๓) รัฐบาลได้มอบนโยบายต่อกรมฯ ให้เปลี่ยนผู้ต้องขังที่เป็นภาระมาเป็นพลัง ๔) การจัดตั้งสภาการราชทัณฑ์และทำให้กรมฯ เปิดมากขึ้นเพื่อดึงพลังจากฝ่ายต่าง ๆ มาร่วมมือกัน ๕) แนวโน้มในอนาคตของกรมฯ จะดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงยุติธรรม โดยเน้นในเรื่องต่อไปนี้ ๕.๑) ทำให้องค์กรโปร่งใส ๕.๒) เน้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นคนดี ๕.๓) ความทันสมัยและนวัตกรรม ๕.๔) สวัสดิการเจ้าหน้าที่ และ ๕.๕) การปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมต่อผู้ต้องขัง ๖) กรมฯ มีนโยบายสอดแทรกสาระสิทธิมนุษยชนในหลักสูตรการฝึกอบรมข้าราชการต่าง ๆ มากขึ้นและด้วยการใช้วิทยากรที่หลากหลายแหล่งมากขึ้น

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายันท์ จิตสว่าง วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๗ และโปรดดูเพิ่มเติมในบทความ “นายันท์ จิตสว่าง ประกาศล้างคุก ปรับวัฒนธรรมองค์กรใหม่ ปลาทองในอ่างแก้ว” ในวารสารราชทัณฑ์ ปีที่ ๕๑ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๖ หน้า ๔๘ - ๕๑.

๗.๔.๒ ปัญหาสำคัญของกรมราชทัณฑ์ในมุมมองของผู้บริหาร

๑) อัตรากำลังไม่เพียงพอ อันเป็นปัญหาหนักอกของกรมฯ ที่ทำให้การดูแลผู้ต้องขังไม่ทั่วถึงกรมฯ ต้องแก้ไขปัญหาโดยหลาย ๆ ทาง อาทิ การมุ่งให้ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลผู้ต้องขังมากขึ้น ล่าสุดคือการที่จะให้ผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษไปอยู่บ้านในวันธรรมดา และ กลับเข้าเรือนจำในวันเสาร์ - อาทิตย์ เป็นต้น ๒) งบประมาณมีจำกัด ย่อมมีผลกระทบต่อค่าบริการในสิ่งที่จำเป็นต่อผู้ต้องขัง เช่น อาหารคงยังมีปัญหาด้านคุณภาพ ๓) การดูแลผู้ต้องขังในแนวการเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชนมีแรงต้านอยู่บ้าง ๔) การขาดแคลนนักสังคมสงเคราะห์ในเรือนจำต่าง ๆ ซึ่งเป็นบุคคลที่ทำงานในแนวร่วมสิทธิมนุษยชนได้อย่างดีจนกรมฯ ต้องแก้ปัญหาโดยนำผู้จบปริญญาตรีสายสังคมศาสตร์อื่น ๆ มาฝึกเป็นนักสังคมสงเคราะห์ผู้ช่วยไปก่อน ๕) การดูแลผู้ต้องขังตามแนวการเคารพหลักการสิทธิมนุษยชนยังคงเพิ่งเริ่มต้นและน่าจะไปได้ดี

๘. สรุปผลวิจัยและอภิปรายผล

๘.๑ ในการศึกษาถึงการจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนต่อผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ในครั้งนี้ปรากฏผลโดยภาพรวมทั้งจากการพิจารณาข้อมูลจากผู้ต้องขังประเมินถึงการได้รับการปฏิบัติและข้อมูลเชิงคุณภาพว่ากรมฯ ได้ใช้แนวทางการมุ่งสร้างสรรค์ประโยชน์ในอนาคตของผู้ต้องขังมากกว่าการแก้แค้นทดแทน

๘.๒ ผู้ต้องขังได้รับการปฏิบัติในแนวทางแก้แค้นมีน้อย แต่ก็มีกรรกร้องเรียนจากผู้ต้องขังไปยังหน่วยงานอื่น ๆ เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ การประเมินการปฏิบัติจากผู้ต้องขังพบว่าคะแนนที่ได้อยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางที่คะแนนเฉลี่ย ๓.๔๔ และมุมมองในปัญหาและการเรียกร้องต้องการแก้ไขหลายประการสอดคล้องกันทั้งมุมมองของผู้ต้องขังและของ

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIIRT

เจ้าพนักงานกรมราชทัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง

๘.๓ กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ไปในทางยอมรับหลักการสิทธิมนุษยชนทั้งต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และการฝึกอบรมพัฒนาข้าราชการในเนื้อหาสิทธิมนุษยชนมากขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาในทางปฏิบัติในหลายรายการมาตรฐานที่ยังไม่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพความเป็นอยู่พื้นฐานดังที่ผู้ต้องขังได้ประเมินและร้องขอให้ปรับปรุง แต่ปัญหาอุปสรรคสำคัญของกรมฯ คือ การขาดแคลนด้านงบประมาณ อุปกรณ์ และเครื่องมือ และกำลังคน อันเป็นปัญหาเก่าที่สะสมมายาวนาน สำหรับทัศนคติของเจ้าพนักงานของกรมฯ ในเรื่องสิทธิต่าง ๆ ของผู้ต้องขังนั้น ยังมีความระมัดระวังสูงเพื่อความสำเร็จในการควบคุม เจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งยังไม่แน่ใจในหลักสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังว่าจะเหมาะสมหรือไม่เพียงใดเนื่องจากเกรงว่าจะทำให้เกิดการปกครองยาก ในขณะที่ผู้ต้องขังจะตื่นตัวในการได้รับสิทธิและการปฏิบัติที่ยึดหลักมนุษยธรรมมากกว่า

แม้ว่าผลการวิจัยเชิงปริมาณออกมาค่อนข้างไปในทางที่น่ายินดีพอประมาณ แต่ก็พึงยอมรับว่าเป็นข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างที่มีได้ทำการเก็บครบเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่ง บางแห่งที่มีได้เก็บข้อมูลอาจจะมีสถานการณ์ที่ดีหรือไม่ก็ได้ดังที่ยังปรากฏการประท้วงของผู้ต้องขังในบางแห่งและการร้องเรียนถึงการไม่ได้รับการปฏิบัติอันควรจากกรมราชทัณฑ์อยู่พอสมควร

๙. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจะเป็นการตอบคำถามข้อที่สี่ ผู้วิจัยขอเสนอต่อไปนี้

๙.๑ การแก้ปัญหาสภาพเรือนจำแออัดนั้นผู้เสนอไว้ในหลายด้าน และหลายประการสมควรนำมาพิจารณา เช่น ๑) การเร่งรัดดำเนินคดีแก่ผู้ต้องขัง

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIRT

ที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถาน ๒) การรอกการลงอาญาด้วยการคุมประพฤติ ๓) การพักการลงโทษ ๔) การลดวันต้องโทษจำคุก ๕) การนำนักโทษเด็ดขาดออกทำงานสาธารณะนอกเรือนจำและทัณฑสถาน ๖) การขยายและปรับปรุงกิจการทัณฑสถานเปิดหรือเรือนจำเปิด

๕.๒ จุดอ่อนของการจัดการดูแลผู้ต้องขัง อาทิ รายการท้าย ๆ ที่ได้คะแนนประเมินเฉลี่ยน้อย ๆ และข้อต้องการของผู้ต้องขัง (มิได้นำเสนอในบทความนี้) สมควรให้ความจริงจัง เช่น สภาพความเป็นอยู่ สุขภาพอนามัย และการแพทย์ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐาน และการเติมเต็มสิทธิทางสังคมขั้นพื้นฐาน เช่น เสรีภาพในทางที่ไม่เสี่ยงต่อการเป็นภัยต่อสังคม โอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารมากขึ้น และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบสังคม

๕.๓ กรมราชทัณฑ์ควรดำเนินการพัฒนาเครื่องชี้วัดการปฏิบัติหรือจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนต่อผู้ต้องขัง โดยจัดทำจากข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกับข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้องของสหประชาชาติ (แม้ว่าจะนำมาใช้โดยสมัครใจ) กับ ค่านิยมทางศาสนา ค่านิยมอันดีงามของสังคมไทย และ สาระจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และในที่สุดควรจะพัฒนาไปสู่ “มาตรฐานสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังไทย” และหากเป็นไปได้ควรมีการวิจัยประเมินการปฏิบัติตามแนวสิทธิมนุษยชนในทุกเรือนจำหรือทัณฑสถานปีละ ๑ ครั้ง

๕.๔ การตั้งสภาพัฒนาราชทัณฑ์ หรือ สภาการราชทัณฑ์ได้มีการนำเสนอกันไว้แล้ว^{๑๕} ที่มีโครงสร้างลงไปถึงระดับจังหวัดและท้องถิ่น เพื่อเสนอแนะด้านนโยบาย การสนับสนุนการพัฒนาผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ และ

^{๑๕} ดู วรเดช จันทรศร และ คณะ, ประสิทธิภาพยุทธศาสตร์กรมราชทัณฑ์, งานวิจัยของสถาบันดำรงราชานุภาพ เสนอกรมราชทัณฑ์, ๒๕๔๑ หน้า ๗๔.

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LI RT

การรณรงค์หาทรัพยากรช่วยพัฒนางานราชทัณฑ์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประกอบด้วย ๑) ผู้ทรงคุณวุฒิในงานกระบวนการยุติธรรม ๒) ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชน องค์กรการเอกชนสาธารณะประโยชน์ (เช่น สภาสังคมสงเคราะห์ สภานายจ้าง สภาลูกจ้าง) ๓) ผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้แทนสื่อสารมวลชน ๔) ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรการระหว่างประเทศด้านการพัฒนาและสิทธิมนุษยชน ๕) ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคประชาชน อย่างไรก็ตามองค์ประกอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ควรปรับเปลี่ยนบ้าง เช่น การมีผู้แทนจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทย กรณีองค์กรการเอกชนสาธารณะประโยชน์ควรหมายรวมถึงองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน และ สถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม และ งานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ด้วย

๙.๕ เจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ก็สมควรได้รับการดูแลในเรื่องสวัสดิภาพและสวัสดิการในการทำงานเพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจสูงในการทำงานที่เคร่งเครียดกับการควบคุมผู้ต้องขังและเสียงอันตรายจากผู้ต้องขังที่อาจเกิดขึ้นได้ ในขณะที่เดียวกันนักสังคมสงเคราะห์ก็ควรได้รับอัตราค่าจ้างอย่างเต็มที่เพื่อจะช่วยเหลือทั้งผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่กันเองแต่ก็ควรทำงานในเชิงรุกและได้รับการฝึกฝนให้มีความสามารถหลายด้านมากขึ้น

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIRT

๙.๖ เรือนจำเป็นปลายทางของกระบวนการยุติธรรม การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทั้งในระบบหลักและทางเลือกต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญที่หลายท่านพูดกันมาตลอด หากกระบวนการยุติธรรมได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมแก่ความยุติธรรมอย่างทั่วหน้าอยู่เสมอ คนที่กระทำผิดก็ย่อมถูกพิสูจน์ว่าเป็นผู้ผิดจริงและต้องโทษ แต่ย่อมถูกจัดการแก้ไขให้กลับตัวดีสู่สังคม

๙.๗ การเติมเต็มสิทธิทางการเมืองของผู้ต้องขังสมควรมีขึ้นด้วย เช่น สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

๙.๘ โอกาสที่กรมราชทัณฑ์ย้ายสังกัดจากกระทรวงมหาดไทยมาเป็นกระทรวงยุติธรรม (ดังที่เคยเกิดขึ้นสมัยรัชกาลที่ ๖) เป็นเครื่องชี้ว่าในอนาคตงานของราชทัณฑ์จะเป็นไปในทิศทางการควบคุมผู้ต้องขังที่มีความรุนแรงน้อยลงและสนใจสิทธิมนุษยชนมากขึ้น เราจึงควรใช้โอกาสนี้สร้างรากฐานใหม่ ๆ รวมทั้งส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางการคิดใหม่ ๆ ของเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ

๙.๙ ปรับปรุงการดูแลผู้ต้องขังซึ่งบางประการกรมราชทัณฑ์ได้พิจารณาดำเนินการอยู่แล้ว เช่น^{๑๑} ๑) ควรให้ผู้ต้องโทษที่สูงอายุมาก ๆ เช่น อายุ ๘๐ ปี ขึ้นไปได้ออกจากสถานคุมขังแล้วดูแลโดยวิธีคุมประพฤติแบบอื่นเพื่อลดความแออัดของผู้ต้องโทษ ๒) การหาทางแก้ปัญหาบุตรผู้ต้องขัง เช่น จัดบ้านหรือโรงเรียนสำหรับบุตรผู้ต้องขังจัดแดนสำหรับแม่และลูกได้อยู่ด้วยกัน

^{๑๑} อ้างจากโชคชัย สุทธาเวศ, รายงานสรุปประเด็นหารือ เรื่อง โครงการวิจัย “การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องโทษของกรมราชทัณฑ์” และข้อเสนอแนะการจัดการผู้ต้องโทษ วันที่ ๑๙ ตุลาคม เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องทำงาน ดร. สุทิน นพเกตุ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติโดยมีผู้ประชุมหารือคือ ๑. คุณหญิงจันทน์ สันตะบุตร กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒. ดร.สุทิน นพเกตุ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๓. นายนที จิตสว่าง รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ๔. ดร.โชคชัย สุทธาเวศ เลขานุการ อนุกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษา.

หรือพิจารณาด้วยอย่างกฎหมายประเทศเวียดนามและประเทศอื่น ๆ ที่อนุญาตให้แม่ที่กระทำผิดแต่มีครรภ์ได้คลอดบุตรและเลี้ยงดูเป็นเวลา ๒ ปีแล้ว จึงจะส่งไปรับโทษได้ และ ๓) การให้ออกชนมาทำงานบางส่วนของกรมราชทัณฑ์ เช่น งานยาม งานขายของ หรือให้ออกชนเข้าทำเรือนจำแทนรัฐบาล หรือ ดึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมดูแลผู้ต้องขัง เช่น การฝึกอาชีพ การคุมประพฤติ

สุดท้าย - ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า “ผู้ต้องขังย่อมมิใช่เลวทุกอย่างทุกอย่างในชีวิตของเขา แม้ว่าเขาเคยทำผิดในเรื่องใดและขนาดใดก็ตามแต่ในอนาคตเมื่อจิตใจถูกขัดเกลาและสติและอารมณ์ถูกควบคุมได้ดีขึ้น เขาก็น่าจะเป็นคนที่สังคมต้องการหรือเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและสังคมมากกว่าที่แล้วมา และย่อมจะสามารถช่วยระงับยับยั้งมิให้มีผู้เดินทางเข้าสู่เรือนจำเพิ่มขึ้น ๆ จากประสบการณ์จริงของเขา - นี่คือการไม่ฝืนอันทำทายนักสิทธิมนุษยชนและคนราชทัณฑ์ที่เดินในแนวทางอันตรงกันข้ามกับแนวทางแก้แค้นในการลงโทษ”

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIART

บรรณานุกรม

หนังสือและรายงานวิจัย

กรมราชทัณฑ์. ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติที่ได้มีมติรับรองให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๘.

ธนวรรณ อุดมมีชัย, ๒๕๕๖, ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดและพฤติกรรม การเผชิญความเครียดของผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาเรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

ประเสริฐ เมฆมณี, มปป., หลักการการบริหารและพัฒนาเรือนจำ, สนับสนุนการพิมพ์โดยกรมราชทัณฑ์.

มานิต ศรีพิบูลพาทย, ๒๕๕๓, ความคิดเห็นของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่วนพัฒนาผู้ต้องขังเรือนจำกลางบางขวาง. วิทยานิพนธ์ คณะพัฒนาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ยุทธนา เจ้าคูรี, ๒๕๓๙, การพิทักษ์สิทธิจำเลยในคดีอาญา: ศึกษาเฉพาะกรณีการรับรู้สิทธิของจำเลย, วิทยานิพนธ์ สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วรเดช จันทรศร และ คณะ, ๒๕๕๑, ประสิทธิภาพยุทธศาสตร์กรมราชทัณฑ์, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อสถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย.

สมบูรณ์ ประสบเนตร, ๒๕๓๙, คู่มือการบริหารงานเรือนจำ, กรมราชทัณฑ์ (เอกสารใช้ภายในกรมราชทัณฑ์).

สุดสงวน สุธีสร, ๒๕๕๔, ฮีโร่ในใจของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม, งานวิจัย ภาควิชาอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สายพิน ศุพุทธมงคล, ๒๕๕๓, กุ๊กกับคน อำนาจและการต่อต้านขั้วขึ้น, หนังสือพิมพ์จากวิทยานิพนธ์ คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIIRT

- สุชีลา ตันชัยนันท์, ๒๕๔๖, เปิดบันทึกนักโทษหญิง ๖ ตุลาคม, จัดพิมพ์
โดยคณะกรรมการรับข้อมูลและสืบพยานเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙
กรุงเทพมหานคร : หจก. ภาพปัญญา.
- สุรัชย์ แซ่ด่าน, ๒๕๔๖, ผ่าคุก. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพิมพ์เส้นทาง.
สวัสดิ์ ส่งสัมพันธ์, ม.ป.พ., คู่มือของเจ้าพนักงานเรือนจำในการปฏิบัติต่อ
ผู้ต้องขัง. จัดพิมพ์โดยคณะกรรมการสวัสดิการกรมราชทัณฑ์.
- อารีลักษณ์ สินธพพันธ์, ๒๕๓๒, การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ
ของสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเรือนจำใน
ประเทศไทย, วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- อรสม สุทธิสาคร, ๒๕๔๐, คุก : ชีวิตในพันธนาการ, กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์สารคดี.
- อรสม สุทธิสาคร, ๒๕๔๖, นักโทษประหารหญิง, กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์สารคดี.
- Monk, Richard C., 1996, (4th Edition) **Taking Sides. Clashing Views
on Controversial Issues in Crime and Criminology**, Guilford,
Connecticut : Dushkin Publishing Group/Brown & Bench
mark Publishers.

บทความและเอกสาร

- กุลพล พลวัน, “สิทธิมนุษยชนของผู้ถูกคุมขัง”, ใน [http://www.geocities.com/
thaihumanright/kunlapol](http://www.geocities.com/thaihumanright/kunlapol).
- โชคชัย สุทธาเวศ, รายงานสรุปประเด็นหารือ เรื่อง โครงการวิจัย “การจัดการ
เชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องโทษของกรมราชทัณฑ์ และข้อเสนอแนะ
การจัดการผู้ต้องโทษ”, วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๔ เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIRT

ณ ห้องทำงาน ดร.สุทิน นพเกตุ โดยมีผู้ประชุมหารือคือ

๑. คุณหญิง จัทนี สันตะบุตร กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒. ดร.สุทิน นพเกตุ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓. นายนที จิตสว่าง รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์
๔. ดร.โชคชัย สุทธาเวช เลขาธิการกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ดร.สุทิน นพเกตุ).

ไม่ปรากฏชื่อผู้เขียน, “นายนที จิตสว่าง ประกาศล้างคุกปรับวัฒนธรรมองค์กรใหม่ ปลายทงในอ่างแก้ว”, วารสารราชทัณฑ์, ปีที่ ๕๑ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๖ หน้า ๔๘-๕๑.

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ศูนย์รับเรื่องร้องเรียน, สถิติแสดงจำนวนนักโทษ, ผู้ต้องหา, ผู้ต้องขังร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน (ข้อมูลระหว่างวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๕ - ๒๓ มกราคม ๒๕๕๗).

Draft Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners in Asia and the Pacific Conference Report, Seventh Asian and Pacific Conference of Correctional Administration. (อ้างใน ฮารี ลักษณะ สิ้นชีพพันธ์ ๒๕๓๒)

สัมภาษณ์

นายนที จิตสว่าง อธิบดีกรมราชทัณฑ์, วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๗.

Websites

<http://www.geocities.com/thaihumanright>. (สืบค้นระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗)

การจัดการเชิงสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

LIIRT

การเยียวยาความเสียหาย : หน้าที่หรือความสงสาร : (Duty or Pity)

ดร.วิรัช จีระแพทย์*

ทุกวันนี้ เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้น หากมีผู้ได้รับบาดเจ็บหรือตาย ไม่ว่าจะความผิดเกิดจากคู่กรณีฝ่ายใด คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย มักจะถูกดำเนินคดี สิ่งก็ตามมาก็คือ การเรียกร้องค่าเสียหาย การเจรจาต่อรอง และเกือบทุกครั้ง หากมีการเจรจาต่อรองกันได้ ก็จะมีบันทึกข้อตกลงว่า การให้เงินดังกล่าวเป็นการให้เพื่อมนุษยธรรม หรือความสงสาร มิใช่เพื่อความรับผิดชอบหรือหน้าที่ และคู่กรณีก็จะดำเนินการให้มีการนำบันทึกข้อตกลงดังกล่าว แสดงต่อศาล เพื่อเป็นเหตุลดหย่อนบรรเทาโทษ ปัญหาน่าสงสัย คือ การเยียวยาความเสียหายเช่นนี้ เป็นเรื่องหน้าที่หรือความสงสาร หรือเกิดกรณีทำร้ายร่างกาย หรือกรณีข่มขืนโทรมหญิง โดยผู้ได้รับความเสียหายไม่รู้ว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ใด รวมทั้ง กรณีที่ประชาชนเดินตกท่อ หรือสะดุดทางเดินเท้าที่ปูไม่เรียบ ขรุขระ

* น.บ. (จุฬา) เกียรตินิยม, น.บ.ท., น.ม. (จุฬา), น.ด. (Doctor of Laws มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) นักปกครองระดับสูง กรมการปกครอง รุ่นที่ ๒๒, วปอ. ๓๕๕, ปปร. ๑ สถาบันพระปกเกล้า กรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขานิติศาสตร์, อธิบดีอัยการฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย สำนักงานอัยการสูงสุด.

LI RT

Legislative Institutional Repository of Thailand

และผู้ได้รับความเสียหาย รวมทั้ง คนส่วนใหญ่ จะเห็นว่า เป็นเรื่องของบาปเคราะห์ ความโชคร้าย หรือปล่อยให้เหตุร้ายเกิดขึ้นกับตนเอง แล้วผ่านไป โดยถือว่าเป็นเรื่องการฟาดเคราะห์ ปัญหาน่าสงสัยเช่นกัน คือ ความเสียหายที่เกิดกับ ผู้ได้รับความเสียหาย จะเรียกร้องให้ผู้ได้รับผิดชอบ และจะมีการให้หลักประกันความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายแก่ประชาชนอย่างไร อีกทั้ง จะเยียวยา ความเสียหายได้อย่างไร และมีการเรียกร้องให้เยียวยาความเสียหาย เช่นนี้ เป็น เรื่องหน้าที่หรือความสงสารเช่นเดียวกัน

ในสังคมอุดมคติ หลักการของความยุติธรรม และความเท่าเทียมกัน ตามนโยบายสังคมจะแทรกซึมถึงโครงสร้างของสังคม (societal structure) องค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ (institutional functions) และความสัมพันธ์ของมนุษย์ (human relationships) การจัดสรรความยุติธรรม และความเท่าเทียมกันในสังคม จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากร (resources) ความมั่งคั่ง (wealth) อำนาจ (power) ความรู้ (knowledge) และการให้บริการ (human services) และ หลักการของความยุติธรรมจะมีแนวคิดที่มาแตกต่างกัน ซึ่งเป็นเหตุผลหลักในการยอมรับ หรือปฏิเสธลัทธิทุนนิยม (capitalism) หรือลัทธิสังคมนิยม (socialism) การปฏิรูปสังคม (social reform) และรัฐสวัสดิการ (welfare state) *

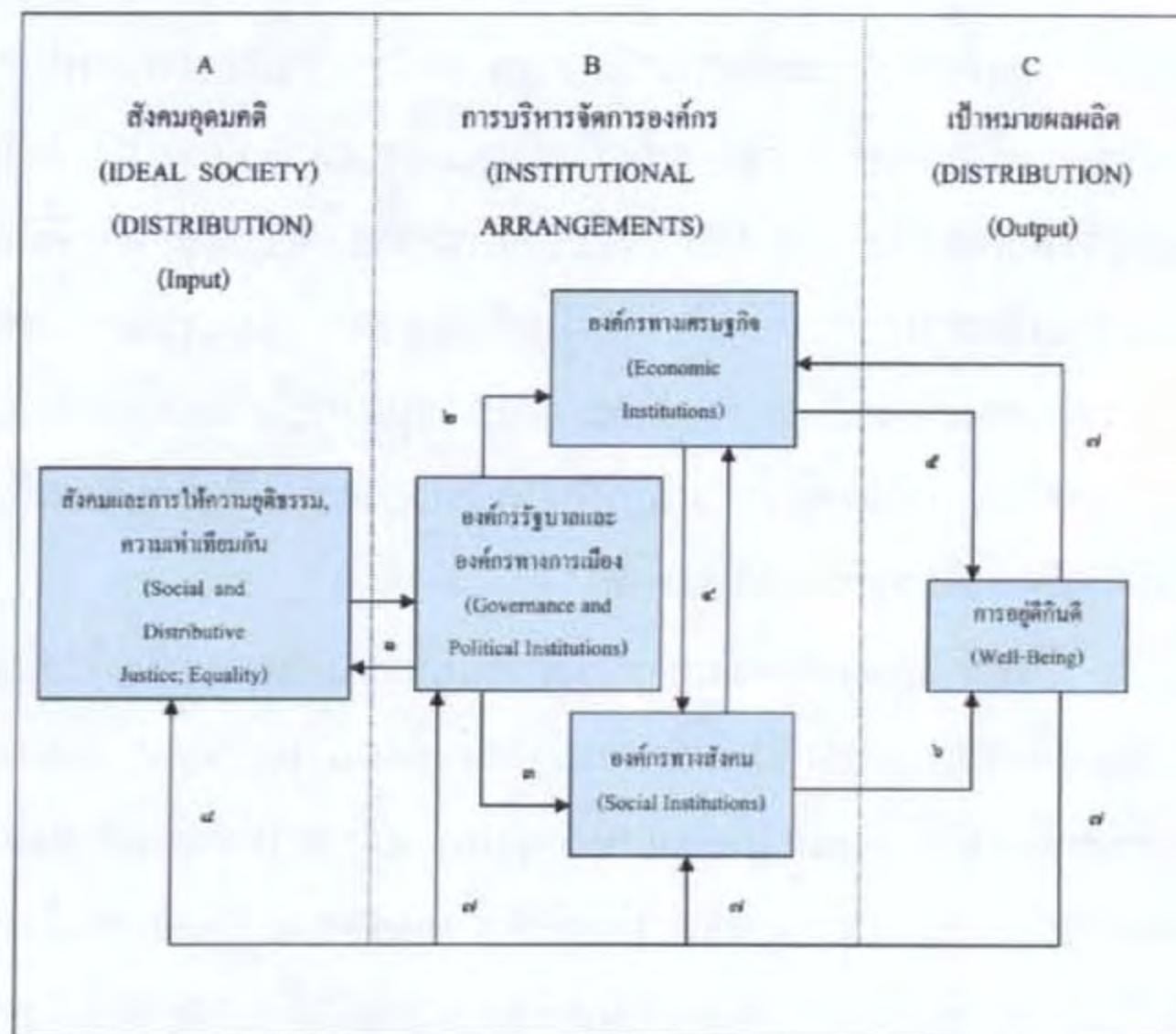

* Demetrius Iatridis, Social Policy , Institutional Context of Social Development and Human Services, (The United States of American : Boston college). p. 61.

“การเยียวยาความเสียหาย : หน้าที่หรือความสงสาร : (Duty or Pity)”

LIIRT

ความยุติธรรมตามนโยบายสังคม
(Justice in the context of social policy)^๒

^๒ Ibid , p. ๖๒.

อธิบายแผนผัง

หมายเลข ๑ ในสังคมอุดมคติ (A) การให้ความยุติธรรมและความเท่าเทียมกัน ต้องมาจากการบริหารจัดการองค์กร (B) โดยองค์กรรัฐบาล และองค์กรทางการเมือง

หมายเลข ๒ องค์กรรัฐบาล และองค์กรทางการเมืองจะต้องได้รับการสนับสนุน จากองค์กรทางเศรษฐกิจ (๔) และองค์กรทางสังคม (๓)

หมายเลข ๓ องค์กรทางสังคม (๓)

หมายเลข ๔ องค์กรทางเศรษฐกิจ ต้องมีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับ องค์กรทางสังคม

หมายเลข ๕ เมื่อเศรษฐกิจดี สังคมสงบสุข ก็ทำให้ประชาชน อยู่ดีกินดี

หมายเลข ๖ เมื่อประชาชนอยู่ดีกินดี ก็ถือเป็นการจัดสรรความยุติธรรม ซึ่งเป็นเป้าหมายผลผลิต (C)

LIIRT

เมื่อพิจารณาจากวงจรความยุติธรรมตามนโยบายสังคม (Justice in the context of Social Policy) จะเห็นได้ว่า สังคมอุดมคติ (Ideal Society) การให้ความยุติธรรมและความเท่าเทียมกัน (Social and Distributive Justice, Equality) จะเกิดขึ้นได้ ต้องมีตัวจักรฟันเฟืองที่เกี่ยวข้องด้วย คือ องค์กรรัฐบาล (Governance Institutional) ที่มีส่วนในการบริหารจัดการองค์กร (Institutional Arrangements) ซึ่งกรณีเช่นนี้ การให้ความยุติธรรมแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่าย จะมีลักษณะเป็นไตรภาคี (Tripartite) โดยรัฐหรือองค์กรรัฐบาล ต้องเป็นคู่กรณีฝ่ายที่สาม เพื่อให้ความยุติธรรมอันเป็นเป้าหมายผลผลิต (Distribution) เกิดขึ้นตามนโยบายสังคม

แนวคิดที่ว่า ความยุติธรรมคืออะไร เหตุใดรัฐหรือองค์กรรัฐบาล ต้องเป็นคู่กรณี ฝ่ายที่สาม จะได้กล่าวต่อไป

ความยุติธรรมคืออะไร

จากการที่เราพบเห็น แนวความคิดของความยุติธรรม (justice) และความไม่ยุติธรรม (injustice) มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานในทฤษฎีกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เกี่ยวข้องกับทฤษฎีความยุติธรรมของ Aristotle (Aristotle's Theory of Justice)^๓ และได้เห็นถึงความสำคัญของกฎหมายที่

หมายเลข ๗ เมื่อประชาชนอยู่ดีกินดี ก็จะกลับมาสนับสนุนทุกภาคส่วน
ทุกองค์กร ให้นักแน่น มั่นคง เข้มแข็ง

หมายเลข ๘ เมื่อทุกภาคส่วน ทุกองค์กรหนักแน่น มั่นคง เข้มแข็ง ก็จะทำ
ให้เกิดความยุติธรรม และความเท่าเทียมกันในสังคม ทำให้
สังคมที่เป็นอยู่ เป็นสังคมอุดมคติได้

^๓ Ian Mcleod , Theories of Justice in Legal Theory , Great Britain : Palgrave Macmillan Law Masters , 2005, p. 163.

“การเยียวยาความเสียหาย : หน้าที่หรือความสงสาร : (Duty or Pity)”

LIRT

ไม่เป็นธรรม (unjust laws) ในทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติของ Thomist (Thomist Theory of Natural Law)^๔ ซึ่งในช่วงปลายศตวรรษที่ ๒๐ กฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ได้สะท้อนถึงการคำนึงถึงคุณค่า (evaluative) ยิ่งกว่าการบัญญัติ (constitutive) หน้าที่ (function)

จากการสังเกตโดยพื้นฐาน (preliminary observation) เป็นที่ชัดเจนว่า นักกฎหมายตระหนักถึง การแสวงหาความยุติธรรมว่า เป็นส่วนหนึ่งที่ไม่อาจแยกออกจากองค์ประกอบของกฎหมาย (Lawyers regard the pursuit of Justice as an integral part of the legal enterprise)^๕

Alf Ross นักทฤษฎีกฎหมายชาว Danish กล่าวว่า^๖ การเกี่ยวข้องกับความยุติธรรม เปรียบเหมือนการแสดงความรู้สึก ถึงความต้องการของบุคคลที่ต้องการความเชื่อมั่น (an emotional expression which turns one's demand into an absolute postulate) ซึ่งการกล่าวเช่นนี้ ไม่ใช่การโต้แย้งหรือต่อต้าน (argued or against) แต่เป็นการแนะนำ (persuasion) อุดมคติของความยุติธรรม เป็นเรื่องที่ไม่อาจผ่อนปรนได้ และเป็นความขัดแย้ง เพราะในด้านหนึ่งของความยุติธรรม เป็นเรื่องของการส่งเสริมความเชื่อที่ว่า ความต้องการของบุคคล ไม่ใช่การแสดงออกถึง ความขัดแย้งประโยชน์ กับผลประโยชน์ของอีกฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นการแสดงถึงการมีอำนาจบังคับที่เหนือกว่า สมบูรณ์กว่า และในทางตรงข้าม เป็นการขจัดมิให้การโต้แย้งเกิดขึ้น และทำให้เกิดความสงบมั่นคงขึ้น (The ideology of justice leads to implacability and conflict, since on the one hand it incites to the belief that one's demand is not merely the expression of a certain interest in conflict

^๔ Ibid.

^๕ Ibid.

^๖ Alf Ross , On Law and Justice, 1958.

with opposing interests, but that it possesses a higher, absolute validity; and on the other hand it precludes all rational argument and discussion of a settlement)

รูปแบบความยุติธรรมในสังคม มีปรัชญา แนวคิด แหล่งที่มาที่แตกต่างกันไป ได้แก่

๑. กฎหมายของพระเจ้า (Divine law) หลักการนี้มาจาก แนวคิดที่ว่า กฎหมายมาจากความคิดเห็น จิตใจของพระเจ้า (principles conceived in the mind of God)

๒. กฎหมายธรรมชาติ (Natural law) กฎหรือคำสั่งที่เกิดขึ้นเกิดจากสิ่งที่เป็นธรรมชาติในตัวเอง

๓. เหตุผล (Reason) ความมีเหตุมีผลกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จากสมองของมนุษย์ (rational, mathematical processes of the human brains)

๔. หลักสัญญาประชาคม (Social Contract) หลักการให้การรวมศูนย์อำนาจให้ผู้มีอำนาจทางการเมือง โดยมีข้อสัญญาระหว่างพลเมืองกับผู้ที่มีอำนาจดังกล่าว เช่น กษัตริย์ รัฐสภา สภา congress (principles centering on political authority and the contract between the citizenry and their sovereign : a king, parliament, or congress)

“การเยียวยาความเสียหาย : หน้าที่หรือความสงสาร : (Duty or Pity)”

LIERT

พื้นฐานความยุติธรรมที่สำคัญ (The Content of Justice)^๗

๑. ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในเรื่องของเสรีภาพขั้นพื้นฐาน
๒. ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมและเศรษฐกิจ ต้องอยู่ภายใต้

เงื่อนไข ๒ ประการ

๒.๑ การไม่ปิดกั้นโอกาสที่เท่าเทียมกันในเรื่องตำแหน่งหน้าที่การงาน

๒.๒ การได้รับผลตอบแทนที่มากที่สุด ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมที่ได้รับประโยชน์น้อยที่สุด

ทั้งข้อ ๑ และข้อ ๒ ถือเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (basic liberty) และเป็นเรื่องที่ต้องบัญญัติในรัฐธรรมนูญขั้นพื้นฐาน ในการปกป้องคุ้มครองประโยชน์ขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพราะรัฐธรรมนูญถือเป็นผลผลิตทางการเมืองที่มีอำนาจมากที่สุด เนื่องจาก เป็นพลังของประชาชนในการกำหนดรูปแบบของรัฐบาล (the power of the people to constitute the form of government) ซึ่งจะแตกต่างจากอำนาจโดยทั่วไปที่ทางราชการกำหนดขึ้น โดยข้อ ๑ จะครอบคลุมถึงอิสระในความคิด การแสดงออก และการสมาคม รวมถึงอิสรภาพของบุคคล และประโยชน์ที่ได้รับความคุ้มครองโดยหลักนิติธรรม (Rule of Law) ต้องเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งกว่าข้อ ๒ และข้อ ๒ จะรวมถึงองค์การทางสังคม และเศรษฐกิจที่ยุติธรรม ซึ่งมีรูปแบบที่เหมาะสมที่สุด สำหรับพลเมืองในเรื่องของอิสระ และความเท่าเทียมกัน

^๗ Ian Mcleod, supranote 3.

รัฐหรือองค์กรรัฐบาลต้องเป็นคู่กรณีฝ่ายที่สาม (Tripartite)

จากข้อเท็จจริง เราจึงมาพิจารณาถึงความหมาย ความสำคัญของรัฐหรือองค์กรรัฐบาล ว่าเกี่ยวข้องกับสังคม และความยุติธรรมได้อย่างไร โดยพิจารณาดังนี้

๑. ความหมายของรัฐหรือองค์กรรัฐบาล (Government)
 ๒. ข้าราชการ (Government office)
 ๓. หน้าที่ของรัฐหรือองค์กรรัฐบาล (Government duties)
- แยกพิจารณา ดังนี้

๑. ความหมายของรัฐหรือองค์กรรัฐบาล (Government)^๕

รัฐหรือองค์กรรัฐบาล (Government) มาจากคำภาษาลาตินว่า gubernaculum ซึ่งมีความหมายว่า เครื่องมือ หรือ พวงมาลัย ทางเสือของเรือ โดยเปรียบประเทศเหมือนเรือที่นำพาวิถีหรือแนวทางโดยคนถือพวงมาลัย หรือ ทางเสือ (gubernator) จากที่มานี้ บางครั้งเราจะเคยได้ยินได้เห็น การเรียกประเทศว่ารัฐนาวา (Government ship) และจากความหมายดังกล่าว

รัฐบาลเป็นองค์กรของประเทศ ซึ่งมีลักษณะพิเศษที่ต้องมีแบบแผน และกลไกของราชการ ความคิดอ่าน ที่ชัดเจน แม่นยำ (From the Latin gubernaculum. Signifies the instrument, the helm, whereby the ship to which the state was compared, was guided on its course by the "gubernator" or helmsman, and in that view, the government is but an agency of the state, distinguished as it must be in accurate thought from its scheme and machinery of government.)

^๕ Black Law Dictionary, The Fifth Edition, p. 652.

“การเบียดเบียนความเสียหาย : หน้าที่หรือความสงสาร : (Duty or Pity)”

LIIRT

รัฐหรือรัฐบาล ประกอบด้วย อำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และ อำนาจตุลาการ พร้อมด้วยผู้แทนทางการปกครองต่าง ๆ ในความหมายอย่าง กว้าง รวมทั้งประกอบด้วย รัฐบาลกลาง ผู้แทนทั้งหมด และหน่วยงานราชการ รัฐบาลของมลรัฐ หรือท้องถิ่น หรือเมืองทั้งหมด (Government consists of the executive, legislative, and judicial branches in addition to administrative agencies. In a broader sense, includes the federal government and all its agencies and bureaus, state and county governments, and city and township governments.)^{*}

ความสำคัญของรัฐ ที่ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ (Government office) มีความสำคัญตามไปด้วย เนื่องจากรัฐบาลเป็นระบบทางการเมืองของประเทศ ที่ประกอบด้วยกฎเกณฑ์และหลักการพื้นฐานที่ใช้ปกครองพลเมือง หรือประเทศ ซึ่งกลไกทางการเมือง แม้โดยความเป็นปัจเจกบุคคล ก็มีการ กำหนดการกระทำที่มีต่อสังคม (The system of polity in a state; that form of fundamental rules and principles by which a nation or state is governed, or by which individual members of a body politic are to regulate their social actions.) ในอีกความหมายหนึ่ง รัฐบาล หมายความว่า รัฐธรรมนูญไม่ว่าจะบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร หรือไม่ได้ บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว จะมีการบัญญัติถึงสิทธิ และหน้าที่ของประชาชน ตลอดจนมีการบัญญัติถึงความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย (A constitution, either written or unwritten, by which the rights and duties of citizens and public officers are prescribed and defined.)

นอกจากนี้รัฐบาลที่ปกครองโดยกษัตริย์ หรือรัฐบาลสาธารณรัฐ ก็ได้ กำหนดสิทธิ หน้าที่ของพลเมือง และคณะกรรมการอื่น ๆ เพื่อการปฏิบัติราชการ

^{*} Ibid.

โดยเป็นกลไกซึ่งอำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดของประเทศชาติ เผยแพร่
เจตนารมณ์ และดำเนินการตามหน้าที่ (As a monarchical government,
a republican government, etc. The sovereign or supreme power in
a state or nation. The machinery by which the sovereign power in
a state expresses its will and exercises its functions ; or the
framework of political institutions, departments, and offices, by means
of which the executive, judicial, legislative, and administrative
business of the state is carried on.) หรือกรอบขององค์กรทางการเมือง
หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งดำเนินการโดยอำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ
อำนาจตุลาการ หน่วยงานทางปกครอง และธุรกิจของประเทศ (The whole
class or body of officeholders or functionaries considered in the
aggregate, upon whom devolves the executive, judicial, legislative,
and administrative business of the state.)

เจ้าหน้าที่ของรัฐ จะเป็นผู้ดูแล กำหนด และดำเนินการตาม กฎ
ข้อห้าม การกำกับดูแล หรือบังคับ ที่ดำเนินการโดยสมาชิกของปัจเจกบุคคล
ขององค์กรสังคมด้านกฎหมาย ตามที่ได้รับมอบอำนาจ อันเป็นการกระทำหรือ
การบังคับขององค์กรที่มีอำนาจทางการเมืองสูงสุด (The regulation, restraint,
supervision, or control which is exercised upon the individual
members of an organized jural society by those invested with
authority ; or the act of exercising supreme political power or
control.)^{๑๐}

^{๑๐} Ibid.

“การเยียวยาความเสียหาย : หน้าที่หรือความสงสาร : (Duty or Pity)”

๒. ข้าราชการ (Government office)^{**}

หากพิจารณาในแง่สัมพันธระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Government office) กับรัฐหรือองค์กรรัฐบาล (government) แล้ว จะมีลักษณะเป็นสัญญาจ้างทำของ โดยรัฐหรือองค์กรรัฐบาลมีฐานะเป็นคู่สัญญาฝ่ายผู้ว่าจ้าง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีฐานะเป็นคู่สัญญาฝ่ายผู้รับจ้างของฝ่ายรัฐหรือองค์กรรัฐบาล และในขณะเดียวกันก็มีฐานะเป็นคู่สัญญาฝ่ายผู้รับจ้างของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ (Civil servant หรือ Civil service)^{**} เนื่องจากประชาชนในฐานะเป็นพลเมืองของรัฐ มีหน้าที่ต้องเสียภาษีให้แก่รัฐ เพื่อเป็นงบประมาณแผ่นดินในการบริหารประเทศ และจ่ายเป็นค่าตอบแทนของข้าราชการในรูปเงินเดือน ซึ่งความหมายโดยทั่วไป หมายความว่า ผู้รับจ้างในรัฐบาลกลาง องค์กรรัฐระดับประเทศ เมืองหลวง เมือง ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีการแต่งตั้งและเลื่อนชั้น โดยถือความสามารถ โดยการสอบแข่งขันเป็นเกณฑ์

^{**} Ibid. p. 625 - 626.

^{**} Ibid. p. 224.

(merit system) ^{๑๑} ซึ่งอาชีพดังกล่าว จะได้รับสิทธิตามที่บัญญัติไว้ชัดเจน ในเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาชีพ ความก้าวหน้า และอื่นๆ (Term generally means employment in federal , state , city and town government with such positions filled on merits a result of competitive examinations. Such employment carries with it certain statutory rights to job.

^{๑๑} ในประเทศสหรัฐอเมริกา The Civil Service Act ได้กำหนดระบบที่เรียกว่า A Merit System ซึ่งเป็นระบบที่คัดเลือกบุคคลให้ทำงานในรัฐบาลกลาง โดยพิจารณาพื้นฐานจากความเหมาะสม โดยใช้การสอบแข่งขันที่เปิดเป็นการทั่วไปเป็นเกณฑ์ยิ่งกว่าอาศัยสิทธิพิเศษ ความชอบเฉพาะบุคคล หรือการพิจารณาทางการเมือง ระบบนี้ยังได้กำหนดถึงประเทศของอาชีพ สถานะ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง การจ่ายค่าตอบแทน หรือรางวัลที่เทียบเคียงได้ ตลอดจนการฝึกอบรม ความสัมพันธ์กับตำแหน่ง โอกาสในการจ้างที่เท่าเทียมกัน สุขอนามัย และโครงการประกันชีวิต รวมทั้งการเกษียณอายุ (The Civil Service Act was designed to establish a merit system under which appointments to Federal jobs are made on the basis of fitness - as determined by open and competitive examination - rather than personal preference of political considerations. Over the years, additional legislation and Executive orders have broadened the Commission's role to include such Federal personnel Management activities as job classification, status and tenure, pay comparability, awards, training, labor - management relations, equal employment opportunity, health and life insurance programs, and retirement.)

สำหรับการสอบแข่งขันเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น เรียกว่า Competitive civil service examination ซึ่งการสอบบรรจุหรือการสอบเลื่อนชั้น จะเปิดเป็นการทั่วไป โดยกำหนดให้ไปเป็นมาตรการ หรือมาตรฐานที่มีวัตถุประสงค์เพียงพอ ที่ใช้ในการทดสอบ และสัมภาษณ์ ถึงความสามารถและประสบการณ์ของผู้เข้ารับการทดสอบ ที่มีความสามารถหรือประสบการณ์ที่เท่าเทียมกัน และผู้ที่สอบได้คะแนนดีกว่าคนอื่นเท่านั้น ที่จะได้รับบรรจุหรือเลื่อนชั้น (Examination which conforms to measures or standards which are sufficiently objective to be capable of being challenged and reviewed by other examiners of equal ability and experience. Such exam may be open in which case all may take it or may be promotional in which case only those in service may compete against others in service.)

“การเยียวหาความเสียหาย : หน้าหีหรือความสงสาร : (Duty or Pity)”

LIIRT

security, advancement, etc.) ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีหน้าที่ต้องรับใช้ทั้งรัฐหรือรัฐบาล รวมทั้งประชาชนด้วย

ในความเป็นข้าราชการ เมื่อมีหน้าที่ในฐานะข้าราชการ ก็มีอำนาจในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ นั้น คำว่า ข้าราชการ ตรงกับคำภาษาอังกฤษ ว่า Civil office หมายความว่า เจ้าหน้าที่พลเรือนหรือหมายถึงบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านกำลังหรืออำนาจปกครองของรัฐบาล (A non - military public office ; one which pertains to the exercise of the powers or authority of government.) เพื่อเป็นผู้แทนของรัฐบาล (Government agents)

ผู้แทนของรัฐบาล (Government agents) เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการและหน้าที่ที่มีลักษณะเป็นสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของพลเมืองทั้งหมดซึ่งในหน้าที่นี้ คือ ในฐานะ Civil servant (Those performing services and duties of a public character for benefit of all citizens of community. The term includes firemen and policemen. Miller v. City of Albany, 158 Misc. 720, 287 N.Y.S. 889, 891.)

จะเห็นได้ว่า หากกล่าวให้เข้าใจโดยง่าย ข้าราชการจะเป็นบุคคลที่สวมหมวก ๒ ใบ อันได้แก่ หมวกในฐานะเป็นผู้รับจ้างของรัฐบาล ในฐานะเช่นนี้จะอยู่ในฐานะ Government office และหมวกในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เป็นผู้ดูแลรับใช้พลเมือง ซึ่งในฐานะเช่นนี้ จะอยู่ในฐานะ Civil servant เพื่อทำหน้าที่ตัวแทนของรัฐหรือองค์กรรัฐบาล ในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งรวมถึงหน่วยงานระดับรองที่ต้องรับใช้ประชาชนด้วย

หน่วยงานระดับรอง (Governmental agency) ของรัฐบาลหรือประเทศ หรือรัฐบาลท้องถิ่นที่กำหนดขึ้นเพื่อดำเนินการในหน้าที่ของรัฐบาล หรือดำเนินการตามกฎหมายระเบียบต่าง ๆ (A subordinate creature of federal, state

or local government created to carry out a governmental function or to implement a statute or statutes.)

๓. หน้าที่ของรัฐหรือองค์กรรัฐบาล (Government duties) ^{๑๔}

หน้าที่ของรัฐหรือองค์กรรัฐบาล มีหน้าที่เรียกว่า duties, functions และ activities ตามลำดับความสำคัญของแต่ละหน้าที่ ดังนี้

๓.๑ Governmental duties หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบางส่วน หรือความสำคัญ (element) ของอธิปไตยของรัฐ หรือ ประโยชน์สาธารณะ หรือหน้าที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม (proprietary) หน้าที่ของ ผู้มีอำนาจตามขอบเขตที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้สมาชิกแต่ละกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่ ในรูปของรัฐบาล ตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้หลักประกันไว้ เช่น คดี First State Bank of Gainsville v. Thomas, D.C. Tex., 38 F. Supp. 849, 851. (Those duties of a municipality that have reference to some part or element of the state's sovereignty granted it to be exercised for the benefit of the public, and all other duties are "proprietary" Those duties that the framers of the Constitution intended each member of the union of states would assume in order adequately to function under the form of government guaranteed by the Constitution. First State Bank of Gainsville v. Thomas, D.C. Tex., 38 F. Supp. 849, 851.)

๓.๒ Governmental functions ^{๑๕} สิ่งที่ดีถือว่าเป็นความสำคัญ ของหน้าที่ คือ การบริการสาธารณะเป็นหลักที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อยู่อาศัย

^{๑๔} Ibid. p. 626.

^{๑๕} Ibid.

“การเยียวหาความเสียหาย : หน้าที่หรือความสงสาร : (Duty or Pity)”

ซึ่งเป็นลักษณะเด่น ที่ทำให้มีความแตกต่างจากความเป็นเอกชนที่ไม่ต้องให้ความสำคัญในเรื่องการบริการสาธารณะ เช่น คดี *Sarmiento v. City of Corpus Christi, Tex. Civ. App., 465 S.W. 2 d 813, 816, 818.* (The functions of a municipality which are essential to its existence, in sense of serving public at large, and are to be distinguished from those which are private, which are not necessary to its existence, and which enure to advantage of its inhabitants. *City of New Rochelle v. State, 34 Misc. 2 d 454, 228 N.Y.S. 2 d 279, 282.* Activities which are carried on by city, pursuant to state requirement, in discharge of state's obligation for health, safety of general welfare of public generally, or which are voluntarily assumed by city for benefit of public generally rather than for its own citizens, are performed in governmental capacity and as "governmental function" *Sarmiento v. City of Corpus Christi, Tex. Civ. App., 465 S.W. 2 d 813, 816, 818.*)

นอกจากนี้ ยังรวมถึง กิจกรรมที่ดำเนินการในระดับเมือง ตามความต้องการของรัฐ ในหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพ ความปลอดภัย สวัสดิการ บริการสาธารณะทั่วไป หรือการดำเนินการเพื่อบริการสาธารณะโดยทั่วไป ซึ่งคำนึงถึงเฉพาะพลเมืองของตนเอง ถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ ไม่ใช่การดำเนินในเชิงธุรกิจ เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐเอง หน้าที่นี้คือ หน้าที่ของรัฐ การบริการสาธารณะหรือส่งเสริมสวัสดิการสาธารณะ รวมถึง การจ้างผู้แทนท้องถิ่นภายใต้อำนาจของรัฐ เช่น คดี *State ex rel. Gebhardt v. City Council of Helena, 102 Mont. 27, 55 P. 2 d 671, 673, 675.* (Where duty involves general public benefit not in nature of

corporate of business undertaking for corporate benefit and interest of municipality, function is “governmental,” whether duty be directly imposed or voluntarily assumed. Those conferred upon municipality as local agency of prescribed and limited jurisdiction to be employed in administering the affairs of the state and promoting the public welfare generally. State ex rel. Gebhardt v. City Council of Helena, 102 Mont. 27, 55 P. 2 d 671, 673, 675.)

๓.๓ Governmental activity^{๑๖} กิจกรรมของรัฐบาล สำหรับภารกิจที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง หน้าที่ของรัฐหรือองค์กรรัฐบาลอันถือว่าเป็นกิจกรรมของรัฐบาล หมายความว่า หน้าที่ของรัฐบาลในการดำเนินการสนับสนุนเพื่อจัดหาบริการให้แก่สาธารณะ เช่น การจัดเก็บภาษีเพื่อความก้าวหน้าของประเทศโดยรวม หรือการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากอำนาจอธิปไตย กิจกรรมนี้ถือเป็นสาธารณะ และเป็นการกระทำโดยรัฐ เช่น คดี Department of Treasury v. City of Evansville, 223 Ind. 435, 60 N.E. 2 d 952, 955. (A function of government in providing for its own support or in providing services to the public; e.g. taxation and the collection of taxes. Goble v. Zolot, 144 Neb. 70, 12 N.W. 2 d 311, 312. Generally, when a municipality’s activity is for advantage of state as a whole, or is in performance of a duty imposed by sovereign power, activity is “public” and “governmental.” Department of Treasury v. City of Evansville, 223 Ind. 435, 60 N.E. 2 d 952, 955.)

^{๑๖} Ibid.

“การเยียวยาความเสียหาย : หน้าที่หรือความสงสาร : (Duty or Pity)”

LIART

เมื่อได้ทราบถึงความหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการตามนโยบายและหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรรัฐบาลแล้ว สิ่งที่โยงใยผูกพันกันก็คือ รัฐหรือองค์กรรัฐบาลจะต้องดำเนินการภายใต้กฎหมาย และกฎหมายนั้นต้องเชื่อมโยงกับความยุติธรรมตามนโยบายสังคม รวมทั้ง ความยุติธรรมเป็นส่วนหนึ่งที่ไม่อาจแยกออกจากองค์ประกอบของกฎหมาย ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ภายใต้กฎหมายด้วยความยุติธรรม ซึ่งแนวความคิดในเรื่องเจ้าหน้าที่ของรัฐกับกฎหมายพอจะกล่าวได้ ดังนี้

แนวความคิดในเรื่องเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเกี่ยวข้องกับกฎหมาย แนวความคิดของ Plato ในเรื่องของกฎหมาย (Laws)^{๓๔} นั้น ในยุคสมัยนั้น ชาวเอเธนส์ (an Athenian) เรียกเจ้าหน้าที่ปกครองของรัฐ (magistrates) ว่า ผู้รับใช้ (servants) ของกฎหมายในอุดมคติ (the ideal system) ที่ใดในรัฐที่กฎหมายตกอยู่ในฐานะเป็นผู้รับใช้ (subservient) เจ้าหน้าที่ปกครองของรัฐ หรือกฎหมายปราศจากอำนาจ (impotent) ในการบังคับใช้ความหมายนะ ก็จะเกิดขึ้น (ruin impending) แต่ที่ใดในรัฐที่กฎหมายเป็นนายเหนือเจ้าหน้าที่ปกครองของรัฐ (law is lord over the magistrates, and the magistrates are servants to the law) ที่นั่นประชาชนก็จะมีแต่ความเลื่อมใสศรัทธา (salvation) และพระเจ้าก็จะอวยพรและมอบความปรารถนาดีให้ (all the blessings that the gods bestow on states) หลักการในการเข้ารับตำแหน่งระดับสูงของเอเธนส์ (the archons) ตามหลักการ the Principle Athenian magistrates ซึ่งจะต้องสาบานตัวก่อนเข้ารับตำแหน่ง และพลเมืองในฐานะส่วนตัว อาจฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ หากเกิดความบกพร่องในการคุ้มครองดูแล^{๓๕} (take an oath on entering office to govern

^{๓๔} J.M. Kelly, A Short History of Western Legal Theory, The United States : Oxford Clarendon Press, p. 24 - 26.

^{๓๕} Athenian Constitution.

according to the laws ; any private citizen may prosecute an official for failure to observe them)

นอกจากนี้ Aristotle ยังได้กล่าวในหนังสือ Ethics ว่า เราไม่ได้อนุญาตให้คนเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ แต่เราอนุญาตให้กฎหมายเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ (We do not permit a man to rule, but the law) นอกจากนี้ คนที่กำหนดกฎเกณฑ์เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง เรียกว่า ทรรราชย์ (as a man tends to rule for his own benefit and thus becomes a tyrant) ^{๙๙}

Aristotle ยังได้กล่าวในหนังสือ Politics ว่า กฎหมายที่ได้รับการบัญญัติโดยถูกต้องชอบธรรม ถือเป็นอำนาจสูงสุด (sovereign) ซึ่งการใช้ดุลพินิจเป็นเพียงเรื่องของรายละเอียดที่ไม่สามารถบัญญัติไว้ครอบคลุมได้ทั้งหมด จึงได้ให้นักกฎหมายดำเนินการในส่วนนี้ (The laws, if rightly enacted, ought to be sovereign, with discretion left to rulers only in matters of detail which general laws cannot cover exhaustively) ในทางตรงกันข้าม กฎหมายจะไม่เป็นอำนาจสูงสุด หากบัญญัตินอกกรอบ หรือไม่เหมาะสม (the laws are not to be sovereign if they go off the rails) ^{๑๐๐}

หลักการที่สนับสนุนในเรื่องที่กล่าวมาแล้ว คือ ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility)

^{๙๙} ตามหลักจริยธรรมของ Nicomachean (Nicomachean Ethics) คำว่า tyrant มาจากคำภาษากรีกว่า tyrannos หมายความว่า ผู้ปกครองที่ใช้อำนาจเด็ดขาด (an absolute ruler) โดยไม่จำเป็นต้องมีลักษณะของการกดขี่ข่มเหง หรือดูร้าย ดังเช่นความหมายของประเทศอังกฤษ

^{๑๐๐} J.M. Kelly, supranote 17.

“การเยียวความเสียหาย : หน้าที่หรือความสงสาร : (Duty or Pity)”

LI RT

ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility) เป็นพื้นฐานในการประเมินการกระทำที่เอื้อด้วยการกระทำที่ดีเป็นใหญ่ โดยมีหลักการว่า สิ่งที่ต้องการ คือ สิ่งที่ดี เพราะการกระทำที่ต้องการ เป็นการแสดงถึงผลของการกระทำที่ดี ยิ่งกว่าการเลือกกระทำอื่น (Utilitarianism is a goal - based theory which evaluates actions in terms of their propensity to maximize goodness, however this is defined. Hence, it takes the view that our conception of what is right depends on our conception of what is good, since a right action is defined as one which produces more good than any alternative, So that only if a person has a conception of what is good can he or she have one what is right.)

ทฤษฎีพื้นฐานของอรรถประโยชน์ (The principle of Utility) ^{๒๐}
ต้องคำนึงถึงพื้นฐานสำคัญ ๒ ประการ

๑. นิยามโดยแท้ของคำว่า อรรถประโยชน์ คือ เครื่องแสดงถึงมาตรการของกฎหมายและองค์กร (the measure of law and instruction)

๒. Bentham เห็นว่า ^{๒๑} ธรรมเนียมปฏิบัติของกฎหมายธรรมชาติเป็นเรื่องที่มีลักษณะเด่นการยกเลิกกฎหมายธรรมชาติเป็นเรื่องไร้สาระ (dismissal of the idea of natural rights as nonsense on stills)

ในทฤษฎีอรรถประโยชน์ ความเป็นชุมชนเป็นเรื่องที่กำหนดขึ้นเพื่อให้สมาชิกยอมรับถึงการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ^{๒๒} และต้องถือประโยชน์สุขของชุมชนเป็นเรื่องใหญ่ เพราะประโยชน์สุขของชุมชน คือ ประโยชน์สุขของ

^{๒๐} Demetrius Iatridis, supranote 1, p. 63.

^{๒๑} Jeremy Bentham, An Introduction to the Principles of Morals and Legislation, 1780.

^{๒๒} Coase, Ronald H., The Problem of Social Costs (1960) 3 JL & Econ 1.

สมาชิกทั้งหมด (When the party being considered is the community as a whole, it will be the happiness of the community which counts, but the community is essentially a fiction, so the interest of the community is the sum of the interests of its members)^{๒๔}

ในการบริหารจัดการ (management) ให้เป็นไปตามหลักสัญญาประชาคม ทั้งสองฝ่ายต่างมีหน้าที่ต่อกัน ดังนี้

ประชาชน (พลเมือง) มีหน้าที่เสียภาษี ด้วยคาดหวังว่า รัฐอย่างน้อยที่สุดจะต้องดำเนินการในสิ่งเหล่านี้ให้แก่ประชาชน

๑. การรักษาอธิปไตยของรัฐ โดยผ่านทางทหาร
๒. การได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยผ่านเจ้าหน้าที่ตำรวจ
๓. การได้รับความสะดวก ปลอดภัย จากสาธารณสุขปกศ โดยผ่านกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจทั้งหลาย
๔. การได้รับการรักษาความมั่นคง ทางด้านการเงิน และการคลัง โดยผ่านกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น รัฐในฐานะผู้รับค่าภาษี มีหน้าที่ต้องตอบแทนประชาชน ดังนี้

๑. การดูแลรักษาอธิปไตยของรัฐ
๒. การให้ความคุ้มครองในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
๓. การบริการสาธารณะ
๔. การรักษาความมั่นคงทางด้านทางการเงินและการคลัง

^{๒๔} Demetrius Iatridis, supranote 1, p. 62.

“การเบียดเบียนความเสียหาย : หน้าที่หรือความลอบสาร : (Duty or Pity)”

LIIRT

กรณีนี้ เมื่อเทียบกับกฎหมายแพ่งเอกชน ก็น่าจะเทียบเคียงได้ว่าเป็นสัญญาจ้างทำของ โดยประชาชนผู้เสียภาษีในฐานะพลเมืองจะมีฐานะเป็นผู้ว่าจ้าง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในฐานะข้าราชการ จะเป็น ผู้รับจ้าง (servant)

ดังนั้น ประชาชน ซึ่งตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เช่น การถูกฆ่า จี้ปล้น ข่มขืน ก็เท่ากับรัฐกระทำผิดสัญญา ผิดหน้าที่ตามสัญญา และหน้าที่ของรัฐ หรือองค์กรรัฐบาลดังได้กล่าวมาแล้ว โดยการไม่สามารถให้ความคุ้มครองชีวิต และทรัพย์สินแก่ประชาชนให้เกิดความสงบสุข อันเป็นบริการสาธารณะได้ จึงต้องเยียวยาชดใช้ค่าเสียหาย ตามหลักรัฐสวัสดิการ โดยรัฐมีหน้าที่ต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่เหยื่ออาชญากรรมในฐานะค่าเสียหาย โดยเทียบกับกฎหมายเอกชน ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำผิดสัญญาจ้างทำของ ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ การชดเชยค่าเสียหาย จึงไม่ใช่เรื่องของมนุษยธรรมอย่างที่เคยเข้าใจกันมา แต่เป็นหน้าที่ที่รัฐพึงต้องกระทำ

กรณีนี้ หากพิจารณาถึงความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะมีอำนาจหน้าที่อย่างไร ตามหลักสัญญาประชาคม (Social Contract) ซึ่งในสังคมที่สลับซับซ้อน เพื่อให้สังคมสงบสุข และเป็นระเบียบเรียบร้อย (social peace, order) ประชาชนมอบอำนาจให้รัฐปกครองดูแล และรัฐมีหน้าที่ปกครองดูแลตามทำนองคลองธรรม และหากรัฐกระทำผิดสัญญาประชาคม ประชาชนสามารถเรียกอำนาจคืนได้

ดังได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า รัฐหรือองค์กรรัฐบาล ซึ่งบริหารจัดการองค์กร โดยข้าราชการ ถือเป็นคู่กรณีฝ่ายที่สาม ที่เกี่ยวข้องเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นในสังคม เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม

แม้ว่าปัจจุบันจะมีการเยียวยาค่าเสียหาย โดยกำหนดเป็นค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหาย หรือกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลย ดังเช่น พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่

จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๕^{๒๔} บัญญัติไว้ หรือให้พนักงานอัยการเรียกค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ดังเช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๔/๑^{๒๖} ก็ตาม แต่ก็ยังเห็นว่ารัฐหรือองค์กรรัฐบาลยังไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะรัฐหรือองค์กรรัฐบาลอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ ยังไม่ได้ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลืออย่างเต็มที่และทันที่ทั้งที่

^{๒๔} พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๕ บัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต หรือร่างกายหรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น

“จำเลย” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกฟ้องต่อศาล ว่าได้กระทำความผิดอาญา

“ค่าตอบแทน” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับ เพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น

“ค่าทดแทน” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่จำเลยมีสิทธิได้รับเนื่องจากการตกเป็นจำเลยในคดีอาญา และถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี และปรากฏว่าคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีนั้นพึงเป็นยุติ ว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๑๗ ความผิดที่กระทำต่อผู้เสียหายอันอาจขอรับค่าตอบแทนได้ ต้องเป็นความผิดตามรายการที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๘ ค่าตอบแทนตามมาตรา ๑๗ ได้แก่

(๑) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ

(๒) ค่าตอบแทนในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย จำนวนไม่เกินที่กำหนดในกฎกระทรวง

“การเยียวยาความเสียหาย : หน้าที่หรือความสลดการ : (Duty or Pity)”

LIRT

(๓) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกรงานได้ตามปกติ

(๔) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง คณะกรรมการจะกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนเพียงใดหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมทั้ง โอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย

มาตรา ๒๐ จำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ ต้อง

- (๑) เป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ
- (๒) ถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี และ
- (๓) ปราบกฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดคดีนั้นว่า ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติ ว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

ในคดีที่มีจำเลยหลายคน จำเลยคนใดถึงแก่ความตายก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด และคณะกรรมการเห็นสมควรจ่ายค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยอื่นที่ยังมีชีวิตอยู่ ถ้าเป็นเหตุอยู่ในลักษณะคดี จำเลยที่ถึงแก่ความตายนั้นมีสิทธิได้รับค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ได้ด้วย

มาตรา ๒๑ การกำหนดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๒๐ ให้กำหนดตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

- (๑) ค่าทดแทนการถูกคุมขัง ให้คำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขังในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา
- (๒) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี
- (๓) ค่าทดแทนในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตาย และความตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี จำนวนไม่เกินที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง
- (๔) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี
- (๕) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นแล้ว

ในกรณีที่มีคำขอให้ได้รับสิทธิที่เสียไปอันเป็นผลโดยตรงจากคำพิพากษานั้นคืน การสั่งให้ได้รับสิทธิคืนตามคำขอดังกล่าว ถ้าไม่สามารถคืนสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด เช่นว่านั้นได้ ให้คณะกรรมการกำหนดค่าทดแทนเพื่อสิทธินั้นให้ตามที่เห็นสมควร

คณะกรรมการอาจกำหนดให้จำเลยได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายเพียงใดหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งคดี ความเดือดร้อนที่จำเลยได้รับ และโอกาสที่จำเลยจะได้รับการชดเชยความเสียหายจากทางอื่นด้วย”

๒) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา ๔๔/๑ ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญา ขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องก่อนเริ่มสืบพยานในกรณีที่ไม่มี การสืบพยาน ให้ยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี และให้ถือว่าคำร้องดังกล่าว เป็นคำฟ้องตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีส่วนแพ่งนั้น ทั้งนี้ คำร้องดังกล่าวต้องแสดงรายละเอียดตามสมควร เกี่ยวกับความเสียหาย และจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้อง หากศาลเห็นว่าคำร้องนั้นยังขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ร้องแก้ไขคำร้องให้ชัดเจนก็ได้

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะมีคำขอประการอื่นที่มีใช้คำขอบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลยในคดีอาญามีได้ และต้องไม่ขัด หรือแย้ง กับคำฟ้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ และในกรณีที่พนักงานอัยการ ได้ดำเนินการตามความในมาตรา ๔๓ แล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง เพื่อเรียกทรัพย์สินหรือราคาทรัพย์สินอีกไม่ได้”

“การเยียวยาความเสียหาย : หน้าที่หรือความสอสาร : (Duty or Pity)”

LIERT

สรุป

แนวทางแก้ไขตามหลักรัฐสวัสดิการ (Welfare State)

๑. รัฐหรือองค์กรรัฐบาลต้องกำหนดการเยียวยาความเสียหาย โดยถือเป็นหน้าที่ให้ชัดเจน เพราะพลเมืองมีหน้าที่ต้องชำระค่าภาษีอากรต่าง ๆ อันเป็นหนึ่งในที่มาของงบประมาณแผ่นดิน มิใช่ให้ผู้เสียหายต้องเรียกร้องค่าเสียหาย หรือแก้ไขปัญหาเองตามยถากรรม และถือว่าเป็นเรื่องของความสงสาร หรือเป็นเรื่องของบาปเคราะห์ โดยต้องบัญญัติเป็นกฎหมาย กำหนดแนวทางให้ชัดเจนดังกล่าวมาแล้ว เพื่อให้ประชาชนและสังคมได้รับความยุติธรรม โดยเท่าอย่างเท่าเทียมกัน ตามกฎหมายธรรมชาติในความเป็นมนุษย์ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

๒. เจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องตระหนักในความเป็นผู้รับจ้างของรัฐบาล (Government office) ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และยังมีหน้าที่ที่ต้องดูแลรับใช้พลเมือง (Civil servant) อีกด้วย ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องดำเนินการอย่างเต็มภาคภูมิตามอำนาจหน้าที่ ให้เป็นไปตามหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรรัฐบาล (Government) ที่มีพันธกรณีที่ต้องดูแลประชาชน

๓. การดำเนินการจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย ให้แก่ผู้เสียหาย ต้องทันเวลา ตั้งแต่กระบวนการรับเรื่องราวร้องทุกข์จนถึงการเยียวยา ความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยจ่ายค่าชดเชย ให้สำเร็จเรียบร้อยโดยเร็ว

๔. รัฐต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อการนี้ให้เพียงพอ

๕. ในกรณีที่ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อการนี้ให้พอเพียงได้ ก็ควรใช้วิธีการประกันภัยหมู่ โดยเทียบเคียงจากการประกันภัยผู้เสียหาย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งกรณีเช่นนี้จะใช้งบประมาณไม่มากนัก รวมทั้ง การจัดตั้งเป็นองค์การมหาชนมาดูแลรับผิดชอบด้านนี้โดยตรง

ความเชื่อมั่นต่อรัฐหรือองค์กรรัฐบาล : ความเท่าเทียมกันในการบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) ให้เกิดความยุติธรรม ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีจิตสำนึกเหล่านี้ รัฐนาวาก็ล่ม เพราะประชาชนเปรียบเหมือนน้ำ เรือจะแล่นฉิว ลอยหรือจม ย่อมขึ้นอยู่กับน้ำ แต่ถ้าวรัฐบาลไม่ได้รับศรัทธาจากประชาชนเสียแล้ว เรือก็ล่มจม ต่อให้ผู้ถือพวงมาลัยหรือถือหางเสือ จะเชี่ยวชาญสักปานใดก็ตาม

“การเยียวความเสียหาย : หน้าที่หรือความสงสาร : (Duty or Pity)”

LIRT

คำศัพท์รัฐสภา ภาษาอังกฤษ

สวัสดีค่ะท่านผู้อ่าน กลับมาพบกันอีกเช่นเคยกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษน่ารู้ ในรัฐสภาสารฉบับประจำเดือนธันวาคม ซึ่งเป็นฉบับสุดท้ายของปี พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยนับตั้งแต่ช่วงปลายปีที่แล้ว จนถึงขณะนี้ มีเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมายเกิดขึ้นในประเทศไทย เริ่มจากการที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ได้ทำการรัฐประหาร และประกาศให้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งใช้อยู่ก่อนหน้านั้นสิ้นสุดลง และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ โดยรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวนี้ ได้บัญญัติให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมา และเมื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ก็จะต้องดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เพื่อประโยชน์ในการจัดให้มีการเลือกตั้งต่อไป

คำศัพท์รัฐสภาภาษาอังกฤษ สำหรับรัฐสภาสารฉบับนี้ จะขอแนะนำเสนอคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ คือคำว่า **“Promulgation”**

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ซึ่งหมายถึง “การประกาศใช้” และคำที่มีความหมายใกล้เคียง คือคำว่า “Declare” ซึ่งหมายถึง “ประกาศ” นอกจากนี้ยังมีคำว่า “Organic Law” ซึ่งหมายถึง “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ” พร้อมกับนำเสนอตัวอย่างประโยคภาษาอังกฤษ และคำแปลภาษาไทยประกอบ ดังเช่นที่เคยนำเสนอเป็นประจำ

สำหรับเหตุการณ์ที่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญด้านการเมืองการปกครองของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา ก็คือ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ซึ่งนับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๘ ของประเทศไทย หลังจากที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญของประเทศไทยฉบับล่าสุดนี้ เกิดขึ้นภายหลังจากที่ผลการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ผ่านความเห็นชอบจากประชาชน ที่ ๕๗ ต่อ ๔๑ เปอร์เซ็นต์ โดย นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ต่อจากนั้นจึงได้นำรัฐธรรมนูญไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อใช้บังคับเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งหมายความว่ารัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้นไป

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ในภาษาอังกฤษมีคำศัพท์ที่มักจะใช้กันโดยทั่วไปว่า “Promulgation” อ่านว่า “พรอม-มัล-เก-ชั่น” หมายถึง การออกแถลงการณ์ หรือประกาศกฎ ข้อบังคับ หรือกฎหมายอย่างเป็นทางการ เมื่อกฎข้อบังคับ หรือกฎหมายนั้น ได้รับการอนุมัติในขั้นสุดท้าย

คำศัพท์รัฐสภาภาษาอังกฤษ

LIART

ดังเช่นในตัวอย่างประโยค

The **promulgation** of the “Peoples’ Constitution” coincided with one of the most traumatic events in Thailand’s modern history, the financial crisis of 1997, which cost our country nearly a decade of socio-economic development.

(http://www.mfa.go.th/jtepa/archives/news_3377.html)

คำแปล

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญของประชาชน เกิดขึ้นพร้อมกับ วิกฤตเศรษฐกิจในปี ๑๙๙๗ อันเป็นสิ่งที่ถือว่าเป็นปรากฏการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ชาติไทยในยุคปัจจุบัน ซึ่งทำให้ประเทศเราต้องใช้เวลาในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมถึงเกือบหนึ่งทศวรรษ

คำว่า “**Promulgation**” มาจากคำกริยา “**Promulgate**” ซึ่งมีความหมายว่า ประกาศใช้ สอนหรือเผยแพร่ แดงหรือประกาศอย่างเป็นทางการต่อหน้าสาธารณชน เพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งโดยมากมักจะเป็นการประกาศใช้ในเรื่องกฎหมาย และยังมีความหมายว่า ทำให้กฎหมายหรือคำสั่งต่าง ๆ มีผลบังคับใช้หรือมีผล นอกจากนี้ยังหมายถึง การทำให้บรรลุผลอย่างเป็นทางการในกระบวนการตรากฎหมาย โดยการเผยแพร่ กฎระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ

ดังเช่นในตัวอย่างประโยค

Bahrain **promulgated** a constitution and elected its first parliament in 1973. (www.depthai.go.th/go/content)

คำแปล

ประเทศบาห์เรนประกาศใช้รัฐธรรมนูญและเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๙๗๓

คำศัพท์บัญญัติจากภาษาอังกฤษ

LIART

ในปัจจุบัน การประกาศใช้กฎหมาย หรือรัฐธรรมนูญ จะประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่อย่างไรก็ตามในสมัยโบราณก็มีการประกาศใช้กฎหมายเช่นกัน ดังเช่นในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งอยู่ในช่วงสมัยสุโขทัยตอนต้น มีการปกครองแบบปิตุราชา หรือที่เรียกกันว่า พ่อปกครองลูก ก็ได้มีการจารึกสาระ หรือข้อบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองไว้บนแผ่นศิลา เรียกว่า ศิลาจารึก ซึ่งการจารึกในเรื่องดังกล่าวก็ถือว่าเป็นการประกาศใช้กฎหมาย

สำหรับการประกาศใช้รัฐธรรมนูญของประเทศไทยนั้น เกิดขึ้นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยมีชื่อว่า “พระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕”

ซึ่งมีคำปรารภดังนี้ “โดยที่คณะราษฎรได้ขอร้องให้อยู่ใต้รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม เพื่อบ้านเมืองจะเจริญขึ้น และโดยที่ได้ทรงยอมรับตามคำขอร้องของคณะราษฎรจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยมาตราต่อไปนี้... **มาตรา ๑ อำนาจอสูงสุดของประเทศนั้นเป็นของราษฎรทั้งหลาย...**” โดยทำรัฐธรรมนูญฉบับแรกนี้ **พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่๗** ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย “**ประชาธิปไตย ปก.**” โดยไม่มีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ รัฐธรรมนูญฉบับแรกนี้จึงมีฐานะเท่ากับเป็นหนังสือสัญญามอบอำนาจ โดยเจ้าของอำนาจแต่เดิมคือ พระมหากษัตริย์ ได้ทรงลงพระนามมอบอำนาจด้วยพระองค์เอง

คำศัพท์รัฐสภาภาษาอังกฤษ

LIRT

การประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม ที่คณะราษฎรยกร่างขึ้น ในครั้งแรกนั้น ไม่มีคำว่า “ชั่วคราว” ปรากฏอยู่ท้ายชื่อพระราชบัญญัติ ครั้นเมื่อนำไปทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ท่านได้ขอให้เติมคำว่า “ชั่วคราว” ต่อท้ายร่างรัฐธรรมนูญ และทรงเขียนเติมคำว่า “ชั่วคราว” ด้วยลายพระราชหัตถ์ของพระองค์เอง โดยมีรับสั่งว่าให้ประกาศใช้ไปพลางก่อน แล้วจึงทรงตั้งกรรมการและให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้เป็นรัฐธรรมนูญถาวร ซึ่งคณะราษฎรก็ได้สนองรับและปฏิบัติตามกระแสพระราชดำรัส “พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕” จึงมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา จนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๒ ที่ชื่อว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม” เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

การประกาศใช้กฎหมาย ในแต่ละประเทศนั้น มีความแตกต่างกัน ดังเช่น ในประเทศแคนาดา ผู้ว่าการสหพันธรัฐ เป็นผู้รับสนองพระบรมราชานุญาต และนำกฎหมายลงตีพิมพ์ในเอกสารเผยแพร่ของรัฐบาล

ในประเทศญี่ปุ่น พระเจ้าแผ่นดินหรือจักรพรรดิ จะเป็นผู้ประกาศใช้กฎหมาย ซึ่งผ่านโดยรัฐสภา แต่จักรพรรดิไม่สามารถปฏิเสธการประกาศใช้กฎหมายได้

ในประเทศฝรั่งเศส ประธานาธิบดีเป็นผู้ประกาศใช้กฎหมาย แต่สามารถให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณาได้แต่เพียงครั้งเดียวเท่านั้น

ในประเทศเยอรมนี ประธานาธิบดีมีหน้าที่ประกาศใช้และออกกฎหมาย ยกเว้นเมื่อได้ลงความเห็นว่าการกฎหมายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ส่วนในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา นั้น แม้ว่าจะไม่ได้มีการกล่าวถึงการประกาศใช้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น รัฐธรรมนูญดังกล่าวก็ถือว่ามีผลบังคับใช้เมื่อประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ลงนามในรัฐธรรมนูญ

คำศัพท์รัฐสภาภาษาอังกฤษ

LI RT

ถึงแม้คำว่า **“Promulgation”** ในความหมายโดยทั่วไป และสำหรับกฎหมายปกครอง จะมีความหมายว่า **“การประกาศใช้กฎหมาย”** แต่สำหรับในกฎหมายแพ่งจะมีความหมายว่า **“การออกประกาศ”** และคำว่า **“Promulgate”** ในกฎหมายแพ่งก็จะหมายถึง **“ประกาศ”** ซึ่งจะมีความหมายคล้ายคลึงกับคำว่า **“Declare”**

ดังเช่นในตัวอย่างประโยค

The political party will **promulgate** their views by putting many information pieces in the newspapers. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Promulgation>)

คำแปล

พรรคการเมืองจะแถลงความคิดเห็น โดยการนำข้อมูลจำนวนมากเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์

แต่ทั้งนี้ **“Promulgate”** และ **“Declare”** มีการใช้ที่แตกต่างกัน โดย **“Promulgate”** จะใช้ในความหมายของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ หรือการประกาศใช้กฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ แต่สำหรับการประกาศใช้กฎอัยการศึกหรือประกาศภาวะฉุกเฉิน นั้น โดยส่วนมากในภาษาเขียนทั่วไป มักจะใช้คำว่า **“Declare”**

ดังเช่นตัวอย่างประโยค

The Pakistani leader, Gen. Pervez Musharraf, declared a state of emergency on Saturday night, suspending the country's Constitution, blacking out all independent television news reports and filling the streets of the capital with police officers and soldiers. (<http://www.nytimes.com/2007/11/03/world/asia/04pakistan.html>)

คำศัพท์รัฐสภาภาษาอังกฤษ

LIIRT

คำแปล

ประธานาธิบดี พลเอกเปรม วัชราภรณ์ ผู้นำปากีสถาน ประกาศภาวะฉุกเฉินเมื่อคืนวันเสาร์ที่ผ่านมา โดยได้ระงับใช้รัฐธรรมนูญของประเทศ ปิดกั้นการรายงานข่าวของสถานีวิทยุเอกชนทั้งหมด และเสริมกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารตามถนนในเมืองหลวง

คำว่า **Declare** นี้ ยังใช้ในกรณีของการประกาศทั่วไป ประกาศเอกราชของประเทศ ประกาศเริ่มต้นหรือสิ้นสุดสงคราม ประกาศสนับสนุนหรือต่อต้านสงคราม เช่นในประโยค “The war was declared over.” หมายถึง “ได้มีการประกาศว่าสงครามยุติแล้ว”

นอกจากนี้ **Declare** ยังหมายความถึงการแจ้งยืนยัน การยื่นแสดงให้ตรวจ หรือการยื่นแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ดังเช่นในประโยคตัวอย่าง

It is the first time that cabinet members have been forced to **declare** their assets to the public. (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/despatches/378161.stm>)

คำศัพท์รัฐมนตรีภาษาไทย

LIIRT

คำแปล

เป็นครั้งแรกที่คณะรัฐมนตรีถูกบังคับให้แสดงรายการทรัพย์สินของตนต่อสาธารณะ

นอกจากความหมายที่กล่าวมาแล้วนั้น **Declare** ยังใช้ในลักษณะของการกล่าวเปิด หรือปิดประชุม รวมทั้งในการประชุมหรือในการกล่าวสุนทรพจน์ของประธานที่ประชุม เช่นประโยคที่ประธานพูดว่า “I, now, declare the conference open.” หมายถึง “ข้าพเจ้าขอกล่าวเปิดประชุม ณ บัดนี้”

ตัวอย่างประโยค

The meeting was **declared** open at 17.15 hrs, with a quorum of 4 members present. (www.joondalup.wa.gov.au/BUcouncilsupport/)

คำแปล

ได้มีการกล่าวเปิดประชุมเมื่อเวลา ๑๗.๑๕ นาฬิกา โดยมีสมาชิกจำนวน ๔ คนมาเป็นองค์ประชุม

ย้อนกลับมายังเรื่องของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งภายหลังที่รัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ได้ประกาศใช้แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปซึ่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “**Organic Law**”

คำว่า **Organic Law** มีความหมายว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีผู้กล่าวถึงไว้ในรัฐสภาสารฉบับเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ไว้ว่า “An

คำศัพท์รัฐสภาภาษาอังกฤษ

LIRT

Organic Law” คือ **พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ** หรือที่รู้จักกันว่า **กฎหมายลูก** หมายถึง “พระราชบัญญัติที่รัฐธรรมนูญบัญญัติว่าให้ตราขึ้นเป็นกฎหมายบังคับใช้ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยเหตุที่รัฐธรรมนูญไม่สามารถจะกำหนดรายละเอียดในทุกเรื่องไว้ได้เพราะจะทำให้ยาวเกินไป จึงจำเป็นต้องมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้น”

คณิน บุญสุวรรณ ได้กล่าวถึง คำว่า “กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ” ไว้ในหนังสือ ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทยฉบับสมบูรณ์ไว้ว่า **กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ** หมายถึง พระราชบัญญัติที่มีลักษณะจำเพาะเจาะจงที่รัฐสภาจะต้องออกมาใช้บังคับตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมทั้งกระบวนการเสนอ จัดทำ ตลอดจนการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยที่แตกต่างไปจากพระราชบัญญัติธรรมดา ที่สำคัญคือ จะต้องมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ นำหน้าชื่อกฎหมายเสมอและตลอดเวลา ไม่ว่าจะแก้ไขเพิ่มเติมสักกี่ครั้งก็ตาม อย่างไรก็ตาม กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อได้ประกาศใช้แล้ว ก็มิได้มีสถานะหรือศักดิ์ทางกฎหมายแตกต่างไปจากพระราชบัญญัติธรรมดาแต่อย่างใด

“**กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ**” เป็นคำที่ใช้เรียกกฎหมายใหม่ อีกประเภทหนึ่งซึ่งจะมีการนำมาใช้ในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นครั้งแรกแต่เดิมไม่ค่อยมีใครได้ยืมคำดังกล่าวนี้คงรู้จักแต่คำว่า “พระราชบัญญัติ” เฉย ๆ หรือ “พระราชกำหนด” ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของกฎหมายเท่านั้น หากกล่าวถึง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ในต่างประเทศ จะเป็นที่น่าสนใจว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นกฎหมายประเภทหนึ่ง ซึ่งอยู่ในสถานะที่สูงกว่ากฎหมายระดับพระราชบัญญัติธรรมดา แต่ยิ่งถือว่าต่ำกว่ารัฐธรรมนูญ เนื้อหาในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรการ หรือ การดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ การที่จะตราหรือแก้ไขกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนั้น รัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการตราและ

คำศัพท์รัฐสภาภาษาอังกฤษ

LIART

แก้ไขไว้แตกต่างจากพระราชบัญญัติทั่วไป เช่น รัฐธรรมนูญของบางประเทศที่มักจะกำหนดให้มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ในกระบวนการเช่นเดียวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๙๕๘ (พ.ศ. ๒๕๐๑) ซึ่งกำหนดให้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดว่าในการที่สภาจะพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ สภาต้องให้เวลาล่วงไป ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้สภาพิจารณา สภาจะพิจารณาทันทีไม่ได้ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นอย่างเพียงพอ และนอกจากนั้น เมื่อสภาผ่านร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว ก็จะต้องส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตรวจสอบก่อนว่าไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญด้วย แล้วจึงประกาศใช้เป็นกฎหมายได้

กล่าวโดยสรุป กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (Organic Law) จึงหมายถึง “กฎหมายที่อธิบายขยายความเพื่อประกอบเนื้อความในรัฐธรรมนูญ ให้สมบูรณ์ ละเอียด ชัดเจน ตามที่รัฐธรรมนูญมอบหมาย และกำหนด โดยถือว่ากฎหมายประเภทนี้มีลักษณะ และหลักเกณฑ์พิเศษแตกต่างจากกฎหมายธรรมดา ส่วนจะพิเศษอย่างไรย่อมเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด” กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ จึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็น ส่วนขยายของรัฐธรรมนูญ ตลอดจนมีความเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญอยู่ด้วย

สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือที่เรียกว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๓๘ ไว้ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (Organic Law on

คำศัพท์รัฐสภาภาษาอังกฤษ

LIART

election of members of the House of Representatives and selection of members of the Senate)

(๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (Organic Law on the Election Commission)

(๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (Organic Law on Political parties)

(๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ (Organic Law on referendum)

(๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (Organic Law on the Constitutional Court's procedure)

(๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (Organic Law on Criminal Procedure for Persons Holding Political Positions)

(๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (Organic Law on Ombudsmen)

(๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (Organic Law on Counter Corruption)

(๙) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน (Organic Law on State Audit)

ตัวอย่างประโยค

A special committee headed by Prasong Soonsiri is considering the **organic laws**.

(The Nation, Monday, August 27,2007)

คณะกรรมการวิสามัญนำโดย น.ต.ประสงค์ สุ่นสิริ ประธานคณะกรรมการ กำลังพิจารณาร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

คำศัพท์รัฐสภาภาษาอังกฤษ

LIERT

An **Organic Law** Article 97 allows soldiers and government officials posted outside their home province to vote in the province where they work instead of having to go home to cast their ballot.

(The Nation, Friday, November 2, 2007)

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๗ อนุญาตให้ทหารและข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่นอกเขตถิ่นฐานสามารถลงคะแนนเลือกตั้งได้ในจังหวัดที่ตนเองปฏิบัติหน้าที่อยู่แทนการเดินทางกลับไปลงคะแนนเลือกตั้งที่เขตถิ่นฐาน

อนึ่ง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องร่างให้แล้วเสร็จเพื่อให้การเลือกตั้งเกิดขึ้นตามบทเฉพาะกาลของร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ที่ต้องให้การเลือกตั้ง ส.ส. แล้วเสร็จใน ๙๐ วัน ขณะที่การเลือกตั้ง ส.ว. ต้องแล้วเสร็จภายใน ๑๒๐ วัน นับตั้งแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ ซึ่งขณะนี้ได้ร่างแล้วเสร็จไปแล้ว ๓ ฉบับได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งทั้ง ๓ ฉบับนี้ได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๐ ที่ผ่านมา

คำศัพท์รัฐสภาภาษาอังกฤษ

LIART

ที่ปรึกษา

นายสมพล วณิชพันธ์
รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
รองศาสตราจารย์พรสม ศิริสัมพันธ์
ผู้อำนวยการสำนักภาษาต่างประเทศ
นางสายทิพย์ เชาวลิขิตกุล
ผู้อำนวยการกลุ่มงานภาษาอังกฤษ

ผู้จัดทำคำศัพท์

นางณัฐรัฐสมน สมสมาน
นางมัญชุสา ตั้งเจริญ
กลุ่มงานภาษาอังกฤษ สำนักภาษาต่างประเทศ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

คำศัพท์รัฐสมานภาษาอังกฤษ

LI RT

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐.

คณิน บุญสุวรรณ. ศัพท์รัฐสภา กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, ๒๕๒๐.

คณิน บุญสุวรรณ. รอบรู้เรื่องรัฐธรรมนูญ, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภูมิปัญญา, ๒๕๔๒.

คณิน บุญสุวรรณ. ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทย ฉบับสมบูรณ์, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, มีนาคม ๒๕๔๘.

คณิน บุญสุวรรณ. ประวัติรัฐธรรมนูญไทย, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ภูมิปัญญา, ๒๕๔๒.

นันทวัฒน์ บรมานันท์, กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ใน สาราณุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. ๒๕๔๐), กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๔๔.

วิชณุ เครื่องงาม, กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑, กรุงเทพฯ : มูลนิธิพัฒนาสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๔๑.

วิชณุ เครื่องงาม, (๒๕๔๒. ตุลาคม ๔๒ - มกราคม ๔๓, “กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ”, วารสารบัณฑิตยสถาน.

คำค้นที่ข้อมูลภาษาไทยอังกฤษ

LIRT

มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ :
ว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้ง การเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑,
กรุงเทพฯ : นิติธรรม, ๒๕๔๒.

รัฐสภาสารประจำเดือน กรกฎาคม ๒๕๔๙

หนังสือพิมพ์ **The Nation**

LONGMAN ADVANCED AMERICAN DICTIONARY. 2000

Websites

<http://e-learning.mfu.ac.th/mflu/1604101/chapter3/Lesson15.htm#1>

<http://www.catholic.or.th/archive/laws/lawch11/lawch02.html>

www.depthai.go.th/go/content

<http://www.nytimes.com/2007/11/03/world/asia/04pakistan.html>

www.joondalup.wa.gov.au/BUcouncilsupport/

http://www.mfa.go.th/jtepa/archives/news_3377.html

<http://en.wikipedia.org/wiki/Promulgation>

<http://news.bbc.co.uk/1/hi/despatches/378161.stm>

คำศัพท์รัฐสภาภาษาอังกฤษ

LIERT

ใบสมัครสมาชิกวารสารรายเดือน “รัฐสภาสาร”

อัตราค่าสมาชิก

ค่าสมาชิก ๕๐๐ บาท/ปี (๑ ปี ๑๒ เล่ม)

ราคาจำหน่ายเล่มละ ๕๐ บาท

ขอสมัครเป็นสมาชิก โดยเริ่มตั้งแต่ฉบับเดือน พ.ศ.

ถึงฉบับเดือน พ.ศ.

ชื่อ นามสกุล

ที่อยู่

..... รหัสไปรษณีย์

โทรศัพท์..... โทรสาร.....

ได้จัดส่ง ธนาณัติ ตัวแลกเงิน

จำนวนเงิน.....บาท

หมายเหตุ

ตัวแลกเงินหรือธนาณัติ ส่งจ่ายไปรษณีย์รัฐสภา กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๕

โดยส่งจ่ายในนาม “ผู้จัดการรัฐสภาสาร”

กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๓๔ อาคารธนาคารทหารไทย ชั้น ๕๐ แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทร. ๐ ๒๓๕๔ ๕๐๑๘-๒๐, ๐ ๒๓๕๔ ๕๐๒๒ โทรสาร ๐ ๒๓๕๔ ๕๐๒๑

หรือติดต่อโดยตรงได้ที่กลุ่มงานผลิตเอกสาร

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

รายการโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียม

ออกอากาศทุกวัน ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

ทางช่อง NBT 15

และ

สามารถรับชมผ่านจานรับสัญญาณดาวเทียม

ระบบ KU-BAND ไทยคม 5

TP
Insights & Analysis

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

จัดทำโดย กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์
พิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
www.parliament.go.th

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand